



РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА – ОСНОВА АГРАРНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Матеріали
Причорноморської регіональної
науково-практичної конференції
професорсько-викладацького складу

Міністерство освіти і науки України
Миколаївський національний аграрний університет

Навчально-науковий інститут економіки та управління
Обліково-фінансовий інститут

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА – ОСНОВА АГРАРНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

**Матеріали
Причорноморської регіональної
науково-практичної конференції
професорсько-викладацького складу**

м. Миколаїв, 22-24 квітня 2016 р.

Миколаїв
2016

УДК 338.43.021.8(477)

ББК 65.32-183(4Укр)

Р 34

Конференцію зареєстровано в УкрІНТЕІ (посвідчення № 672 від 16.12.2015 р.)

Редакційна колегія:

В. С. Шебанін – д-р техн. наук, професор;
В. П. Клочан – канд. екон. наук, доцент;
О. М. Вишневська – д-р екон. наук, професор;
Н. М. Сіренко – д-р екон. наук, професор;
М. В. Дубініна – д-р екон. наук, доцент;
В. О. Ханстантинов – д-р політ. наук, доцент;
І. В. Ксьонжик – д-р екон. наук, доцент;
Т. В. Березовська – канд. іст. наук, доцент;
Ю. В. Волосюк – канд. техн. наук, доцент.

Розвиток українського села – основа аграрної реформи в Україні :

Р 34 матеріали Причорноморської регіональної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу, м. Миколаїв ; 22-24 квітня 2016 р. – Миколаїв : МНАУ, 2016. – 111 с.

У збірнику опубліковано тези доповідей науковців обліково-фінансового факультету на Причорноморській регіональній науково-практичній конференції, на якій обговорювались питання розвитку аграрного сектора економіки України, а саме: формування інноваційної економіки в Україні, вдосконалення бухгалтерського обліку, обліково-фінансового забезпечення розвитку аграрних підприємств, соціології праці та управління, актуальних проблем економіки України, соціально-політичних наук, економічного аналізу і аудиту, сучасних комп'ютерних технологій в економіці й освіті, українознавства.

УДК 338.43.021.8и(477)

ББК 65.32-183 (4Укр)

© Миколаївський національний аграрний університет, 2016

СЕКЦІЯ “ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ’ЄКТІВ МАКРОСЕРЕДОВИЩА”

УДК 658.152

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Дубініна М.В., доктор економічних наук, доцент,
Горбач С.О., аспірант II року навчання,
Миколаївський національний аграрний університет*

Останнім часом бухгалтерський облік став розглядатися як соціальна та інституційна практика і перестав вважатися якимось нейтральним винаходом, який тільки реєструє і узагальнює факти господарської діяльності. Облік можна визначити як набір дій, які чинять вплив на тип світового устрою, в якому ми живемо, тип соціальної реальності, яку ми населяємо, спосіб, яким ми усвідомлюємо вибір, що стоїть перед організаціями та індивідами, спосіб, яким ми ведемо справи і організуємо різні процеси, і спосіб, яким ми керуємо життями інших і своєї [1, р. 1]. Інституціоналізм дозволяє пояснити процеси формування облікової політики, особливості її трансформації, а також еволюційні процеси її становлення та розвитку [2, с. 61].

Інституціоналізм – це науковий напрям, що не вважається окремою теорією, а є об’єднанням наукових доктрин, в яких центральною категорією аналізу є поняття “інститут”. В даний час немає однозначного визначення інститутів, але для мети аналізу облікової політики їх можна охарактеризувати наступним чином: інститути – це звичний спосіб думки, керуючись яким живуть люди [3, с. 202].

Модель облікової політики в сільськогосподарському підприємстві складається під впливом формальних і неформальних правил і норм.

Формальні правила – це закони країни та інші нормативні акти, які визначають правове поле для функціонування бухгалтерського обліку та встановлюють правила його ведення. Саме формальні правила забезпечують певну свободу господарюючому суб’єкту у виборі форм і методів ведення бухгалтерського обліку. Разом з тим формальні правила визначають і відповідальність кожної юридичної особи за наслідки незастосування тих чи інших правових норм. Певна частина інститутів може бути віднесена до формальних, тобто закріпленим законодавчо [4].

Формальні правила можуть створити як сприятливе, так і несприятливе середовище для розвитку бізнесу: простота оформлення та реєстрації підприємств, відсутність складнощів в обліку, звітності та ведення

бухгалтерських документів, податкові пільги – всі ці фактори сприяють розвитку бізнесу.

Під неформальними правилами розуміються сформовані в суспільстві традиції і звичаї, зокрема, ставлення до бухгалтерського обліку, менталітет, що склався в даному суспільстві. Коли йдеться про неформальні правила, то мається на увазі соціальне і політичне середовище, в якому відбувається розвиток обліку.

Неформальні інститути схильні до стійкості. Вони розвиваються повільно і чинять опір різким змінам, особливо перенесенню чужих інститутів з інших товариств або культур. В цілому ж інституційна система розвивається шляхом “малих збільшень” (“increments”). Кожне наступне збільшення спирається на ті інститути, які вже існують (інститут права, інститут приватної власності, оподаткування та ін). До неформальних інститутів відносяться саме середовище, в якому існують облікові відносини (політичне, соціальне, економічне, культурне тощо), а також виникають у сфері цих відносин такі явища, як “тіньова економіка”, “антикризове управління”, “офшор”. Взаємодія між формальними і неформальними інститутами є одним з основних і найважчих для аналізу факторів інституційної динаміки бухгалтерського обліку та формування облікової політики [2, с. 61].

На зміну новим формальним нормам приймаються інші, а неформальні відмирають поступово, коли їх починає дотримуватися все менша і менша кількість людей [4, с. 32]. Інституційна теорія звертає увагу на роль інститутів в поясненні діяльності сільськогосподарських підприємств і забезпечує основу для оцінки формальних і неформальних правил, що формують образ їх дій.

На стан і розвиток бухгалтерського обліку впливають загальні й специфічні умови інституційного середовища. До загальних умов належать закономірності, які притаманні бухгалтерському обліку взагалі і які діють у всіх країнах. Специфічні умови притаманні бухгалтерському обліку тільки у даній країні. Вони обумовлені особливостями її історії, традицій, політичним устроєм і т. д. На розвиток бухгалтерського обліку в кожній країні впливають чотири групи чинників: стан економіки та ринкової кон’юнктури; наявність відповідної інфраструктури економіки; політика держави щодо регулювання бухгалтерського обліку, звітності та оподаткування; соціальне середовище.

Дослідження результатів реформування бухгалтерського обліку не можуть проводитися без розуміння інституційного контексту змін, що відбуваються. Значення бухгалтерського обліку полягає в тому, що важливо враховувати не тільки результати того чи іншого інституціонального аспекту, але також необхідно брати до уваги послідовність подій і траєкторію розвитку облікової політики сільськогосподарських підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Hopwood A. G. Accounting as Social and Institutional Practice / A. G. Hopwood, P. Miller. – Cambridge University Press, 1994. – 160 p.

2. Чайковская Л. А. Теория и методология бухгалтерского учета: институциональный подход / Л. А. Чайковская // Аудиторские ведомости. – 2007. – № 12. – С. 61.
3. Чайковская Л. А. Современные концепции бухгалтерского учета (теория и методология) / Чайковская Л.А. – 2007. – 260 с.
4. Бренделева Е.А. Неинституциональная теория : учебное пособие / Бренделева Е.А. ; Под ред. проф. М.Н. Чепурина. – М. : ТЕИС, 2003. – 230 с/

УДК 338.972

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

***Клочан В.П.**, кандидат економічних наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет*

Розвиток аграрного сектора – це складна, відкрита, багаторівнева і багатоцільова система, що динамічно розвивається і представлена, з одного боку, сукупністю структуроутворюючих елементів, з іншого – підсистемою макrorівня і головною ланкою в комплексі заходів щодо забезпечення населення продовольством. Її основу становить процес переходу з одного якісного стану в інший під впливом факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на базі економічного зростання. При цьому зберігаються найважливіші властивості і здатність системи виконувати поставлені цілі і завдання, спрямовані, в першу чергу, на раціональне поєднання ефективності господарської діяльності, екологічної безпеки і соціальної орієнтації.

В умовах сформованої економічної кризи актуалізується значущість комплексного аналізу стабільності розвитку аграрного сектора, націленого на позиціонування його складових, а також отримання узагальнюючих характеристик на базі повної та достовірної інформації про події та процеси, що відбуваються в сільському господарстві. Це можливо тільки на основі розробки системи взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих показників і методів комплексної оцінки [1, с. 34-45].

Розвиток аграрного сектора більш повно може бути виражений, як мінімум, такими складовими: виробничою, соціальною та економічною. При цьому перша визначена як характеристика продовольчої самозабезпеченості населення продуктами харчування в необхідному обсязі та асортименті; друга – відображає рівні відтворення та економічної доступності матеріальних благ для працівників аграрної сфери; третя – необхідна для оцінки економічної стійкості його розвитку. Кожна з них має кількісне вираження певної (власної) групи показників, при обґрунтуванні яких дуже важливим є дотримання певних вимог.

Для визначення виробничої складової стійкості розвитку аграрного сектора доцільно використовувати наступні показники (індикатори):

досягнення самозабезпеченості вітчизняним продовольством; підтримання необхідного обсягу перехідних запасів сільськогосподарської продукції; виробництво продукції на душу населення; забезпечення стійких темпів зростання агровиробництва і збільшення внеску сільського господарства у валовий внутрішній продукт.

Для кількісної характеристики соціальної складової, слід орієнтуватися на співвідношення середньої заробітної плати в сільському господарстві з оплатою праці по економіці в цілому; економічну доступність матеріальних благ для працівників аграрної сфери; співвідношення індексу споживчих цін з індексом середньої заробітної плати в сільському господарстві; наближення рівня та якості життя у сільській місцевості до міських параметрів.

До основних індикаторів економічної складової сталого розвитку аграрного сектора можна віднести частку прибуткових сільськогосподарських підприємств в їх загальній кількості; рівень рентабельності продажів; коефіцієнт поточної ліквідності; коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами; частку продукції вітчизняних товаровиробників на внутрішньому ринку продуктів харчування; частку імпортованих продуктів в загальному споживанні продовольства.

Дослідження усіх складових сталого розвитку аграрного сектору України показало, що сільське господарство залишається низькоефективною галуззю. Хоча частка прибуткових сільгосппідприємств збільшилася з 36% у 2005 р. до 82% у 2015 р., рівень їх рентабельності, як і раніше, залишається низьким (відповідно 4,7 і 26,8%). Складне фінансове становище аграріїв негативно позначається на їх платоспроможності і фінансовій стійкості. Коефіцієнт поточної ліквідності протягом усього розглянутого періоду не перевищив рекомендоване нормативне значення 200% і був зафіксований в 2016 р. на рівні 178,8%, частка власних коштів сільгосппідприємств в загальній сумі коштів з усіх джерел склала лише 37,5% (рекомендоване значення 50%), що призвело до недостатності забезпеченості власними оборотними засобами.

Враховуючи вищевикладене, вважаємо, що одним з найважливіших напрямів державної аграрної політики в умовах кризи та політичної нестабільності має стати стратегічне планування, розробка прогнозних балансів виробництва і споживання основних видів сільськогосподарської продукції, пріоритетний розвиток в регіонах тих галузей агропромислового виробництва, які найбільшою мірою відповідають природним і соціально-економічним умовам України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Нечаев В. Оценка устойчивости развития аграрного сектора / В. Нечаев, Н. Васильева, С. Фетисов // Экономика сельского хозяйства. – 2010. – № 2. – С. 34-45.
2. Загайтов И. Б. Экономические проблемы повышения устойчивости сельскохозяйственного производства / И. Б. Загайтов, П. Д. Половинкии. – М. : Экономика, 1984. – С. 86-92.

3. Манелля А. И. Статистические методы анализа развития сельскохозяйственного производства / А. И. Манелля // Вопросы статистики. 1999. – № 4. – С. 27-48.

УДК 636:338.439.4

ЕКОЛОГООРІЄНТОВАНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ

***Вишневська О.М.**, доктор економічних наук, професор,
декан обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет*

За умови постійного економічного розвитку, всебічного охоплення економічною діяльністю людини, перед людством все гостріше постають екологічні проблеми як регіональні, так і глобальні щодо збільшення обсягів шкідливих викидів, обмеження можливостей щодо самовідновлення окремих видів природних ресурсів. Проте, поруч зі зростанням імовірності глобального конфлікту між економічною діяльністю людини та довкіллям, збільшуються знання людства про еколого-економічні зв'язки і продовжується пошук практичних шляхів розв'язання існуючих та потенційних конфліктів. Концепція сталого економічного розвитку повинна бути спрямована на об'єднання зусиль у сфері забезпечення подальшого гармонійного розвитку людства.

З метою збереження екосистем виникає необхідність реалізації комплексу системних дій щодо розвитку на засадах сталості, тобто багатовимірного, безперервного та само-організуючого процесу динамічних змін матеріальних і нематеріальних об'єктів системи, спрямованих на встановлення її оптимальних параметрів, які не загрожують її майбутній динамічній рівновазі та сприяють встановленню механізмів зворотного зв'язку на дію негативних (позитивних) зовнішніх та внутрішніх чинників.

Екологоорієнтований розвиток – це такий розвиток, що сприяє встановленню оптимальних параметрів еколого-економічної системи, які не загрожують її цілісності та створюють можливості для динамічного розвитку і встановлення рівноваги між потребами суспільства і обмеженнями природного середовища. Такий розвиток повинен забезпечувати збереження асиміляційного потенціалу навколишнього природного середовища для теперішнього і наступних поколінь людства [1].

У процесі вирішення проблем еколого-орієнтованого розвитку регіону, віднесено соціально-культурні, екологічні та економічні інтереси населення, від рівня яких залежить виживання, інтеграція та розвиток суспільства в цілому. Екологоорієнтований регіональний розвиток можна реалізовувати на основі загального підвищення економічної конкурентоспроможності території. Проте такий підхід висуває нові завдання, а саме ефективність конкурентоспроможної моделі економіки повинна враховувати екологічні

вимоги регіонального простору. Дослідження свідчать, що пріоритетним є чинник підвищення ефективності управління еколого-орієнтованим розвитком. У рамках регіонального просторового планування еколого-економічний аспект управління рекомендовано впроваджувати комплексно, у всіх сферах господарської діяльності – виробничій, економічній, соціальній, правовій. Таким чином, виконується місія управління щодо створення сприятливих економічних умов для реалізації відповідних еколого-орієнтованих цільових настанов розвитку [5].

На підставі опрацьованих літературних джерел виявлено, що регіональну політику в рамках еколого-економічного розвитку спрямовано на максимально ефективне використання територіального ресурсного потенціалу регіонів. Принциповим є аспект зміни правил взаємодії центру та регіонів як у частині бюджетних взаємовідносин, так і в сфері підтримки регіональних ініціатив на користь останніх. Сталий розвиток країни пов'язаний із розвитком методів управління територіальними утвореннями. Відсутність відповідного механізму в цій сфері призводить до значних структурних диспропорцій як регіонального, так і загальнонаціонального масштабу. Виявлено, що головним механізмом, який забезпечує вирівнювання диспропорцій, є інститути, які формуються в комбінації, спрямованій на врахування регіональної специфіки досягнення еколого-орієнтованого ефекту від економічної діяльності [2].

У міжнародному рейтингу екологічних досягнень (Environmental performance Index), розрахованому фахівцями Єльського університету (США) за 25-ти показниками, що характеризують дієвість державної політики держав щодо збереження екосистем, Україна посідає лише 102 позицію серед 132 країн світу. Загалом екологічно чистою в Україні вважається лише 6% її території. Саме тому вирішальне значення для більшості регіонів країни продовжують відігравати один-два види економічної діяльності, що обумовлює специфіку найбільш гострих екологічних проблем. Екстенсивний характер промислового та сільськогосподарського виробництва негативно впливає на показники ресурсомісткості, в тому числі енергоємності, водоспоживання, особливо в регіонах найбільш масштабного розвитку і концентрації виробництва.

Актуальною є розробка стратегії екологоорієнтованого розвитку, що має бути спрямована, у першу чергу, на розв'язання екологічних проблем, з поміж яких: збереження біологічного різноманіття, озеленіння міст, ефективно та раціональне використання природних ресурсів та створення умов для їх відновлення, впровадження та поширення екологічної освіти громадян, формування ціннісної орієнтації людства направленої на дбайливе ставлення до навколишнього природного середовища.

Основною метою стратегії повинна стати збалансованість співіснування природного середовища і суспільства на основі екологічно-орієнтованої соціально-економічної політики держави. Перехід до екологоорієнтованого розвитку економіки включає формування дієвої стратегії з урахуванням особливостей галузей економіки. Адже реалізація основних положень

міжнародних програм щодо збереження біологічного та ландшафтного різноманіття та висвітлення їх у стратегії розвитку галузей економіки дозволяє діяти на системній основі, а саме: покращити якість життя населення, зберегти ландшафтне і біологічне різноманіття, забезпечити інтегрування до світової спільноти. Існуючі тенденції щодо регіонального і галузевого розвитку створюють передумови для реалізації екологоорієнтованих цілей, у тому числі з метою збереження і відновлення сукупного природно-ресурсного потенціалу.

Отже, у виявленні і реалізації пріоритетів сталого розвитку галузей економіки країни і окремих територій орієнтир повинен бути спрямований на дієве природокористування, охорону і відновлення природних ресурсів, як територіальної, виробничої і соціальної основи суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вишнеvsька О. М. Ресурсний потенціал аграрного сектора економіки України: соціально-економічні та екологічні аспекти. [Монографія] / О. М. Вишнеvsька. – Миколаїв : “Дизайн і поліграфія”, 2011. – 436 с.
2. Вишнеvsька О. М. Проблеми екологобезпечного розвитку аграрного землекористування / О. М. Вишнеvsька, С. А. Артеменко // Економічний простір. – 2010. – № 38. – С. 295-302.
3. Економічні розрахунки в природоохоронній діяльності / С. С. Рижков, С. М. Літвак, О. А. Літвак, Н. В. Гурець. – Миколаїв : НУК, 2012. – 192 с.
4. Офіційний сайт Державного агентства земельних ресурсів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dazru.gov.ua>.
5. Хвесик М. А. Інституціональна модель природокористування в умовах глобальних викликів / М. А. Хвесик, В.А. Голян : [монографія]. – К. : Конкорд, 2007. – 480 с.

УДК 657.3

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

*Потриваєва Н.В., доктор економічних наук, професор,
Миколаївський національний аграрний університет*

Вивчення сучасного стану нормативно-правового забезпечення обліку основних засобів в Україні свідчить про гармонізацію бухгалтерського та податкового обліку, максимальне спрощення податкового законодавства тощо. Позитивним є те, що в податковому обліку дозволені ті самі методи амортизації, що й в бухгалтерському обліку за виключенням виробничого методу. Розділ III Податкового кодексу України (ПКУ) в новій редакції не містить специфічних правил податкового обліку поточних витрат на утримання, поліпшення та ремонт основних засобів [1]. Відтак, відповідні

суми враховуються у складі витрат за правилами бухгалтерського обліку. В разі продажу або ліквідації основних засобів фінансовий результат до оподаткування збільшується на залишкову вартість такого об'єкта, визначену відповідно до П(С)БО, та зменшується на залишкову вартість такого об'єкта, визначену відповідно до правил податкового обліку.

Водночас в існуючих обставинах поліпшення законодавчої бази, регулюючої облік основних засобів, залишився недосконалим методичний супровід постійних нормативно-законодавчих змін в обліку основних засобів, спричиняючи безліч питань щодо їх практичного застосування. Отже, обґрунтування нормативно-правових особливостей обліку основних засобів за сучасних умов господарювання, виявлення основних проблем обліку основних засобів та формулювання конкретних рекомендацій щодо їх вирішення є основною метою дослідження.

Особливості нормативно-правового забезпечення обліку основних засобів полягають в подальшій гармонізації їх фінансового обліку з податковим, поступово наближаючись до вимог міжнародних стандартів. Основні засоби – один з найважливіших чинників будь-якого виробництва, стан і ефективне використання якого прямо впливає на кінцеві результати господарської діяльності підприємств. Відповідно до П(С)БО 7, основні засоби є матеріальними активами, які підприємство утримує для використання у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисної експлуатації яких є більшим за рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік) [2]. Надання в минулому широкої свободи підприємствам у визначенні терміну корисного використання активів має серйозний недолік, який полягає у наявності суттєвих розбіжностей і невідповідності у термінах використання на аналогічні об'єкти в різних господарствах, тому необхідно з урахуванням галузевих особливостей, розробити класифікатор із глибокою деталізацією об'єктів основних засобів [3].

Основні засоби платника податку класифікують у відповідні групи, до яких встановлено мінімально допустимі строки їхньої амортизації. У той же час у фінансовому обліку не встановлено обмежень у термінах амортизації об'єктів. ПКУ більш чітко регулює строки амортизації, ніж це здійснював Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств”. Він встановлює мінімальні строки корисного використання для кожної групи основних засобів, містить цілком логічні рекомендації щодо його визначення, але, на нашу думку, вони також є недостатньо конкретними.

Через складність оцінки активів у майбутньому, одним з проблемних питань є порядок визначення ліквідаційної вартості основних засобів [3]. Проведення розрахунку ліквідаційної вартості тільки для об'єктів, які мають у своєму складі зворотні відходи і які в подальшому можуть бути визначені активом сприятиме поліпшенню обліку основних засобів. Методику розрахунку ліквідаційної вартості доцільно зазначити та обґрунтувати в

наказі про облікову політику підприємства. Вартість та кількість зворотних матеріалів доцільно визначати комісійно, станом на момент оприбуткування з урахуванням умов подальшої експлуатації об'єкту без врахування індексу інфляції та витрат, які не можливо достовірно визначити на момент придбання об'єкту.

Законодавчо затверджений порядок амортизації має передбачати скорочення обмежень на використання прискореної амортизації, а також дозвіл підприємствам на самостійний вибір методів амортизації та вільний перехід з прискорених методів на прямолінійний у будь-який час. Розробка класифікатора із глибокою деталізацією об'єктів основних засобів з врахуванням галузевих особливостей дозволить посилити контроль з якістю та ефективністю використання основних засобів. Доцільним є уточнення: "основними" засоби праці стають не тільки внаслідок їх довговічності, а й тому, що у процесі праці вони використовуються і зношуються поступово, протягом декількох виробничих циклів і частинами переносять свою вартість на вироблений продукт. Таким чином, їх вартість надходить в оборот у кожен момент часу частинами і частинами ж повертається у виробленому продукті даного циклу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI [Електронний ресурс] – Режим доступу : // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби", затверджений наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000р. № 92 із змінами і доповненнями.
3. Петрова І. В. Удосконалення обліку амортизації основних засобів як складової витрат підприємства / І. В. Петрова // Держава та регіони. – 2009. – № 3. – С. 414-417.

УДК 657.6

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ І ОРГАНІЗАЦІЯХ: ПРОБЛЕМИ І ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ

*Ксьонжик І.В., доктор економічних наук, доцент,
Миколаївський національний аграрний університет*

Проведення інвентаризації в бюджетних установах і організаціях забезпечуються уповноваженим органом (посадовою особою), який здійснює керівництво установою, і створює необхідні умови для її проведення, визначає об'єкти, періодичність та строки проведення, крім випадків, коли проведення інвентаризації є обов'язковим [1].

Під час інвентаризації активів і зобов'язань в бюджетних установах і організаціях перевіряються і документально підтверджуються їх наявність,

стан, відповідність критеріям визнання і оцінка. Суцільною інвентаризацією охоплюються всі види зобов'язань та всі активи установи незалежно від їх місцезнаходження [2].

Проведення інвентаризації в бюджетних установах і організаціях є обов'язковим у 9 випадках:

1. Перед складанням річної звітності.
2. У разі передачі майна в оренду, передачі бюджетної установи до сфери управління іншого органу управління.
3. У разі зміни матеріально-відповідальних осіб.
4. У разі встановлення фактів крадіжок або зловживань, псування цінностей.
5. За судовим рішенням або на підставі документа органу, який має права вимагати проведення.
6. У разі техногенних аварій, пожежі чи стихійного лиха.
7. У разі припинення діяльності.
8. У разі переходу на складання фінансової звітності за міжнародними стандартами.
9. В інших випадках, передбачених законодавством [3, 4].

Протокол інвентаризаційної комісії затверджується керівником протягом 5 робочих днів після завершення інвентаризації. У разі встановлення нестач або втрат, які виникли внаслідок зловживань, відповідні матеріали передаються протягом 5 днів після їх встановлення правоохоронним органам, а на встановлену суму подається цивільний позов [5, 6].

Інвентаризація активів перед складанням річної фінансової звітності проводиться до дати балансу в період: трьох місяців – для необоротних активів (крім незавершених капітальних інвестицій, об'єктів основних засобів, які на момент інвентаризації будуть знаходитися поза підприємством; двох місяців – для незавершених капітальних інвестицій; один раз на три роки (може проводитись) – для земельних ділянок, будівель, споруд та інших нерухомих об'єктів; в обсязі не менше 30% усіх зазначених об'єктів щороку на протязі 3 років – інструменти, прилади, інвентар(меблі); відповідно до строків, встановлених ЦОВВ, – музейні цінності; протягом року за встановленим керівником графіком – бібліотечні фонди; протягом п'яти років, з охопленням щорічно не менше 20% одиниць – за наявності обсягу бібліотечних фондів від 100 до 500 тис. одиниць; протягом десяти років, з охопленням щорічно не менше 10% одиниць – за наявності обсягу бібліотечних фондів понад 500 тис. одиниць; відповідно до інструкції (у редакції наказу Мінфіну від 28.11.12 р. № 1230) – дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння. Інвентаризація дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння, які містяться у приладах, обладнанні та інших виробках, здійснюється одночасно з інвентаризацією цих активів [7, 8].

Для проведення інвентаризації розпорядчим документом керівника бюджетної установи чи організації створюється інвентаризаційна комісія, яка складається зокрема, із:

- представників апарату управління,
- бухгалтерської служби,
- досвідчених працівників підприємства, які знають об'єкт інвентаризації, ціни та первинний облік (інженери, технологи, механіки, виконавці робіт, економісти) [9, 10].

Інвентаризаційну комісію очолює керівник в бюджетної установи чи організації (його заступник) або керівник структурного підрозділу, уповноважений керівником підприємства [11, 12].

Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади у межах своєї компетенції відповідно до галузевих особливостей можуть розробляти на основі Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань методичні рекомендації. Державні підприємства можуть визначати порядок проведення інвентаризації активів і зобов'язань та оформлення її результатів у внутрішньому розпорядчому положенні, розробленому відповідно до цього Положення та інших нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку. В інвентаризаційному описі активи наводяться за: найменуванням; в кількісних одиницях; місцезнаходженням; особами, відповідальними за їх зберігання, з можливим виділенням за субрахунками та номенклатурою. При цьому форма "Інвентаризаційний опис необоротних активів" (наказ МФУ від 17.06.15 р. № 572) передбачає набагато більше параметрів: найменування, стисла характеристика та призначення об'єкту; рік випуску чи дата придбання (введення в експлуатацію) та виготовлювач; номер (інвентарний \ номенклатурний; заводський, паспорта); одиниця вимірювання; фактична наявність (кількість, первісна (переоцінена) вартість); відмітка про вибуття; за даними бухгалтерського обліку: кількість; первісна (переоцінена) вартість; сума зносу (накопиченої амортизації); балансова вартість; строк корисного використання; інші відомості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.96 р. № 996-XIV.
2. Порядок подання фінансової звітності : Постанова КМУ від 28.02.2000 р. № 419.
3. Порядок списання об'єктів державної власності : Постанова КМУ від 08.11.07 р. № 1314.
4. Порядок відчуження об'єктів державної власності : Постанова КМУ від 06.06.07 р. № 803.
5. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : Наказ МФУ від 02.09.14 № 879.
6. Про затвердження типових форм для відображення бюджетними установами результатів інвентаризації : Наказ МФУ від 17.06.15 р. № 572.
7. Про затвердження типових форм з обліку та списання ОЗ, що належать установам і організаціям, які утримуються за рахунок державного або місцевих бюджетів,

та Інструкції з їх складання : Наказ ГУДКУ, Державний Комітет Статистики України від 02.12.97 р. № 125\70 – Типові форми №№ інвентарні картки №№ ОЗ-6 – ОЗ-11.

8. Типова форма № М-17-21 Інвентаризаційний опис №___ : Наказ Мінстату України від 21.06.96 р. № 193.

9. Про затвердження типових форм первинного обліку об'єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів : Наказ МФУ від 22.11.04 р. № 732.

10. Про затвердження Порядку використання комп'ютерних програм в органах виконавчої влади (Постанова КМУ від 10.09.03 р. № 1433 із змінами).

11. Форма подання інформації про результати планової інвентаризації комп'ютерних програм у___ році : Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 14.04.14 р. № 407.

12. Інвентаризація в бюджетних установах – 2015 / Л. Кириченкова : [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://uteka.ua/ua/publication/Inventarizaciya-v-byudzhetnix-ustanovax---2015>

УДК 657.37

СТАН І ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ОБЛІКУ

*Чебан Ю.Ю., кандидат економічних наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет*

Відсутність законодавчого та методичного обґрунтування соціальної діяльності і соціального обліку, а також доцільність виділення соціальної складової діяльності аграрних підприємств, яка є похідною, в першу чергу, особливостей господарювання на селі, підсилює актуальність і необхідність вивчення і наукового обґрунтування соціального обліку.

Питання основних понять соціальної відповідальності і соціального обліку є предметом дослідження значного кола науковців. Зокрема, Ж.А. Богданова досліджувала напрями розвитку соціального обліку [1]; Ф.Ф. Бутинець пов'язує необхідність вивчення соціального обліку із соціальним станом трудових ресурсів та його покращенням [2]; І.В. Жиглей досліджувала облік соціально відповідальної діяльності підприємств [3].

Надаючи належне зазначеним дослідженням, зауважимо, що має місце доцільність виокремлення такої складової діяльності аграрних підприємств як соціальна, яка, у свою чергу, потребує обліку і відображення у звітності для забезпечення її подальшого розвитку і отримання соціального ефекту.

Основною нашою метою є доведення доцільності виокремлення такої складової господарської діяльності аграрних підприємств як соціальна, що має бути обліково-інформаційно забезпеченою та відображеною у фінансовій чи соціальній звітності (соціальний облік) для використання зацікавленими особами з метою прийняття ефективних управлінських рішень у контексті виконання соціальних програм розвитку підприємства та сприяння розвитку села і сільських територій, а також вимог міжнародної інтеграції ринкових

процесів.

Соціальною діяльністю аграрних формувань є діяльність яка здійснюється з метою одержання соціального ефекту. Отже, це сукупність взаємовідносин між суб'єктами економічної діяльності, опосередкованих впливом зовнішніх і внутрішніх чинників, яка через потребу і мотивацію у результаті її здійснення має досягти соціального ефекту у вигляді соціально-економічного розвитку підприємства та удосконалення соціального середовища сільських територій і села.

Ми поділяємо соціальну діяльність аграрних підприємств на внутрішню і зовнішню, вплив на яку має певна низка чинників: зовнішніх (держава, органи місцевого самоуправління, сільська громада, економічний стан галузі, податкова політика та інші) та внутрішніх (структура підприємства, форма господарювання, кадрова політика, обсяг і напрями розподілу прибутку та інші).

Зовнішня соціальна діяльність спрямована на взаємодію з навколишнім середовищем; є опосередкованою існуючими в суспільстві традиціями і відповідає сучасним уявленням про соціальну відповідальність бізнесу. Вона включає в себе різні напрями діяльності: від спонсорства та корпоративної благодійності до охорони природних ресурсів та здійснення екологічної діяльності, а також випуску високоякісної продукції, що характеризує відповідальність перед споживачами товарів і послуг. Отже, зовнішня соціальна діяльність аграрного підприємства в основному спрямовується на розвиток соціально-економічного і екологічного стану села і сільської території, на якій розташоване підприємство.

Внутрішня соціальна діяльність спрямована на удосконалення кадрової політики і соціального захисту працівників. Тут зосереджено всі корпоративні програми, які використовуються для мотивації власних кадрів (різні соціальні допомоги, пільги, дострокові пенсії, система позик для співробітників, компенсації та інші аналогічні виплати).

Враховуючи визначені нами напрями соціальної діяльності підприємства соціальний облік має включати такі напрями як облік соціальної відповідальності (добросовісна взаємодія з партнерами, дотримання відповідної якості продукції, робіт та послуг та її підвищення), облік екологічної діяльності, облік соціальних виплат працівникам (добровільних та обов'язкових), облік соціальних витрат і облік показників.

На нашу думку, виокремлення соціальної діяльності потребує впровадження соціального обліку, який має на меті відображення доходів і витрат соціальної діяльності для формування соціальної звітності у контексті соціальної відповідальності.

Отже, розвиток і широке впровадження в економічну практику соціального обліку (на підставі бухгалтерського обліку) має забезпечити всі зацікавлені сторони необхідною інформацією щодо соціальної діяльності аграрних підприємств і належний процес формування нефінансової (соціальної) звітності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богданова Ж. А. Развития социального учета: определение основных понятий / Ж. А. Богданова // Інноваційна економіка. – 2013. – № 7 (45). – С. 293-296.
2. Сучасний бухгалтерський облік і контроль: проблеми розвитку: [Моногр.] / під заг. ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир: ПП “Рута”, 2014. – 380 с.
3. Бухгалтерський облік соціально відповідальної діяльності суб'єктів господарювання: необхідність та орієнтири розвитку: [Моногр.] / І. В. Жиглей. – Житомир : ЖДТУ, 2010. – 496 с.

УДК 338.341

РОЛЬ ІНФРАСТРУКТУРИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ІННОВАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ

*Сирцева С.В., кандидат економічних наук, доцент,
Миколаївський національний аграрний університет*

Сучасні тенденції економічного розвитку показують, що інноваційна діяльність стає основним фактором, що стимулює сталий розвиток економіки. Базовим інститутом, який забезпечує переклад економіки на інноваційний шлях розвитку, є національна інноваційна система (НІС) [1].

Створення та розвиток об'єктів інфраструктури інноваційної діяльності (інноваційно-технологічні центри, технопарки, бізнес-ангели та ін.), мережі організацій надання консалтингових послуг в області інноваційної діяльності, сприяння створенню малих інноваційних підприємств, спеціальних бірж інтелектуальної власності та науково-технічних послуг зараховується до завдань побудови НІС.

До основних задач, які покликана вирішувати НІС належить: відтворення знань (фундаментальні та пошукові дослідження), проведення прикладних досліджень, виробництво інноваційної продукції, розвиток інфраструктури інноваційної системи, підготовка кадрів у сфері інноваційної діяльності.

Крім того, основним завданням суб'єктів НІС є розвиток інфраструктури інноваційної системи та безпосередні її функції: залучення в господарський обіг результатів інтелектуальної діяльності; проведення експертизи розробок, надання консультаційних, інформаційних, юридичних та інших послуг з виведення інноваційної продукції на ринок.

Держана політика в сфері інновацій має бути реалізована за трьома такими напрямками:

- забезпечення сприятливого економічного та правового середовища щодо інноваційної діяльності;
- формування інфраструктури інноваційної системи;

- державна підтримка системи комерціалізації результатів наукової діяльності.

Таким чином, розвиток інноваційної інфраструктури представлено як:

- умова виведення на ринок конкурентної продукції;
- мета та напрям державної політики в області НІС;
- компонент і завдання побудови НІС;
- зміст інноваційної діяльності компонентів НІС.

Основні напрями вказують на те, інфраструктура інноваційної системи розвивається, в першу чергу, на територіях з високою концентрацією інноваційного потенціалу.

Сьогоднішній процес формування НІС в Україні пов'язаний з рядом проблем, і, перш за все, з тим, що Україна втратила час і місце в структурі міжнародного технологічного обміну і, відповідно, систему, здатну ефективно концентрувати матеріальні, трудові, наукові та фінансові ресурси на стратегічно пріоритетних напрямках промислового підйому [2].

Внаслідок цього в експорті України переважає сировинна і напівфабрикатна продукція або так звані проміжні товари, в той час як розвинені країни виходять на світові ринки з високими технологіями і з продукцією – результатом реалізованих знань.

До основних проблем, що обмежують ефективність інноваційної інфраструктури є брак пропозиції перспективних проектів, нерозвиненість систем підготовки кадрів для інноваційного бізнесу; недостатня сконцентрованість на формуванні стійких коопераційних мереж “наука - освіта – інноваційний малий та середній бізнес – великий бізнес”.

Усунення названих недоліків покладається на інститути розвитку у сфері підтримки прикладних інновацій як співорганізаторів та ключових джерел фінансування великих проектів в проривних напрямках.

Отже, сучасна інноваційна інфраструктура – це система взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих організацій різної спрямованості та різних організаційно-правових форм, а також порядок їх взаємодії, що забезпечує ефективну реалізацію інноваційної діяльності на всіх етапах інноваційного процесу.

Її головне призначення визначається як забезпечення взаємодії між основними компонентами НІС: вищою освітою, сектором досліджень та розробок, державною інноваційною політикою та бізнесом. При цьому більшість джерел визнають її недосконалий фрагментарний характер і визначають її розвиток одним з основних завдань на шляху переходу до інноваційного типу розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Иванов В. В. Национальные инновационные системы: теория и практика формирования / В. В. Иванов. – М.: ЦИПРАН РАН, 2006. – 280 с.
2. Третьяк В. В. Национальная инновационная система как основа экономики инновационного типа / В. В. Третьяк, Е. А. Середя // Вісник економічної науки України. – 2010. – № 1. – С. 115-118.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

*Костирко А.Г., кандидат економічних наук
Миколаївський національний аграрний університет*

За сучасних умов аграрний сектор економіки України розвивається під дією впливу глобалізаційних процесів. Виходячи з цього, необхідною складовою розвитку є активізація процесів, які позитивно впливають на фінансові можливості підприємств. Тому перед сільськогосподарськими підприємствами постає нагальна необхідність кількісного і якісного розширення джерел формування фінансового потенціалу та пошук власних резервів його нарощування.

Досліджуючи фінансовий потенціал підприємства такі вітчизняні науковці, як: Андрійчук В.Г., Ареф'єва О.В., Бланк І.А., Краснокутська Н. С., Непочатенко О.О., Стецюк П.А. стверджують, що реальним напрямом його нарощування є вдосконалення системи управління процесом його формування і використання.

Як зазначає О. В. Гривківська, найбільш успішними є ті підприємства, які можуть швидше за всіх збирати, обробляти, аналізувати інформацію і, на основі цього, ухвалювати рішення. У зв'язку із цим на сільськогосподарських підприємствах доцільно використовувати сучасні інформаційні технології, які утворюють комплексну систему, яка охоплює всі виробничо-економічні процеси [24].

Формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств є процесом накопичення фінансових ресурсів і нарощування фінансових можливостей з метою мінімізації ризиків та загроз, адаптації до змін зовнішнього середовища.

Як свідчать дослідження, основними джерелами формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств є власні, серед яких вагоме місце займає прибуток. Тому управління прибутком є одним із першочергових завдань. З цією метою використовується механізм виробничого левериджу у напрямку оптимізації співвідношення величини постійних і змінних витрат. Тому вважаємо за необхідне використовувати можливості вдосконалення механізму управління витратами, за одночасної реалізації дій щодо адаптації підприємств до внутрішніх і зовнішніх змін, мінімізації ризиків.

Сукупність чинників, які впливають на формування фінансового потенціалу підприємств варто окреслити у розрізі зовнішніх і внутрішніх, що дозволить виявити наявні можливості. До зовнішніх віднесено: державна політика; система оподаткування; природно-кліматичні умови і географічне розташування. Внутрішніми чинниками впливу на формування фінансового

потенціалу підприємства є: форма власності; життєвий цикл підприємства; організаційна структура; спеціалізація тощо.

Управління витратами підприємства необхідно здійснювати з метою підвищення ефективності його роботи на основі застосування заходів, спрямованих на економію всіх видів ресурсів та максимізацію віддачі від них, при умові збереження, або підвищення якості продукції (робіт, послуг).

У системі заходів, здатних забезпечити ефективність управління витратами, а відповідно і формуванням фінансового потенціалу, слід виділити такі: оцінка і оптимізація організаційної структури підприємства із врахуванням необхідності вдосконалення системи інформаційних потоків і виділенням у складі структурних одиниць центрів відповідальності; формування логістичної системи, яка здатна забезпечити досягнення запланованого ефекту завдяки злагодженості дій керівників усіх структурних підрозділів; розробка механізмів мотивації праці і підвищення ролі корпоративної культури; обробка і аналіз оперативної інформації щодо використання ресурсів підприємства, у тому числі фінансових; розробка норм витрат усіх видів ресурсів за даних організаційно-технологічних умов виробництва; оцінка і прогнозування кон'юнктури ринку продукції; підвищення рівня внутрішньогосподарських зв'язків; розробка внутрішньогосподарських цін і госпрозрахункових претензій; впровадження бюджетування, контролінгу; постійний моніторинг за рівнем витрат та вжиття заходів для їх зниження; оптимізація структури капіталу.

Прийняття управлінських рішень впливає на величину фінансового результату підприємства, і тому завершальним етапом є оцінка прийнятого рішення на відповідність поставленим завданням. Якщо результат оцінки свідчить, що реалізація певних рішень і заходів має недоцільний і не вигідний характер, виникає необхідність вибору іншого методу аналізу, який забезпечить вигоду та окупність витрат підприємства.

Важливою умовою стабілізації та розвитку діяльності підприємств може стати запровадження фінансового менеджменту поряд з активною підтримкою формування і зміцнення їх фінансового потенціалу з боку інвесторів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гаврильченко О. В. Вплив витрат на відтворювальні процеси сільськогосподарських підприємств / О. В. Гаврильченко // Вісник ХНТУСГ : Економічні науки. – 2010. – Вип. 105. – С. 153-160.

2. Гривківська О. В. Забезпечення фінансової безпеки сільського господарства : монографія / О. В. Гривківська. – Тернопіль : Астон, 2012. – 340 с.

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ НА ПРИРОДНО-РЕСУРСНІЙ ОСНОВІ

***Бобровська Н.В.**, кандидат економічних наук
Миколаївський національний аграрний університет*

Процес формування умов щодо розвитку галузі повинен ґрунтуватися на реалізації природоохоронних заходів і біологічних можливостях природних ресурсів за видами з урахуванням регіональних особливостей.

Обґрунтування теоретичних засад щодо розробки концептуального підходу природно-ресурсного забезпечення розвитку аграрного сектора і практичних рекомендацій з метою виявлення можливостей у самовідновленні природних ресурсів за видами, їхнього раціонального використання, збереження екосистем є актуальними питаннями сьогодення.

Результати дослідження повинні бути зорієнтовані на обґрунтуванні напрямів практичного використання заходів щодо формування якісної основи природно-ресурсного забезпечення аграрного сектора у поєднанні економічних, соціальних і екологічних пріоритетів розвитку у біоекономічному спрямуванні.

Нарощування виробничого потенціалу аграрного сектора супроводжується забрудненням екосистем, зростанням рівня негативного впливу на можливості самовідновлення природних ресурсів за видами. Тому орієнтація розвитку галузі у біоекономічній площині вимагає запровадження підходів до використання природних ресурсів за видами за умов їхнього збереження і відновлення.

Саме тому подальший розвиток галузі повинен бути зорієнтований на активізацію екологічних пріоритетів у напрямку забезпечення відповідного балансу природних ресурсів за видами з урахуванням їх біологічних особливостей за окремими природно-районованими зонами. Нами виявлено, що дієвою і необхідною на часі є стратегія стабілізації та стратегія обмеження, що ґрунтується на забезпеченні раціонального використання природних ресурсів з метою їхнього збереження і відновлення, у тому числі самовідновлення.

Враховуючи негативні екологічні тенденції обґрунтовано необхідність практичної реалізації стратегії обмеження з метою отримання не лише економічних, а і екологічних інтересів.

При цьому слід враховувати, що природно-ресурсне забезпечення розвитку галузі ґрунтується на спроможності природних систем нейтралізувати негативний вплив від використання природних ресурсів за видами у виробничому процесі й поновленні якісних компонентів природного середовища, окремих елементів природно-ресурсної основи за територіальною ознакою.

В основу концептуального підходу природно-ресурсного забезпечення розвитку аграрного сектора економіки покладено систему дій, поглядів на явища або процеси через екологічні пріоритети, який дозволить забезпечити збереження природно-ресурсної основи аграрного сектора економіки за умови підвищення соціальної і екологічної відповідальності, активізацій державних регуляторів. Концептуальний підхід включає сукупність економічних, соціальних і екологічних критеріїв, які спрямовано на врегулювання взаємодії природно-біологічних законів і еколого-економічних інтересів за територіальною ознакою.

Сучасний екологічний стан змушує переходити до активної екологічної політики. Саме тому розроблено концепції щодо оптимізації природно-ресурсного забезпечення, у тому числі міжнародні, які засновані на поєднанні усіх складових розвитку, забезпечення соціо-еколого-економічної ефективності використання природно-ресурсної основи. Переважна більшість міжнародних екологічних програм спрямована на обмеження негативного впливу на навколишнє середовище і збереження біологічних особливостей екосистем.

Основні принципи реалізації концептуального підходу і вагомою складовою практичного застосування є активізація процесу залучення та освоєння “еко-інновацій”.

Отже, пріоритетними напрямками розвитку аграрного сектора економіки є необхідність поєднання економічних, соціальних і екологічних пріоритетів на основі взаємодії і взаємоузгодженості заходів на усіх рівнях управління з метою збереження біологічних особливостей природно-ресурсної основи розвитку аграрного сектора у біоекономічній площині з урахуванням глобалізаційних змін і тенденцій.

УДК 657.1

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ПЕРВІСНОЇ ВАРТОСТІ АКТИВІВ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Галкін В.В., старший викладач

Миколаївський національний аграрний університет

Наказом Міністерства фінансів України від 12.10.2010 № 1202, який діє з січня 2015 року, затверджено національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 “Основні засоби”, 122 “Нематеріальні активи” та 123 “Запаси”.

Цим нормативно-правовим документом до суб’єктів державного сектору віднесено розпорядників бюджетних коштів, Державну казначейську

службу України та фонди загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування, тобто бюджетні установи.

Відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі первісна вартість основних засобів, нематеріальних активів та запасів складається із суми витрат, що сплачується постачальникам таких активів та інших витрат, а також із сум непрямих податків у зв'язку з придбанням активів, які не відшкодовуються суб'єктам державного сектору.

При такому бухгалтерському обліку в бюджетних установах первісна вартість придбаних подібних основних засобів, нематеріальних активів та запасів буде відрізнятися на суму податку на додану вартість (непрямого податку) за визначеною Податковим кодексом України основною ставкою в розмірі двадцяти відсотків.

Така різниця у первісній вартості основних засобів, нематеріальних активів та запасів буде виникати в залежності за рахунок яких коштів бюджетною установою придбані активи – загального чи спеціального (бюджетна установа може бути платником податку на додану вартість) фондів бюджету.

При придбанні за рахунок коштів загального фонду бюджету первісна вартість активів буде з урахуванням суми податку на додану вартість, а за рахунок коштів спеціального фонду (бюджетна установа являється платником податку на додану вартість) – без урахування податку на додану вартість.

Такий облік також передбачено у Типовій кореспонденції субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій з активами, капіталом та зобов'язаннями бюджетних установ, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 26.06.2013 р. № 611.

Якщо податок на додану вартість не включено до податкового кредиту, то первісна вартість основних засобів, нематеріальних активів та запасів в бухгалтерському обліку відображається з урахуванням суми податку на додану вартість.

Якщо податок на додану вартість включено до податкового кредиту, то сума податку відображається за дебетом субрахунку 641 “Розрахунки за податками і зборами в бюджет”, тоді первісна вартість активів в бухгалтерському обліку відображається без урахуванням суми податку на додану вартість.

Подібні активи, які мають однакове функціональне призначення, в бухгалтерському обліку бюджетних установ мають відображатися за їх об'єктивною вартістю. Відповідно до Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” державне регулювання має здійснюватися з метою створення єдиних правил ведення бухгалтерського обліку.

В нормативно – правових документах відносно бухгалтерського обліку в державному секторі доцільно передбачати, що суми податку на додану

вартість, які сплачуються при отриманні (купівлі) основних засобів, нематеріальних активів, запасів не враховуються до їх вартості і відносяться на фактичні видатки за кодом економічної класифікації видатків, що призначені для придбання цих активів, або відносяться до податкового кредиту (якщо це передбачено законодавством).

ЛІТЕРАТУРА

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI.
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV.
4. Про затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі : Наказ Міністерства фінансів України від 12.10.2010 р. № 1202.
5. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ : Наказ Міністерства фінансів України від 26.06.2013 № 611.
6. Про затвердження Інструкції щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету та Інструкції щодо застосування класифікації кредитування бюджету : Наказ Міністерства фінансів України від 12.03.2012 № 333.

УДК 339.564

СЕРТИФІКАЦІЯ ЕКСПОРТООРІЄНТОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО ПІДКОМПЛЕКСУ

Пісоченко Т.С., асистент

Миколаївський національний аграрний університет

На сьогодні особливо актуальним є реалізація заходів, щодо безпеки харчових продуктів на європейському рівні. Тому, перш ніж потрапити на ринок Європи, товари повинні відповідати вимогам ЄС із захисту здоров'я людини та тварин, довкілля та прав споживачів.

При підготовці експортерами пакету документів для проходження митних процедур, документи, що підтверджують якість та безпечність експортованих товарів, вважаються невід'ємною його частиною. Тип та форма документів відрізняється один від одного залежно від вимог країни призначення.

Сертифікат видається лише на продукцію, що вироблена на затверджених експортних потужностях, зареєстрованих у встановленому порядку. Міжнародний ветеринарний (санітарний) сертифікат має відповідати визначеній формі: бути надрукованим, мати серійний номер та відповідати зразку сертифіката відповідних міжнародних організацій або вимогам країни імпортера щодо його форми та змісту.

Для збереження і розширення своїх позицій на ринку більшість закордонних фірм, підтримуючи і встановлюючи все більш високі стандарти

якості, прагне до постійного поліпшення якості продукції, що випускається.

Сертифікація здійснюється третьою, незалежною організацією. Майже в усіх країнах Західної Європи, США та Японії обов'язкова сертифікація набула значного поширення і пов'язана, як правило, з безпекою, охороною здоров'я і навколишнього середовища. У багатьох країнах сертифікація ґрунтується на законах про безпеку, сертифікацію продукції, потенційно небезпечної для людей і навколишнього середовища.

Продукція, на яку в державних стандартах та в інших нормативно-технічних документах є вимоги щодо безпеки для здоров'я і життя населення, підлягає обов'язковій сертифікації.

Мірою розвитку сертифікації продукції змінюються запити споживача. Споживач починає розуміти, що якість забезпечується не разовими, частковими заходами, а постійно діючою на підприємстві системою якості. Споживач розглядає сертифікат на систему якості як гарант стійкості якості виготовлення продукції. З цієї причини спостерігаються випадки, коли за наявності сертифіката на систему якості споживач не вимагає сертифіката на продукцію.

Сертифікована і чітко працююча система якості все частіше стає гарантом того, що оголошені постачальником значення якості продукції будуть забезпечуватися в період її випуску.

Практичною реалізацією гармонізації систем стандартизації і сертифікації займається Держспоживстандарт України за активної участі регіональних органів. У їх діяльності використовуються переважно нормативно-правовий і організаційний механізми. Питання, що стосуються розробки дійових механізмів державного регулювання систем стандартизації і сертифікації, їх науково обґрунтованих напрямків удосконалення, вивчені недостатньо і набули особливої важливості у зв'язку зі зміною статусу України як держави-сусіда ЄС.

Зростаюча роль стандартизації підтверджується не тільки гармонізацією національних стандартів, але і широкою участю країн у міжнародних і регіональних організаціях зі стандартизації (в різних країнах їх частка становить до 40-60%). Так, у рамках ISO працює 185 технічних комітетів, 18 представників комітетів-членів. Секретаріати технічних органів ISO ведуть 34 країни (Німеччина – 20% секретаріату, Великобританія – 18%, США і Франція – по 13%). BSI веде стандарти 111 технічних комітетів (ТК) і підкомітетів; JISC (Японський комітет промислових стандартів) – секретаріати 44 робочих органів у ISO і IEC. Членами CEN є національні організації зі стандартизації 17 європейських держав, що є учасниками ЄС і EFTA. BSI керує розробкою стандартів по 29 технічних комітетах і підкомітетам, DIN – понад чверть секретаріатів технічних комітетів ISO і CEN [1].

Набутий підприємствами досвід зовнішньої комерційної діяльності показує, що без сертифікатна продукція оцінюється на світовому ринку у 3-4 рази дешевше, отже, фактично реалізується за безцінь. В Україні розрізняють

обов'язкову й добровільну сертифікацію. Обов'язкова сертифікація здійснюється виключно в межах державної системи управління суб'єктами господарювання, охоплює перевірку й випробування продукції з метою визначення її характеристик (показників) та дальший державний технічний нагляд за сертифікованими виробами. Добровільна сертифікація може проводитись з ініціативи самих суб'єктів господарювання на відповідність продукції вимогам, котрі не є обов'язковими (на договірних засадах).

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко І. В. Соціально-економічні аспекти підвищення рівня безпеки продовольчої сировини і харчових продуктів в Україні / І. В. Гончаренко // Growth and competitiveness factors. – Kyiv-Warsaw : NUFT, NRI-LAFE, CSR, 2013. – Bibliogr. – Piustr. – 394 p.
2. Про безпечність та якість харчових продуктів / [Чинний від 23.12.97р.] / Верховна Рада України : [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/> (Законом України № 771/97-ВР).

УДК 330.341.1:631.14

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Лугова О.І., асистент

Миколаївський національний аграрний університет

Відображення найбільш повного уявлення про виробничий потенціал в даний час ускладнюється, по-перше, відсутністю чіткого і загальнодоступного визначення даної категорії, а по-друге, різноманітням термінів, які використовуються для характеристики прояву зв'язку між ресурсами, резервами і результатами господарської діяльності підприємств.

Відповідно до теорії оптимального виробничого планування, максимальна ефективність виробництва досягається при найбільш раціональному поєднанні всіх необхідних ресурсів, а також при дотриманні умов, необхідних для нормального протікання виробничого процесу. Якщо будь-який ресурс наявний в недостатньому обсязі, то він виступає лімітуючим фактором, що стримує весь процес виробництва, навіть якщо всі інші ресурси будуть у надлишку. І навпаки, ресурси, що є в надлишку не забезпечують максимальну результативність оскільки або нераціонально використовуються, або амортизуються на менший обсяг готової продукції. З цього випливає, що при меншій величині ресурсного потенціалу, але при кращій збалансованості його структурних складових, виробничий потенціал підприємства, що відображається у вигляді конкретної кінцевої продукції і виражається визначених показниках ефективності, буде вищим, ніж при

більшому розмірі сукупного ресурсного потенціалу, але при умові дисбалансу різних видів ресурсів.

Таким чином, ресурсна складова – це первинний, базовий елемент виробничого потенціалу, а результат використання ресурсів – його оціночний компонент. Відповідно існує тісний взаємозв'язок між ресурсною і результативною складовими, який розкриває реальні можливості потенціалу конкретного ресурсу.

Стратегічні цілі здійснюють безпосередній вплив на систему виробничих ресурсів і резервів підприємства, а вони, в свою чергу, коректують цілі підприємства. Ефективне використання ресурсів і резервів виробництва дозволяє досягати поставлених цілей, тобто отримувати результат, а він впливає на цілі. Отже, структурні складові виробничого потенціалу повинні взаємодіяти між собою відповідно до закону системності і прояву ефекту синергії. Крім того даний підхід забезпечує швидку адаптацію підприємства до постійно мінливих умов ринкової кон'юнктури, іншими словами, в комплексі із системно-синергетичним підходом доцільно застосовувати адаптаційно-орієнтований підхід.

Варто зазначити, що виробничий потенціал – це не будь-який результат, отриманий у минулому, і не проста сукупність наявних ресурсів і умов їх використання, а максимально можливий рівень досягнення цілей виробничої діяльності підприємства, що знаходить своє відображення в отриманні максимального результату в майбутньому.

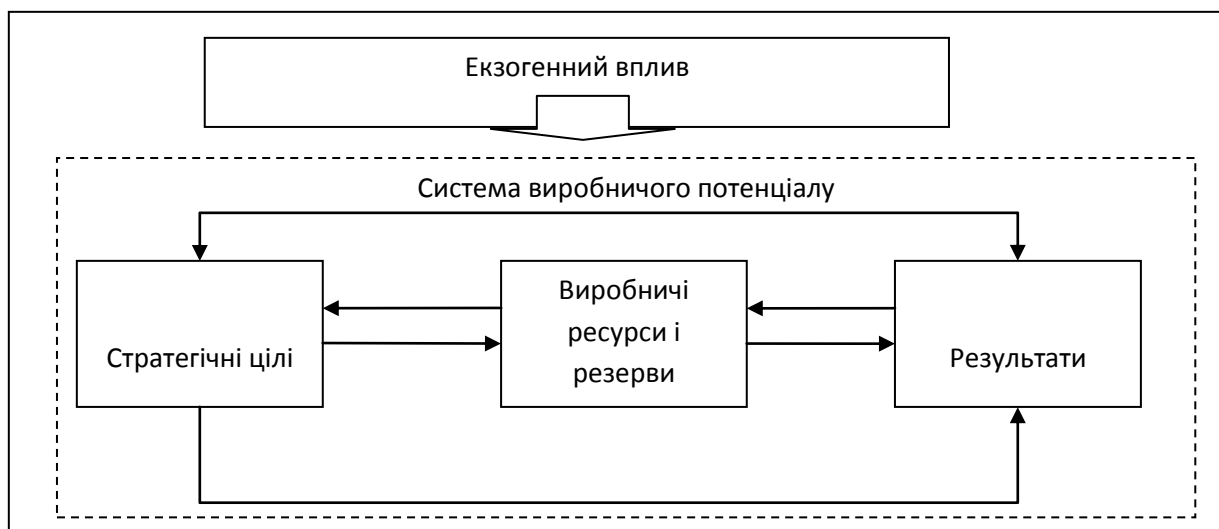


Рисунок 1 – Схема узагальнюючого підходу до визначення категорії "виробничий потенціал"

Враховуючи існуючі наукові підходи до вивчення категорії "виробничий потенціал" та сучасні особливості його формування, використання, росту, вважаємо найбільш оптимальним наступне його визначення: "Виробничий потенціал – інтегральний показник, що характеризує здатність підприємства отримати максимально можливий виробничий результат і досягнення стратегічних цілей, що визначається наявною сукупністю ресурсів і резервів, а також можливостями їх

оптимального перетворення і використання з врахуванням синергетичних закономірностей за тих чи інших сценаріях варіантів взаємодії внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства”.

Найбільш характерними ознаками формування виробничого потенціалу підприємств є:

- виробничий потенціал є динамічною характеристикою і проявляється тільки в процесі його використання;
- використання виробничого потенціалу повинно супроводжуватися процесом його росту;
- в процесі використання і нарощування виробничого потенціалу обов'язковим є дотримання принципів безперервності і компліментарності;
- виробничий потенціал характеризує сукупні здатності і можливості системи в задоволенні існуючих потреб в продукції і отриманні максимально можливого виробничого результату;
- ресурсний потенціал виступає матеріальною базою виробничого потенціалу;
- формування виробничого потенціалу визначається, в першу чергу, загальними галузевими особливостями і специфікою господарської діяльності підприємства;
- існує перманентна потреба адаптації виробничого потенціалу до постійно мінливих факторів зовнішнього середовища підприємства.

УДК 657.37

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ОБЛІКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

***Чебан Ю.Ю.**, кандидат економічних наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет
Таранова Г.Д., викладач-методист вищої категорії
Вознесенський коледж Миколаївського НАУ*

Соціальні проблеми були і залишаються найгострішими на селі. Процес глобалізації, стан природно-ресурсного забезпечення та екологічні проблеми, дискримінація праці та критична необхідність соціально-економічного розвитку села і сільських територій є підґрунтям для соціальної активності і соціальної відповідальності аграрних підприємств, що є їхньою соціальною діяльністю. Зазначене обумовлює необхідність відповідного обліково-інформаційного забезпечення такої діяльності для користувачів фінансової звітності.

Питання основних понять соціального обліку є предметом дослідження значного кола науковців. Зокрема, І.В. Жиглей досліджувала облік соціально

відповідальної діяльності підприємств [1]; О.А. Логовська висвітлила у наукових працях методику розподілу прибутку підприємств для здійснення ними соціальних виплат [2]; О.І. Пацула виокремила особливості, класифікацію та методику відображення в обліку і звітності певних соціальних витрат [3].

Надаючи належне зазначеним дослідженням, зауважимо, що діяльність аграрних підприємств характеризується певними особливостями, які мають відповідний вплив на особливості соціального обліку, а також визначають його доцільність і необхідність.

Особливості функціонування аграрних підприємств сприяють фінансуванню соціальної сфери відповідно до їх зацікавленості та інтересів у першу чергу у тій місцевості, де вони розташовані, враховуючи трудовий і кадровий потенціали, які формуються в першу чергу з місцевих жителів.

За результатами вивчення фінансової звітності аграрних підприємств Миколаївської області та особистих досліджень, зокрема і соціологічного опитування керівників та голів сільських і селищних рад, соціальна діяльність досліджуваних підприємств представлена такими проявами: ремонт доріг; освітлення вулиць; ремонт очисних споруд; ремонт шкіл та дитячих садків; привітання людей похилого віку зі святами; благодійна допомога Миколаївському зоопарку; закріплення у Колективному договорі і здійснення соціальних виплат працівникам (на народження дитини, до ювілею, на підвищення кваліфікацію і перекваліфікацію тощо) тощо.

Напрями соціальної діяльності аграрних формувань характеризуються супроводженням певними витратами та доходами діяльності. Враховуючи здійснення таких “соціальних” витрат, можливість отримання “соціальних доходів (вигод)” та природу джерел фінансування таких витрат, вважаємо, за необхідне удосконалення їх облікового відображення, методологічних аспектів аналітичного і синтетичного обліку, документального забезпечення, звітного відображення і контролю. Це є можливим за умови використання розширеного фінансового обліку, яким останнім часом все більше вважають “соціальний облік”.

Основними доходами соціальної діяльності аграрних підприємств є: доходи від отриманих знижок на основні товарно-матеріальні цінності у результаті дотримання політики добросовісної взаємодії з постачальниками; підвищення конкурентоспроможності і збільшення доходів від реалізації у результаті підвищення якості продукції; доходи від утримання об’єктів соціально-культурного призначення та інші. Основними витратами соціальної діяльності аграрних підприємств є: поточні витрати на здійснення добросовісної взаємодії з постачальниками; поточні витрати на якість продукції; поточні екологічні витрати; витрати на оплату праці; витрати на соціальний пакет і кадрову політику; сплата податків і зборів в бюджет; інші соціальні витрати.

Певні проблеми розвитку соціального обліку в Україні пов’язані з особливостями трактування різними групами користувачів самого поняття

“соціальний облік” та відсутністю його законодавчо-нормативного і методичного обґрунтування. Більшість науковців із зазначеним поняттям зіставляють облік інших витрат діяльності підприємств.

Так, основним розширенням бухгалтерського обліку у контексті соціальної діяльності є удосконалення бухгалтерської фінансової звітності або ж складання соціальної звітності та виокремлення соціальної діяльності аграрних підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бухгалтерський облік соціально відповідальної діяльності суб'єктів господарювання: необхідність та орієнтири розвитку : [Моногр.] / І. В. Жиглей. – Житомир: ЖДТУ, 2010. – 496 с.

2. Лаговська О.А. Бухгалтерський облік розподілу доходів в умовах соціально орієнтованої економіки: організація та методика : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит” / О. А. Лаговська. – К., 2007. – 21 с.

3. Пацула О. І. Облік і контроль соціальних витрат підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит” / О. І. Пацула. – К., 2008. – 21 с.

УДК 336.145.1(075.8)

БЮДЖЕТНА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ОСНОВА, ПРИНЦИПИ, ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКОВОГО ПРОЦЕСУ

Коваленко В.І., кандидат економічних наук

Основним нормативним документом, який регулює діяльність бюджетних установ, є Бюджетний Кодекс України. Він визначає засади бюджетної системи України, її структуру, принципи, правові засади функціонування, основи бюджетного процесу і міжбюджетних відносин, відповідальність за порушення бюджетного законодавства.

Згідно з п. 6 ст. 2 Бюджетного Кодексу, бюджетна установа – це орган, установа чи організація, визначена Конституцією України, а також установа чи організація, створена у встановленому порядку органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим або органами місцевого самоврядування, яка повністю утримується за рахунок відповідного державного бюджету чи місцевих бюджетів. Бюджетні установи є неприбутковими.

Отже, виходячи з вищезазначеного, до бюджетних установ відносяться: Верховна Рада; Адміністрація Президента; міністерства і відомства; місцеві державні адміністрації; органи місцевого самоврядування (районні, районні у містах, міські, селищні, сільські ради); державні підприємства, установи та організації, що фінансуються виключно з бюджетів усіх рівнів.

Для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду бюджетні установи використовують план формування та використання фінансових ресурсів, який називається бюджетом (п. 1 ст. 2 Бюджетного кодексу).

Бюджети поділяються на державний бюджет і місцеві бюджети. Їхня сукупність, побудована з урахуванням економічних відносин і регульована нормами права, складає бюджетну систему України.

Що таке державний бюджет зрозуміло всім. Здійснювати його виконання протягом бюджетного періоду надано повноваження органам державної влади. Ці повноваження закріплені Законом України “Про Державний бюджет України”.

До місцевих бюджетів відносяться бюджет Автономної Республіки Крим, обласні, районні бюджети, бюджети районів у містах та бюджети місцевого самоврядування. У свою чергу до бюджетів місцевого самоврядування належать бюджети територіальних громад сіл, селищ, міст та їх об'єднань.

Відповідно до цього визначення бюджетні установи можуть фінансуватися із державного бюджету та із місцевих бюджетів, так як вони є учасниками бюджетного процесу і наділені відповідними правами і обов'язками або бюджетними повноваженнями.

Для контролю за виділеними бюджетними коштами та результатами їх використання Кабінет Міністрів України своїм розпорядженням № 538-р схвалив Концепцію застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі. Відповідно до даного розпорядження, починаючи з 2003 року, затверджено паспорт для кожної бюджетної програми, виконання якої покладається на одне або декілька бюджетних установ.

Для всіх бюджетних установ застосовується казначейська форма обслуговування Державного бюджету (п. 1 ст. 48 Бюджетного Кодексу). Вона передбачає здійснення Державним казначейством України:

- операцій з коштами державного бюджету;
- розрахунково-касового обслуговування розпорядників бюджетних коштів;
- здійснення контролю за бюджетними повноваженнями при зарахуванні надходжень, прийнятті зобов'язань та проведенні платежів;
- бухгалтерського обліку та складання звітності про виконання державного бюджету.
- Відповідно до статті 78 Бюджетного Кодексу казначейське обслуговування місцевих бюджетів здійснюється територіальними органами Державного казначейства.

Загальні умови ведення бухгалтерського обліку державного бюджету і місцевих бюджетів, бюджетних установ

Для всіх бюджетних установ Державним казначейством України за погодженням з Міністерством фінансів України визначаються єдині правила

бухгалтерського обліку всіх фінансових операцій, активів і фінансових зобов'язань держави (ст. 56 Бюджетного кодексу).

Порядок ведення бухгалтерського обліку в бюджетних установах здійснюється відповідно до нормативних документів, які затверджені Державним казначейством та Міністерством фінансів України: Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ та Порядку застосування рахунків бухгалтерського обліку № 114, Інструкції про форми меморіальних ордерів бюджетних установ та порядок їх складання № 68, Національних положень бухгалтерського обліку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бюджетный Кодекс Украины от 21 июня 2001 года № 2542-III.
2. Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ від 26.06.2013 р. № 611 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://buhgalter.com.ua/zakonodavstvo/buhgalterskiy-oblik/pro-zatverdzhennya-planu-rahunkiv-buhgalterskogo-obliku-byudzhetnih-ustanov/>
3. Інструкції про форми меморіальних ордерів бюджетних установ та порядок їх складання № 68 від 20.06.2003 р., підстава з0500-03

УДК 316.442

ПІДТРИМАННЯ РІВНОВАГИ СІЛЬСЬКО-МІСЬКОГО КОНТИНУУМУ

*Боднар О.А., аспірант III року навчання
Миколаївський національний аграрний університет*

Щороку з мапи України зникає кілька десятків сіл, а чисельність сільського населення скорочується високими темпами, молоді мешканці сільської місцевості часто залишають свої домівки в пошуках кращої долі у містах, що в свою чергу загрожує втрачання балансу між селом і містом.

Село і місто – це складові сільсько-міського континууму, що взаємно доповнюють одна одну. Переважання будь-якої зі складових континууму має свої межі. Іншими словами, не може і не повинно бути ситуації існування тільки сільської або тільки міської місцевостей. Механізми розвитку і зростання працюють найкраще в умовах наявності чітких відмінностей і зв'язків між містом і селом.

Термін “континуум” (від лат. continuum – безперервне) означає безперервну сукупність. Поняття сільсько-міського континууму було введено Р. Редфілдом, який розглядає його в якості простору, де реалізується соціальна і культурна диференціація “первісного світу”. Результатом цього процесу є урбанізація, що розуміється як перехід від сільського до міського товариства [1].

Під просторовою організацією суспільства ми розуміємо розселення людей в сільських і міських поселеннях, сукупність яких являє собою сільсько-міський континуум. У нашій країні міста і села розглядаються як населені пункти, що відповідають нормативно встановленим критеріям (чисельність населення, структура його зайнятості та ін.). В інших країнах набори таких критеріїв можуть помітно відрізнятися, але чисельність населення визнається всіма.

Сукупність усіх поселень в просторі і в усі часи можна ототожнити з онтологічною, абсолютною, континуальною сільсько-міською нескінченністю.

Континуальний устрій – сутнісна властивість систем розселення. Він робить їх дуже стійкими до внутрішніх і зовнішніх впливів.

Континуальна сутність сільсько-міських поселень дається нам конкретно в просторі і часі, а тому і сприймається як кінцеве, перериване ставлення, яке підкріплюється сформованим адміністративно-територіальним поділом. Вказана обставина відкриває можливість управління організацією і реорганізацією систем розселення [2].

Складові сільсько-міського поселення мають різну природу і призначення. Село успадковує ознаки природного походження людини і його самоорганізації. Місто в свою чергу є культурно-історичною освітою. Формування і розвиток міст являє собою одну з форм управління майбутнім, породжену волею до влади.

Сільсько-міський континуум являє собою джерело і основу систем розселення. Місто або село як такі, взяті самі по собі, не можуть розглядатися в якості такої основи. Це означає, що урбанізацію необхідно розглядати як результат еволюції систем розселення.

Вважаємо за доцільне враховувати специфіку частин сільсько-міського континууму і забезпечувати їх рівноважний розвиток. На нашу думку, село - це вихідний пункт господарського життя суспільства. Село і характерні для нього види занять, такі як водне, лісове і сільське господарство, тісно пов'язані з первинними і фундаментальними основами предметної діяльності, які спираються на процеси перетворення речовини і енергії поновлюваних ресурсів земної поверхні. Згорання сільського способу життя і характерних для нього занять веде як до господарської занедбаності земель, так і до деградації локальних соціальних спільнот, які втрачають свій культурний код.

Відомо, що порушення рівноваги різних характеристик організмів і їх спільнот може мати місце як під впливом внутрішніх процесів в організмі, так і під впливом зовнішнього середовища. Відносно структур сільсько-міського континууму як зовнішнього середовища серед інших чинників виступає життєдіяльність людини. У міру наростання її масштабів та інтенсивності втручання в механізми самоорганізації систем розселення людям треба бути все більш акуратними і обережними, проявляючи максимум уваги до процесів просторової організації суспільства.

Освоєння сільськими мігрантами міських околиць (а іноді і цілком центральних районів), руралізація їх повсякденності може бути розглянуто як продовження світу села в міський простір і навпаки, субурбанізація, як правило, описується через призму включення сільського світу в міський соціальний простір, експансії міста до сільського світу.

Сьогодні в науці і суспільній свідомості домінує уявлення, що основні соціальні відносини (властивості) міського і сільського соціумів протистоять один одному. Проте, важливо підкреслити, що з позицій сільсько-міського континууму вони повинні розглядатися в контексті конгруентності, взаємної відповідності і доповнення. Виключається будь-яка можливість заміни або поглинання одного з них іншим.

Отже, розгляд наведених характеристик з урахуванням реальності сільсько-міського континууму дає можливість побачити їх в новому ракурсі, який передбачає визнання взаємозв'язку і взаємного доповнення села і міста як системи розселення. Це означає, що саме існування міста і села в просторової організації суспільства можливо тільки в умовах їх рівноважного стану.

ЛІТЕРАТУРА

1. Redfield Robert. The Folk society // The American journal of sociology. – № Volume 52. – January, 1947. – P. 294.
2. Пациорковский В.В. Социология расселения как специальная социологическая теория [Електронний ресурс]. Экономика. Социология. Менеджмент. – 2012. – № 4. – С. 25-34. – Режим доступу : <http://ecsocman.hse.ru/data/2012/08/15/1265222008/Patsiorkovskiy.pdf>

УДК 631.162

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Марковська Т.С., аспірант II року навчання

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор Ключник А.В.

Миколаївський національний аграрний університет

Сучасні економічні відносини, в яких функціонують аграрні підприємства, постійно вимагають використання ефективних управлінських технологій, що сприяють збереженню їх фінансової стійкості та платоспроможності. У такій ситуації прийняття управлінського рішення як тактичного, так і стратегічного характеру повинно базуватися на достовірній оперативній інформації в необхідних аналітичних розрізах, забезпечити яку традиційна система бухгалтерського обліку не може [1, с. 341].

Проблемі формування економічних відносин в аграрних підприємствах присвячено чимало наукових праць відомих вчених: В.Г. Андрійчука,

В.Л. Валентинова, Л.Г. Гнилицької, М.Й. Маліка, В.М. Пархоменка, П.Т. Саблука та ін. Разом із тим, залишається невирішеною проблема обліково-аналітичного забезпечення формування економічних відносин аграрних підприємств.

Обліково-аналітичне забезпечення – інтегрована система обліку та аналізу, що систематизує інформацію для обґрунтування бізнес-стратегії, координації напрямів перспективного розвитку підприємства, системної оцінки ефективності реалізації оперативних та стратегічних управлінських рішень [2, с. 1].

До складу обліково-аналітичної системи входить дві основні підсистеми: облікова та аналітична, які виконують відповідні функції в системі управління сільськогосподарським формуванням. Основні функції управління пов'язані зі збором, обробкою і аналізом інформації. Бухгалтерський облік, будучи невід'ємною частиною системи управління, виконує ряд функцій: інформаційну, аналітичну, контрольну, планову, зворотного зв'язку. Таким чином, облікова інформація є основним джерелом формування облікового забезпечення.

Кожне аграрне підприємство самостійно визначає структуру обліково-аналітичного забезпечення та обліково-аналітичної системи. Формування даного забезпечення управління дозволяє здійснювати контрольні функції, пов'язані із забезпеченням збереження власності і аналізом ефективності його використання, аналітичні функції, пов'язані з виявленням та мобілізацією наявних внутрішньовиробничих резервів й формуванням умов для підвищення ефективності управління сільськогосподарським підприємством.

В свою чергу, обліково-аналітичне забезпечення управління сільськогосподарськими організаціями повинно забезпечувати реалізацію наступних цілей:

1) операційні та стратегічні цілі, пов'язані з поточною та довгостроковою ефективністю і економічністю господарських процесів й окремих операцій;

2) фінансові цілі, пов'язані з поданням достовірної фінансової звітності;

3) мета відповідності, пов'язана з виконанням вимог керівних органів і внутрішніх регламентів та процедур.

Формування достовірної інформації в рамках обліково-аналітичного забезпечення управління сприяють: створенню системи внутрішнього контролю та аудиту, використання аудиту, супутніх йому послуг, та інших, пов'язаних з аудиторською діяльністю. У зв'язку з цим важливого значення набуває подальше вдосконалення методології та методики аудиту на основі використання процесно-пооб'єктного підходу до планування.

В процесі формування обліково-аналітичного забезпечення економічних відносин аграрних підприємств виділяють:

1) визначення потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів в інформації для цілей формування якісної бухгалтерської звітності та управління;

2) визначення структури обліково-аналітичного забезпечення управління, що повністю задовольняє потреби користувачів;

3) визначення організаційно-технічних і методологічних аспектів функціонування обліково-аналітичної системи, що дозволяє сформулювати відповідно до поставлених цілей обліково-аналітичне забезпечення управління сільськогосподарським підприємством;

4) регламентацію системи зовнішньої і внутрішньої звітності аграрного формування.

Для оцінювання ефективності обліково-аналітичного забезпечення управління сільськогосподарськими організаціями в якості критеріїв оцінки можна використовувати:

1. Набір кількісних показників, що характеризують фінансовий стан і результати діяльності сільськогосподарської організації.

2. Набір як кількісних, так і якісних показників. Необхідно оцінити надійність обліково-аналітичного забезпечення формування економічних відносин аграрних формувань, що може бути охарактеризований сукупністю показників, які визначають функціонування обліково-аналітичного забезпечення з точки зору завдань обліку і контролю.

Отже, обліково-аналітичне забезпечення являє собою сукупність процесу збору, підготовки, реєстрації та зведення облікової інформації підприємств залежно від законодавчо встановленої системи ведення обліку, і проведеного на основі цієї інформації глибокого аналізу із застосуванням певних методів і прийомів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Калуцкая Н. А. Учетно-аналитическое обеспечение в системе управления организацией / Калуцкая Н. А. // Молодой ученый. – 2013. – № 6. – С. 341-344.

2. Зенькина И. В. Учетно-аналитическое обеспечение стратегического управления коммерческой организацией [Текст] / И. В. Зенькова // Аудит и финансовый анализ. – № 2. – 2009. – С. 1-3.

УДК 658 (045)

ВПЛИВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

*Пілявський В.І., кандидат економічних наук, докторант
Міжнародний університет бізнесу і права
м. Херсон*

Згідно з експертними оцінками, ресурсо- та енергокористування в галузях національного господарства є на 60% більш затратним, ніж у країнах ЄС. Повною мірою це стосується сільського господарства країни, характер

відтворення якого передбачає значну ресурсо- та енергоємність. При цьому слід враховувати, що його галузі зазнають впливів циклічності та криз, притаманних економіці в цілому. Разом з тим, сільському господарству властиві й специфічні аграрні кризи, які мають ряд особливостей: охоплюють тільки його, не мають циклічної природи і є значно довшими, ніж промислові.

Тісний зв'язок аграрної сфери з іншими сферами суспільного виробництва зумовлює можливість так званої відображеної аграрної кризи, викликаної кризою в суміжних галузях. Дійсно, криза в промисловості по виробництву засобів виробництва для сільського господарства, у галузі селекції рослинництва і тваринництва, меліорації, паливно-енергетичному комплексі через певний час, як правило, обов'язково відображається на темпах розвитку як окремих аграрних підприємств, так і всієї галузі в цілому.

Проте через важливі об'єктивні причини, а саме потреби населення у харчуванні як базові для людини, обсяг сільськогосподарського виробництва у зв'язку з кризовим падінням цін скорочується дещо повільніше, ніж в інших галузях макроекономіки. У багатьох випадках, воно може не відбуватися взагалі. З іншого боку, і вихід з кризи для агросфери розтягується на більш тривалий термін саме через затягування перевиробництва, наявність значного незавершеного виробництва, вплив агрокліматичних чинників невизначеності, які важко піддаються прогнозуванню та регулюванню.

Аналіз впливу циклічності розвитку господарсько-економічних систем на формування середовища функціонування, зокрема, ресурсокористування агросфери вимагає співвіднесення логіки циклічного розвитку з його жорсткою періодичністю з однієї сторони, і з нелінійним характером еволюції власне агросфери – стохастичністю, непередбачуваністю – з іншої. Але навколишнє середовище представлене і природно-біологічною компонентою, розвиток якої теж носить циклічний характер. Таким чином, економічні цикли в агросфері, у широкому розумінні, виступають як спосіб адаптації соціуму та виробництва до природного середовища.

При цьому слід зазначити, що цикли проявляють себе з особливою точністю і послідовністю на великому сукупному обсязі показників, тобто у макромасштабах. При зменшенні їх масштабу можливі істотні відхилення від виявленої загальної динаміки. Нелінійний характер зовнішнього середовища, робить циклічну динаміку несинхронізованою. Тому ситуація розвитку та ресурсокористування агросфери як господарсько-економічної системи постає як поліваріантна, різновекторна і важкопрогнозована. Іншими словами, ці процеси розгортаються на різних рівнях її організації (домогосподарств, підприємств, галузей) як паралельно, так і перехреснюючись, гасячи або посилюючи один одного. Визначене значно ускладнює управління й соціально-економічну самоорганізацію процесів ресурсокористування у сільському господарстві.

Сучасна криза, що вразила фінанси, економіку та агросферу країни, характеризується складністю через прояви та накладання одна на одну. Тому

допомогтися досягнення економічного зростання як окремих товаровиробників, так і всієї аграрної сфери, вкрай складно. Мова йде про кризи реструктуризації, надмірної концентрації та монополізації виробництва; повільного відтворення основних засобів на засадах використання вторинної техніки; дефіцит обігових засобів та недосконалу організацію операційних та бізнес-процесів у малих і середніх аграрних підприємствах; не раціональне ресурсокористування та ресурсозбереження; безробіття та бідність сільського населення; слабе інноваційне та фінансово-інвестиційне забезпечення суб'єктів господарювання; не достатню організацію та регулювання розвитку сільських територій.

Отже, для забезпечення виходу агросфери з кризового стану та покращення її агроресурсного потенціалу необхідно мати державну підтримку для всіх суб'єктів господарювання, покриття частини витрат на інновації, органічний розвиток, раціональне ресурсокористування та ресурсозбереження; збільшити частку коштів місцевих бюджетів, направлену на вирішення соціальних проблем і розвиток села, будівництво доріг, житла, інших об'єктів, придбання основних та обігових засобів виробництва.

До пріоритетних завдань держави з метою раціонального ресурсокористування та розвитку агросфери необхідно віднести відновлення паритету цін, встановлення гарантованих мінімальних цін на основні види сільськогосподарської продукції на рівні, що забезпечує сільським товаровиробникам розширене відтворення. Потрібна ефективна система їх кредитування і страхування. Необхідно впроваджувати товарне кредитування, розвивати обслуговуючу кооперацію. Більш чітко має бути розроблений механізм виділення бюджетних коштів на капітальні вкладення, дотації і компенсації на відновлення природної родючості ґрунтів, поліпшення продуктивності земель та інших природних агроресурсів.

СЕКЦІЯ “ФІНАНСОВЕ ТА ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА”

УДК 332.146.2:

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ АГРАРНОГО СЕКТОРУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

*Сіренко Н.М., доктор економічних наук, професор
Миколаївський національний аграрний університет*

Інноваційний розвиток є необхідною умовою для довгострокового сталого функціонування підприємств агропромислового комплексу (АПК). У той же час процес активізації інноваційного розвитку підприємств, що розглядається як необхідна передумова економічного зростання, наштовхується на відсутність формалізованого апарату прийняття рішень і оцінки їх наслідків.

Слабка структурованість об'єктів кількісних оцінок в економіці інноваційної діяльності і недолік методик їх аналізу ускладнюють обґрунтування управлінських рішень, які в багатьох випадках ґрунтуються на інтуїтивних передумовах, а не на об'єктивних критеріях оцінки [1].

Ключову роль в інноваційному розвитку сільського господарства області відіграють науково-технічний потенціал, наявність висококваліфікованих наукових кадрів. Основою науково-технічного потенціалу аграрного сектору України є академічна і галузева наука, а також наукові підрозділи сільськогосподарських і пропромислових організацій.

Для ефективної реалізації поставлених стратегічних завдань в Саратовській області необхідні активізація, координація і совершенствование механізмів роботи інфраструктурних елементів, які функціонують в інноваційній сфері сільського господарства, формують ринок інноваційної продукції.

Інноваційні процеси в АПК можна охарактеризувати широким діапазоном регіональних, галузевих, функціональних, технологічних і організаційних особливостей. Умови і чинники, що діють на сучасний розвиток АПК, можна підрозділити на негативні (що стримують інноваційний розвиток) і позитивні (сприяють прискоренню інноваційних процесів) [2, с. 58-63].

До негативним чинникам ставляться:

- неефективна взаємодія наукових установ з введеними структурами, відомча роз'єднаність;
- знижується науковий потенціал аграрної науки;

- складний склад аграрного виробництва;
- великий ризик впровадження інновацій в АПК;
- низький рівень фінансування;
- диспаритет цін на сільськогосподарську і промислову продукцію;
- дефіцит кваліфікованих кадрів у сільському господарстві;
- зміцнення монополізації в сільському господарстві;
- відсутня державна інноваційна стратегія;
- відсутня система управління і координації інноваційної діяльності на державному рівні;
- зростає частка імпортової продовольчої продукції;
- нерозвинена система кредитування аграрного сектору та інновацій в ньому;
- не підготовлений кадровий склад агропромислового сектору в області інноваційного менеджменту.
- До позитивним чинникам ставляться:
- планомірний відхід від адміністративно-командних методів управління АПК;
- можливість впровадження різних форм господарювання;
- наявність науково-освітнього потенціалу АПК;
- високоємкий продовольчий ринок;
- планомірне впровадження нових технологій у сфері виробництва екологічно безпечних продуктів.

Безумовно, важливими факторами, що сприяють прогресивному інноваційного розвитку АПК, є перехід до ринкового способу господарювання, наявність обширної бази природних ресурсів країни, значущий науково-освітній потенціал, велика місткість продовольчого ринку як усередині, так і за межами країни, можливість виробляти екологічно чисті, натуральні продукти харчування.

В якості негативних факторів слід зазначити відомчу роз'єднаність і послаблення наукового потенціалу аграрної науки. Для вітчизняної аграрної науки характерні висока ступінь складності організаційної структури та відомча роз'єднаність (більш 20 міністерств і відомств, що беруть участь у вирішенні проблем АПК); неефективна взаємодія наукових установ з внедренческими структурами; непорядковане різноманіття форм науково-технічної та інноваційної діяльності без упору на що-небудь; значну питому вагу у наукових дослідженнях проблем, що мають регіональний, галузевий і міжгалузевий характер; велика тривалість дослідження деяких проблем, пов'язаних з відтворювальним процесом. Все перераховане породжує значні проблеми в управлінні інноваційними дослідженнями і аграрною наукою в цілому.

Значиму проблему представляє відтік молодих вчених внаслідок зниження фінансування науки.

Управління інноваційним розвитком на переробних підприємствах та в сільськогосподарських організаціях спрямоване на поліпшення якості виробленої продукції, зниження витрат, збільшення обсягу продажів, рентабельності виробництва, розвиток і модернізацію агропромислового комплексу в цілому. Планування та прогностичні сценарії інноваційного розвитку важливі для досягнення господарюючими суб'єктами позитивного результату в сьогоденні і майбутньому. Самі інновації, внесені до реєстру підприємства, є товаром, яким обмінюються на взаємовигідних умовах або служать портфелем цінних паперів для подальшого просування на ринку товарів і послуг. Сукупність інновацій є двигуном науково-технічного прогресу та накопичення інформаційної бази в ноосферу Вернадського, необхідною умовою розвитку підприємств АПК.

Для підвищення ефективності управління інноваційним розвитком аграрного сектору України потрібно:

- забезпечити більш тісне функціональне взаємодія суб'єктів управління процесом освоєння з метою чіткого планування і координації діяльності наукових установ;
- здійснити збільшення обсягів фінансування аграрних досліджень;
- проводити більш чіткий контроль за розподілом обмежених ресурсів в рамках федеральних цільових програм, а також по найважливішим пріоритетним напрямках розвитку аграрної науки на рівні правительства Саратовської області, виявлення диспропорцій фінансування;
- розвивати і розширювати мережу інформаційно-консультаційної служби Саратовській області з відповідним контролем діяльності та фінансування.

Все вищезазначене сприятиме побудові соціально-економічної системи, що створює додаткову кількість робочих місць, збільшення кількості суспільного продукту і тим самим задоволенню матеріальних і соціальних потреб населення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шлеєнко А. В. Управление инновационным развитием предприятий АПК автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.05 "Экономика и управление народным хозяйством" / А. В. Шлеєнко. – Курск., 2010. – 21 с.
2. Дерунова Е.А. Рыночно-государственная модель управления инновационным развитием АПК региона / Е.А. Дерунова // ИнВестРегион. – № 3. – 2012. – С. 58-63.
3. Ільїна К. А. Проблеми інноваційного розвитку агропромислового комплексу [Електронний ресурс] / К. А. Ільїна, А. О. Богатова – Режим доступу : <http://www.scienceforum.ru/2016/1630/18848>

ПРОБЛЕМИ ОСОБИСТОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

*Рябенко Г.М., кандидат економічних наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет*

Страховання життя є потужним механізмом забезпечення довгострокових інвестицій в національну економіку, що сприяє підвищенню її конкурентоспроможності. У сучасній економіці через страховання реалізується державна політика соціально-економічного захисту населення, а також формуються значні інвестиційні ресурси.

Особисте страховання, як один з сегментів вітчизняного страхового ринку, через несприятливі ринкові умови, фінансову кризу та непослідовність реформ у соціальній сфері недостатньо розвинуте та не використовується як механізм вирішення соціальних проблем, які набули перманентного характеру: спад демографічних показників, інвалідність, хвороби, нещасні випадки, відсутність якісної медичної допомоги, потреба в соціальному захисті, матеріальна незабезпеченість людей похилого віку. Оцінюючи комплексно загрози та можливості ринку страховання особистих ризиків вважається, що ця сфера страхової діяльності в Україні має значний потенціал розвитку.

Дослідженню особливостей функціонування особистого страховання присвячені праці багатьох вітчизняних науковців, серед яких є: О. Залетов, С. Осадець, К. Слюсаренко, Я. Шумелда та інші.

Особисте страховання – страховання матеріальних інтересів, пов'язаних із життям, здоров'ям, працездатністю і додатковими пенсіями страховальника чи застрахованої особи. Особисте страховання можна визначити як галузь страхової діяльності, яка має на меті надання певних послуг як фізичним (окремим громадянам, членам їхніх сімей), так і юридичним особам (наприклад, страховання працівників за рахунок коштів підприємств від нещасних випадків). Ці послуги передбачають страховий захист страховальників (застрахованих) у разі настання несприятливих подій для їхнього життя і здоров'я. До системи особистого страховання відносять такі види страхової діяльності: страховання життя та пенсій, страховання від нещасних випадків та хвороб, медичне страховання. Кожен із цих видів страхової діяльності має конкретний свій об'єкт страховання та перелік страхових ризиків, на випадок настання яких укладаються угоди або договори страховання [1].

Особисте страховання має багато спільного із соціальним страхованням, і насамперед щодо об'єктів страхового захисту громадян. Проте між особистим страхованням і соціальним є відмінності. Головна з них стосується джерел формування страхових фондів. В особистому страхованні ними є переважно індивідуальні доходи громадян, а в соціальному кошти

підприємств, установ, організацій. Особисте страхування може здійснюватися в добровільній і обов'язковій формі, а соціальне – обов'язковій. В Україні на даний час не врегульовано питання підвищення фінансової надійності компаній зі страхування життя (“лайфових” компаній), відсутні дієві заходи, які не допускали би використання страхування життя як способу отримання нелегального прибутку методами шахрайства [2].

Дослідження ринку страхування життя свідчить про збільшення загального обсягу страхових виплат та зростання чисельності застрахованих. Разом з тим досить гостро стоїть проблема забезпечення фінансової надійності “лайфових” страхових компаній. На ринку страхування життя України працює 20 страхових компаній із внесених до Державного реєстру фінансових установ 70 страховиків. Проте лідери (ALICO Україна, ТАС, АСКАЖИТТЯ) ринку страхування життя 50,1% загальної структури цього ринку, що свідчить про значну монополізацію ринку [3].

Операції зі страхування життя в Україні з кожним роком мають тенденцію до спаду. Кількість чинних договорів із року в рік постійно зменшується, незважаючи на загальносвітові тенденції до зростання цього виду страхування. Слід зазначити, що основними причинами, які обмежують розвиток страхування життя в Україні, є:

- нерозв'язання проблеми компенсації громадянам державних виплат за договорами змішаного страхування життя (близько 3 млрд. грн.), укладеними ще за радянських часів;

- підірвана довіра населення до цього виду страхування через вищезазначену причину, а також у зв'язку з гучними банкрутствами страхових компаній, які на початку діяльності страхового ринку безкарно займалися суто трастовою діяльністю – “грою на інфляції” ;

- страховики, які отримали ліцензію на страхування життя, не мають права займатися іншими видами страхування;

- чинна система оподаткування.

Причини, що зумовили гальмування розвитку страхування життя в Україні:

- втрата довіри не тільки до держстраху, а і до комерційних страхових організацій, котрі виявилися нездатними виконати взяті на себе зобов'язання;

- низький рівень доходів населення змушує людей турбуватися сьогодні про виживання, а не про своє майбутнє;

- наявний рівень інфляції ускладнює можливості страховика, що займається страхуванням життя, компенсувати знецінення заощаджувальних внесків страхувальників;

- недосконале законодавство.

Отже, особистого страхування є важливим механізмом соціального захисту населення, який доповнюючи державне соціальне страхування, дозволяє вирішити низку проблем у сфері охорони здоров'я та пенсійного страхування, не збільшуючи при цьому навантаження державного бюджету.

Але активізація розвитку цієї галузі страхування не можлива без державної політики на страховому ринку, підвищення рівня страхових послуг, додержання механізму захисту прав споживачів страхових продуктів тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вірбулевська О. В. Проблеми та перспективи розвитку страхового ринку регіонів України [Електронний ресурс] / О. В. Вірбулевська. – Режим доступу : [http://www.kdu.edu.ua/statti/2006-5-1 \(40\)/143.pdf](http://www.kdu.edu.ua/statti/2006-5-1 (40)/143.pdf)
2. Фрич А. Напрями вдосконалення ринку особистого страхування в Україні [Електронний ресурс] / А. Фрич. – Режим доступу : <http://ua.fru.org.ua/federaci->
3. Офіційний сайт Фориншурер страхование. – Режим доступу : <http://forinsurer.com//>.

УДК 330.144.2

ОСОБЛИВОСТІ ОФШОРНИХ ТЕРИТОРІЙ

*Бурковська А.В., кандидат економічних наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет*

До такого багатостороннього явища як офшор у міжнародній спільноті ставлення неоднозначне: одні вважають його майже криміналом, фінансуванням протизаконних операцій, відмиванням “брудних” грошей, впливом капіталів з країни і ухиленням від сплати податків, а інші – ефективною схемою податкового планування.

Офшорною територією можна вважати юрисдикцію, в якій на законодавчому рівні визначені як статус компаній-нерезидентів (офшорних компаній), так і відповідні норми їх функціонування на даній території.

Офшорні компанії – це юридичні особи з обмеженою відповідальністю, які використовуються юридичними і фізичними особами з метою легального переміщення капіталів із країн з високим рівнем податкового навантаження в країни з низьким (і навіть нульовим) оподаткуванням з урахуванням переваг ліберального податкового законодавства і угод щодо уникнення подвійного оподаткування.

Капітали, розміщені в інших країнах називають офшорними коштами. Слід зазначити, що у зв’язку із зростанням офшорних коштів основних валют, зокрема доларів США, утворився міжнародний ринок кредитів. Офшорна зона це зона (територія), у яку вкладено іноземні кошти [1, с. 91].

Основним чинником для класифікації офшорних територій у міжнародній комерційній діяльності є особливість режиму оподаткування компаній, які належать нерезидентам. Такі компанії можуть частково або навіть повністю звільнитися від оподаткування законодавством офшорної території. Відповідно до цього офшорні юрисдикції умовно поділяють на три

групи: класичні офшорні зони; країни з пільговим оподаткуванням окремих видів діяльності; респектабельні (престижні) юрисдикції [2].

Класичні офшорні території ще називають стовідсотковими офшорними зонами. Вони надають інвесторам різноманітні економічні пільги на термін окупності проектів. Наприклад, в оподаткуванні класичні офшорні зони надають можливість повного звільнення від сплати податків. У таких офшорних територіях обов'язковими є лише оплата за створення компанії і щорічні одноразові внески обсягом 500-1000 дол. США [2].

Законодавство стовідсоткових офшорних зон не висуває жодних вимог зареєстрованим компаніям щодо ведення бухгалтерської або податкової звітності. Зазвичай у класичних офшорних зонах не ведеться реєстр акціонерів.

Класичні офшорні території розташовані у невеликих країнах з низьким рівнем розвитку власної економіки, але з достатньо високим рівнем політичної стабільності. Прикладом офшорів цієї групи є Багамські, Британські Віргінські, Кайманові острови, острови Джерсі та Гернсі, Барбадос, Гренада, Домініка, Ліберія, Панама та ін.

Найбільшою класичною офшорною юрисдикцією є Британські Віргінські острови, де відсутність податків (замість них щорічно сплачується збір обсягом 350 дол. США) і бухгалтерської звітності для інвесторів, а також конфіденційність інформації щодо власників зареєстрованих компаній приваблює бізнесменів з різних країн світу (вже зареєстровано понад 700 офшорних фірм) [2].

Для юрисдикцій другої групи характерні: привабливий режим оподаткування (з відносно низькими ставками податку на прибуток) окремих видів діяльності; щорічний аудит і звітність; ведення реєстрів директорів і акціонерів. Сюди входять Гібралтар, Ірландія, Кіпр, Ліхтенштейн, Люксембург, Сінгапур, Швейцарія та ін. Кіпр вважають нетрадиційною престижною офшорною територією, де ставка податку на прибуток становить для всіх компаній 10%, забезпечується конфіденційність власників компаній [2].

Респектабельні юрисдикції характерні для країн з федеральним устроєм (США, Великобританія, Канада, Росія та ін.). На територіях унітарних держав утворюються внутрішні офшорні зони (американські штати Невада, Вайомінг; швейцарські кантони Нематель, Цуг; канадська провінція Нью-Брансвік; великобританський острів Мен; португальський острів Мадейра; російські міста Угліч і Смоленськ).

В деяких країнах (Нідерланди, Австрія) висока ставка податку на прибуток, але привабливе оподаткування холдингів (нульова ставка для окремих видів доходів). Більшість респектабельних офшорних територій забезпечує конфіденційність власника компанії, у результаті чого місцеві офшорні компанії мають високий ступінь захисту інформації (стосовно її розкриття третім особам і державним органам).

Якщо ж країна не надає конфіденційну інформацію щодо власника бізнесу і має законодавчо закріплене звільнення від оподаткування всіх доходів компанії, а також не вимагає бухгалтерського і фінансового звітування, то вона потрапляє до “чорного списку”. Якщо українська компанія укладе угоду з офшором на імпорту товарів або послуг, то на валові витрати відносяться 85% суми контракта. Тобто держава збільшує базу оподаткування при роботі з офшорами. При експорті - жодної зміни в оподаткуванні [3].

Отже, вважаємо, що офшорні території не є нелегальними або забороненими інструментами ведення бізнесу. За умов правильної організації і якісного управління вони можуть бути ефективними механізмами як для зменшення податкових відрахувань, так і для захисту активів вітчизняних представників бізнес-середовища.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шило В. П. Організація міжнародних банківських операцій : навч. посіб. / В. П. Шило, В. Н. Васькова. – К.: Професіонал, 2008. – 224 с.
2. Аксенов Д. Офшорний бізнес. Мировой опыт и российская практика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rcb.ru.
3. Оффшорные зоны. Украина: “Черный” список оффшоров и оффшорных зон Кабмина Украины 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://taxc.com.ua/news/black list offshore.html](http://taxc.com.ua/news/black_list_offshore.html).

УДК 336.221.24

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ КАМЕРАЛЬНОЇ ПЕРЕВІРКИ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ

*Баришевська І.В., кандидат економічних наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет*

Необхідність здійснення податкового контролю полягає у забезпеченні повноти, своєчасності податкових надходжень до бюджету усіх рівнів і тим самим у підтримуванні соціально-економічного розвитку та фінансування бюджетних організацій на належному рівні. Суб'єктом, який безпосередньо реалізує функції податкового контролю, є Державна фіскальна служба України. Саме вона здійснює переважну більшість заходів та контрольних дій, серед яких одне з найважливіших місць займають податкові перевірки. Діяльність платників податків перебуває під пильним наглядом податкових органів. Моніторинг господарської діяльності здійснюється під час перевірок. Для цього перевіряючі самі приходять до платників податків. Однак є й такі перевірки, які проводяться без участі платника податків

Контролюючі органи мають право проводити камеральні, документальні (планові або позапланові; виїзні або невиїзні) та фактичні перевірки.

Камеральною вважається перевірка, яка проводиться у приміщенні контролюючого органу виключно на підставі даних, зазначених у податкових деклараціях (розрахунках) платника податків та даних системи електронного адміністрування податку на додану вартість (даних органу, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів, в якому відкриваються рахунки платників у системі електронного адміністрування податку на додану вартість, даних Єдиного реєстру податкових накладних та даних митних декларацій), а також даних Єдиного реєстру акцизних накладних та даних системи електронного адміністрування реалізації пального.

Камеральна перевірка – є інструментом попереднього відбору платників податків для проведення виїзних податкових перевірок [1].

У ПК України камеральна перевірка визначена як самостійний вид перевірок, тому нормативними актами встановлені порядок її проведення і порядок оформлення результатів цього виду перевірки.

Основними етапами камеральної перевірки є:

- перевірка повноти надання платниками податків, передбачених законодавством, документів податкової звітності;

- перевірка своєчасності надання документів податкової звітності до податкового органу;

- візуальна перевірка правильності оформлення документів податкової звітності (повноти заповнення всіх необхідних реквізитів, чіткості їх заповнення тощо);

- перевірка обґрунтованості застосування платником податків ставок податку та пільг, їх відповідності чинному законодавству;

- перевірка правильності складання розрахунків у наданих документах податкової звітності, що включає арифметичний підрахунок підсумкових сум податків і зборів (обов'язкових платежів), які підлягають сплаті до бюджету чи відшкодуванню з бюджету (наприклад, податку на додану вартість) і перевірку обґрунтованості застосування ставок податку й податкових пільг, а також правильність відображення показників, необхідних для обчислення бази оподаткування з метою виявлення арифметичної чи іншої помилки у наданій звітності [1].

За результатами камеральної перевірки у разі встановлення порушень складається акт у двох примірниках, який підписується посадовими особами такого органу, які проводили перевірку, і після реєстрації у контролюючому органі вручається або надсилається для підписання протягом трьох робочих днів платнику податків.

Терміни проведення камеральних перевірок нормами Податкового кодексу України не встановлено. Ці терміни визначаються специфікою самої перевірки, а також залежать від предмета перевірки – декларації, і становлять

інтерес для перевіряючих доти, доки не подано нові декларації з відповідного податку (збору).

Так, камеральну перевірку даних, заявлених у податковій звітності з податку на додану вартість, орган податкової служби проводить протягом 30 днів, що настають за граничним терміном отримання податкової декларації. Що ж до камеральної перевірки звітності з податку на прибуток, то всю податкову звітність має бути камерально перевірено до настання термінів подання наступної за поданою звітністю. Камеральні перевірки податкових декларацій (розрахунків) загальнодержавних та місцевих податків і зборів проводяться посадовими особами органів податкової служби в такі терміни:

-протягом 30 календарних днів, наступних за останнім днем граничного терміну подання податкових декларацій (розрахунків), базовий податковий (звітний) період для яких дорівнює календарному місяцю;

-протягом 60 календарних днів, наступних за останнім днем граничного терміну подання податкових декларацій (розрахунків), базовий податковий (звітний) період для яких дорівнює календарному кварталу (півріччю, року) [1].

На сьогодні камеральні податкові перевірки залишаються основним інструментом податкового контролю, адже вони відрізняються своєю масовістю через простоту організації та проведення. Проте порядок проведення останніх недостатньо повно врегульовано ПК України, що призводить до виникнення у платників податків численних запитань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2011– № 13-14, № 15-16, № 17.

2. Офіційний сайт Державної державної фіскальної служби України : [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/>.

УДК 338.43:005.35

СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО – БІЗНЕС ІЗ СОЦІАЛЬНОЮ МІСІЄЮ

*Лункіна Т.І., кандидат економічних наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет*

Соціальне підприємництво – це бізнес із соціальною місією. На відміну від традиційного (отримання максимального прибутку), створюється для вирішення суспільних проблем. Держава не може задовольнити всі соціальні потреби, адже досить велике фінансове навантаження припадає на державний бюджет в розрізі соціальних складових. Саме тому, соціальне підприємництво підпорядковане розв'язувати частку соціальних проблем і

повинно зайняти певну нішу в економіці держави. Основною місією соціального підприємництва є допомога у подоланні соціальної ізоляції, працевлаштування незахищених верств населення, представників груп ризику, представників з обмеженими можливостями, пенсіонерів тощо.

Основні аспекти соціального підприємництва набувають все більшого поширення і досліджуються як іноземними, так і вітчизняними науковцями: О. Винниковим, О. Загакайло, Н. С. Коваленком, М. С. Кошелевою, Р. Краплич, В. Назаруком, Ю. Л. Орел, А. А. Стельмахом, К. Форрестером та іншими.

Соціальне підприємництво є одним із основних напрямів вирішення соціальних проблем у державі, від того, як буде розвиватися бізнес, залежить поширення соціального підприємництва. Соціальне підприємництво – це, насамперед, бізнес, він поєднує у собі комерційну діяльність, соціальну мету (місію) та розподіл процентів від отримання прибутку на соціальні цілі.

Прикладом соціального підприємництва є відома на світовому ринку компанія “Ashoka”, яка вважається «хрещеним батьком» соціального підприємництва. Саме завдяки діяльності цієї компанії і зокрема її засновника Біллі Дрейтона, соціальне підприємництво як практика бізнесу і як предмет вивчення набуло свого широкого розповсюдження. “Ashoka” вважає, що будь-яка людина може навчитися і застосувати співчуття, критичні навички, емпатію, роботу в команді, лідерство та робити зміни, щоб бути успішним у сучасному світі. На даний момент фонд здійснює свою діяльність в більш, ніж у 70 країнах і підтримує роботу майже 3000 соціальних підприємців [1].

У США державна підтримка розвитку соціального підприємництва зводиться до: “усунення правових адміністративних бар’єрів, законодавчого забезпечення пільгових кредитів, розвитку соціального партнерства між державними організаціями, бізнесом і некомерційним сектором”, надання преференцій в сфері ліцензування та сертифікації соціальних підприємств в таких сферах, як соціальне обслуговування, освіта, медицина. Також даним підприємствам гарантується можливість отримання соціальних замовлень від державних агентств. У даній країні відсутня практика активного залучення органів влади до підтримки соціальних підприємств, бо на сьогоднішній день питаннями у даній сфері займається Адміністрація малого бізнесу, яка, окрім питань, пов’язаних з соціальними підприємствами, керує питаннями щодо розвитку малого бізнесу [2].

Позитивним моментом розвитку соціального підприємництва в Україні є підвищення попиту на культуру споживання. Сьогодні, перш, ніж купувати товар, споживачі детально вивчають не тільки цінову політику товару, а й країну-виробника, якісні характеристики та наявність соціальної складової. А це стає вагоми аргументом щодо поширення соціального підприємництва в Україні.

Варто відмітити створену у 2011 році у м. Миколаєві кафе-кондитерську з виготовлення бельгійських солодоців – Студію бельгійського шоколаду “Pan Shocolatier”, засновником якої є Микола Данцев. Соціальною складовою даного підприємства є створення 2-5 робочих місць для батьків дітей з ДЦП. Прибуток, отриманий від продажу шоколадних виробів, направляється на реалізацію проекту Благодійної організації “Ми поруч” з розвитку “Центру Іпотерапії і лікувальної верхової їзди для дітей з особливими потребами”. Розподіл прибутку – 80/20, це єдине в Україні підприємство, яке придбало франшизу.

У 2014 році у Івано-Франківську створено громадський ресторан “Urban Space100” – це спільний проект “23 ресторани” та середовища “Тепле місто”. Чистий прибуток від діяльності ресторану направляється на розвиток проектів м. Івана-Франківська, розподіл прибутку - 20/80 [3].

Соціальне підприємництво потребує певного часу у поширенні та популяризації, адже це певним чином переосмислення суті підприємництва. На нашу думку, соціальне підприємництво набуде популярності в Україні за допомогою самоорганізації та самовдосконалення соціальних підприємств, проведення тренінгів, конференцій, круглих столів з метою обміну досвідом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ашока: лучшие практики последних лет [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nb-forum.ru/interesting/stories/ashoka-luchshie-praktiki-poslednih-let.html>. – Назва з екрану.
2. Гришина Я. С. Сравнительно-правовое исследование социального предпринимательства в странах Америки и Европы [Электронный ресурс] / Я. С. Гришина // Вестник Пермского университета. Юридические науки. – 2012. – № 2 (16). – С. 111-121– Режим доступу : <http://cyberleninka.ru/article/n/sravnitelno-pravovoe-issledovanie-sotsialnogo-predprinimatelstva-v-stranah-ameriki-i-evropy>. – Назва з екрану.
3. Каталог соціальних підприємств України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.socialbusiness.in.ua>. – Назва з екрану.

УДК 001.895:338.43

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ НАУКОВО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

*Мельник О.І., кандидат економічних наук
Миколаївський національний аграрний університет*

В процесі історичного розвитку суспільства визначальні його чинники еволюціонували від матеріальних ресурсів до інтелектуальних, зумовлюючи зміну соціальної структури та способу виробництва, хоча і нерівномірно у світовому масштабі. Розрив в економічному зростанні країн, який зберігається і на сучасному етапі, є наслідком диспропорції в накопичених

знаннях, технологіях, інтелектуальному капіталі та способах їх використання. Відтак, науково-освітня складова є підґрунтям науково-інтелектуального забезпечення та активізації інноваційних процесів в аграрному секторі економіки.

На сьогодні для системи вищої освіти України характерні неефективні механізми стимулювання наукової творчості та результативності дослідницької діяльності науково-педагогічних працівників і студентської молоді. Сучасні науковці відзначають, що вітчизняна система освіти не містить у своєму складі визнаних міжнародною спільнотою вищих навчальних закладів, хоча й має достатній науковий потенціал. Проте основним недоліком ВНЗ згідно з оцінкою міжнародних рейтингових організацій, є відсутність належної науково-інноваційної діяльності. У ВНЗ України, на противагу закладам інших країн, майже не представлено наукових шкіл світового рівня. Наукова робота студентської молоді, на сьогодні, нерідко зводиться до виконання формальних процедур [1].

Для успішного розвитку аграрного сектора економіки України на засадах інноваційного підприємництва, в першу чергу необхідно посилювати його науково-освітню підсистему, насамперед, через переведення українських ВНЗ з переважно екстенсивного (зокрема, за рахунок збільшення ліцензійних обсягів прийому) на інноваційний розвиток шляхом застосування механізмів стимулювання до творчої й інноваційної діяльності. Оцінка інноваційного рівня аграрної освіти та науки в Україні, свідчить що для успішного розвитку науково-освітньої підсистеми вагомим є здійснення таких заходів: трансформація змістовної частини вищої освіти; підвищення рівня дослідницької діяльності у ВНЗ; сприяння розвитку суб'єктів інфраструктури підтримки інноваційного підприємництва на базі ВНЗ; реалізація концепції безперервної освіти (табл. 1).

Реалізація обґрунтованих нами напрямів розвитку науково-освітньої підсистеми інноваційного підприємництва в аграрному секторі економіки України можлива через самоорганізацію аграрних ВНЗ у заклади інноваційного типу, діяльність яких орієнтуватиметься на розвиток освіти і науки як визначального ресурсу нової економіки, побудованої на знаннях.

Таблиця 1 Напрями розвитку науково-освітньої підсистеми інноваційного підприємництва в аграрному секторі економіки України

Заходи	Існуючий стан	Необхідні дії по реалізації
1 Трансформація змістовної частини вищої освіти	У ВНЗ найчастіше застосовують традиційний («знанневий») підхід	Перехід на інноваційний («розвиваючий») підхід, збільшення частки дисциплін інноваційного спрямування в структурі робочих навчальних планів, оновлення відповідної навчально-методичної бази через посилення творчої компоненти у навчанні, поширення досвіду вивчення і використання методів, заснованих на елементах теорії розв'язку винахідницьких задач

2 Збільшення кількості фахівців з провадження й управління інноваційною діяльністю	Незначна кількість ВНЗ, які здійснюють підготовку таких фахівців відповідно до вимог суспільства знань	Збільшення питомої ваги дисциплін інноваційного спрямування у варіативній частині навчальних планів, що дозволить підвищити інноваційну компоненту у підготовці фахівців
3 Підвищення рівня дослідницької діяльності у ВНЗ	Незначна кількість наукових шкіл світового рівня, формальний підхід до наукової роботи студентської молоді. Поряд з цим, позитивним є застосування поділу при підготовці магістрів на «дослідників» і «професіоналів»	Подальше поширення досвіду поділу при підготовці магістрів на «дослідників» і «професіоналів», мотивація студентів до виконання за період навчання трьох-чотирьох творчих проектів в складі колективу, спрямованих на вирішення проблем конкретних підприємств, галузей, регіонів; зменшення навчального навантаження науково-педагогічних працівників ВНЗ
4 Сприяння розвитку суб'єктів інфраструктури підтримки інноваційного підприємництва на базі ВНЗ	Законом України «Про вищу освіту» передбачено створення інноваційних структур у складі ВНЗ [141], фрагментарно створюються наукові парки, бізнес-інкубатори, центри трансферу технологій тощо	Поширювати досвід створення наукових парків, бізнес-інкубаторів, центрів трансферу технологій тощо на базі аграрних ВНЗ, оптимізувавши їх мережу, і сприяти їх функціонуванню; створювати науко-дослідні відділи аграрних підприємств на базі ВНЗ відповідного регіону шляхом кооперації (завдяки цьому забезпечуватиметься механізм ефективного цільового фінансування НДДКР, який враховуватиме потреби від споживача-замовника до виконавця)
5 Реалізація концепції безперервної освіти	Застосовуються лише окремі елементи концепції	Посилення формального, неформального та інформального типів освітньої діяльності, розвиток системи шкільного дорадництва

Джерело: розробка автора

Основні концептуальні положення такої самоорганізації розроблені нами на прикладі Миколаївського національного аграрного університету і полягають у:

1. Наявності в системі вищої освіти оперативних і консервативних підсистем [2]. Оперативні підсистеми аграрного ВНЗ наближені до зовнішнього середовища й відчувають його флуктуації, що проявляється у розвитку дистанційної освіти, університетських комплексів, мереж тощо. Консервативні ж підсистеми дещо віддалені від зовнішнього середовища і зберігають якісну визначеність системи (через збереження традицій освіти і науки, спадковості наукових знань тощо).

2. Створенні динамічних підсистем, які забезпечуватимуть просторову експансію аграрних ВНЗ в “ширину” і “глибину” на регіональний рівень, що дасть змогу створювати нові інноваційні форми підготовки фахівців, трансферу новацій, інтеграції з товаровиробниками та ставати активними учасниками формування інфраструктури підтримки інноваційного підприємництва.

Таким чином, врахування усіх зазначених пропозицій дозволить трансформувати науково-освітню підсистему вітчизняного аграрного сектора, підвищивши рівень її інноваційності та зорієнтувавши на формування суспільної свідомості освіченої й підприємницької нації. А це, в свою чергу, стане вагомим стимулом для вдосконалення існуючого нормативно-правового забезпечення, формування дієвої інфраструктури розвитку інноваційного підприємництва в аграрному секторі економіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Натрошвілі С. Г. Розвиток вищої освіти України в контексті побудови економіки знань / С. Г. Натрошвілі // Проблеми науки. – 2013. – № 6. – С. 15-20.
2. Асаул А. Н. Управление высшим учебным заведением в условиях инновационной экономики / А. Н. Асаул, Б. М. Капаров ; под ред. д-ра экон. наук, проф. А. Н. Асаула. – СПб. : Гуманистика, 2007. – 280 с.

УДК 336.77:330.322:33

КРЕДИТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Парфьонова І.В., аспірант

*Науковий керівник – доктор економічних наук, професор Сіренко Н.М.
Миколаївський національний аграрний університет*

Сучасна інноваційна модель розвитку економіки України як ніколи раніше потребує масштабних інвестиційних вкладень, неможливих без достатнього кредитного забезпечення. Найефективнішим стимулом для активізації інноваційної діяльності є підвищення ролі інвестиційного кредиту – як найбільш динамічного, прийняттого для підприємств та затребуваного суспільством фінансового інструменту, здатного значно прискорити відтворювальні процеси, поліпшити їх якість. Саме тому питання, пов'язані з активізацією інноваційного розвитку економіки завдяки такому фінансовому інструменту як інвестиційний кредит, набувають сьогодні особливої актуальності.

Слушним є висновок М.Савлука, А.Мороза, І. Лазепка та інших науковців, які зазначають, що “в умовах тривалої економічної, особливо інвестиційної кризи в Україні кредит відіграє значну роль у відновленні діяльності підприємств, які тривалий час простоювали, допомагає їм зміцнити асортимент продукції або поліпшити її якість, зробити цю продукцію конкурентоспроможною на внутрішньому і світовому ринках” [1, с. 490].

Підтримуємо думку С. Онишко, яка доводить, що “... сформовані через акумуляцію позичкових коштів – фонди по суті є фондами розвитку. Кошти

таких фондів повинні фінансовими засобами підтримувати інноваційний процес підприємства на всіх його етапах, від розробки до впровадження нових технологій” [3, с. 342].

За своєю сутністю *інвестиційний кредит* – це суспільні відносини, що виникають між учасниками інвестиційного процесу (кредитором та інвестором-позичальником) у зв’язку з передачею у тимчасове користування коштів (ресурсів) для фінансування інвестиційних заходів на засадах зворотності, платності і добровільності.

Для визначення суспільної ролі банківського інвестиційного кредиту варто проаналізувати його вплив на ключові показники економічного розвитку країни. На основі даних таблиці 1 побудуємо модель залежності капітальних інвестицій від обсягу їх фінансування за рахунок банківських кредитів та інших позик (рис. 1).

Параметри рівняння регресії:

$$\bar{x} = \frac{\sum x_i}{n} = \frac{157793.1}{5} = 31558.62$$

$$\bar{y} = \frac{\sum y_i}{n} = \frac{1226767.6}{5} = 245353.52$$

$$\bar{xy} = \frac{\sum x_i y_i}{n} = \frac{39569764741.01}{5} = 7913952948.2$$

$$S^2(x) = \frac{\sum x_i^2}{n} - \bar{x}^2 = \frac{5601709118.51}{5} - 31558.62^2 = 124395327.4$$

$$S^2(y) = \frac{\sum y_i^2}{n} - \bar{y}^2 = \frac{303287005496.52}{5} - 245353.52^2 = 459051322.91$$

$$S(x) = \sqrt{S^2(x)} = \sqrt{124395327.4} = 11153.265$$

$$S(y) = \sqrt{S^2(y)} = \sqrt{459051322.91} = 21425.483$$

$$b = \frac{\bar{xy} - \bar{x} \cdot \bar{y}}{S^2(x)} = \frac{7913952948.2 - 31558.62 \cdot 245353.52}{124395327.4} = 1.3741$$

$$a = \bar{y} - b\bar{x} = 245353.52 - 1.3741 \cdot 31558.62 = 201988.1036$$

Коефіцієнт кореляції:

$$r_{x,y} = b \frac{S(x)}{S(y)} = 1.37 \frac{11153.265}{21425.483} = 0.715$$

Коефіцієнт детермінації:

$$R^2 = 0,715^2 = 0,5117$$

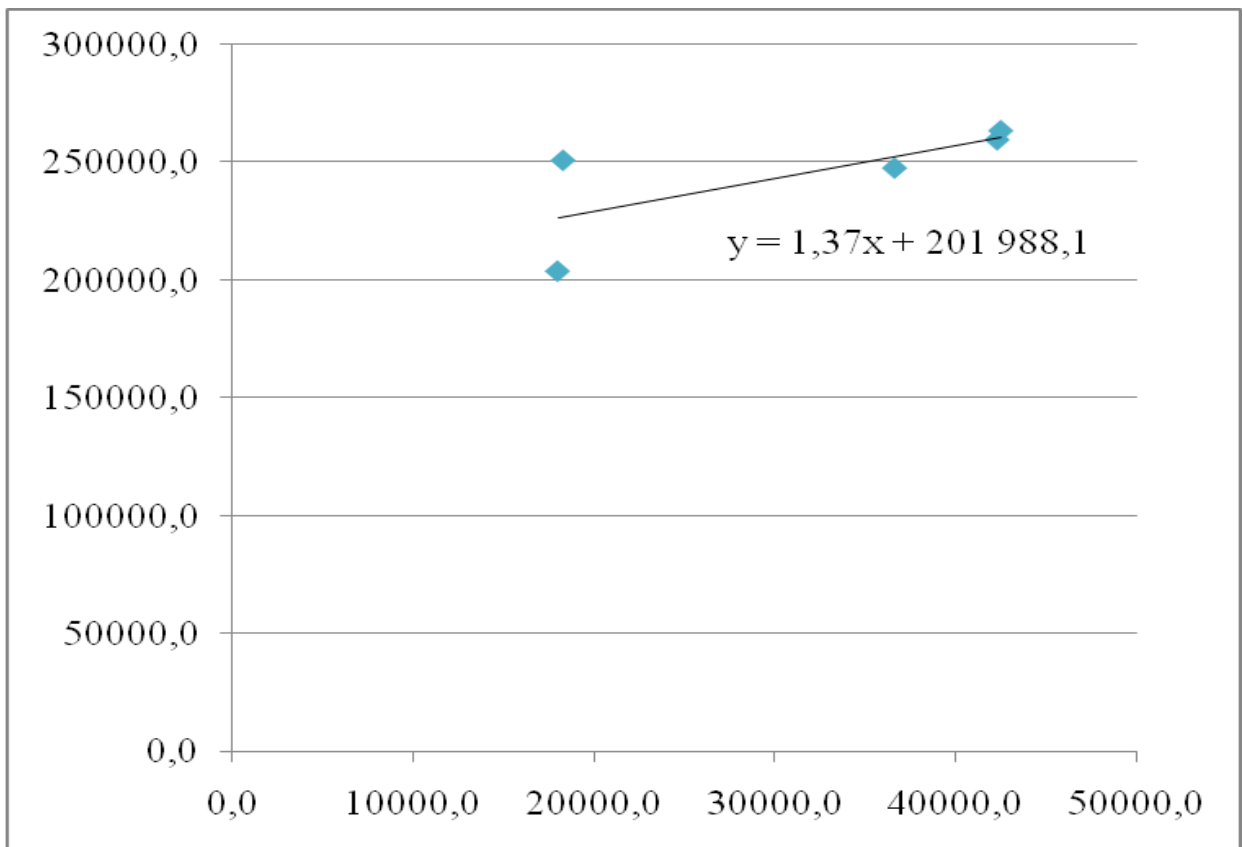


Рисунок 1 – Залежність обсягу капітальних інвестицій від обсягу кредитів банків та інших позик, млн. грн

Обсяги капітальних інвестицій корелюють із обсягами позикових ресурсів, що підтверджує значення коефіцієнта детермінації ($R^2 = 0,5117$). Про пряму залежність між змінними свідчить додатний множник x у рівнянні моделі. Так, зі зростанням банківських кредитів та інших позикових коштів, що спрямовуються на фінансування інвестицій, збільшуватиметься й сам обсяг таких вкладень. Оскільки інвестиційні кредити впливають на інвестиційну активність, то вони суттєво позначаються і на зростанні ВВП країни.

Водночас, незважаючи на значний потенціал інвестиційного кредиту в соціально-економічному зростанні суспільства, суб'єкти господарювання активно його не використовують, про що свідчать дані рисунка 2.

За понад 5 років спостереження частка банківських кредитів та інших позик на фінансування капітальних інвестицій не перевищувала 16,3% (2011 р.). При цьому, варто відмітити різке зниження у 2014 р. з 14,8% до 7,3%.

Аналіз ринку банківського інвестиційного кредитування дав змогу виокремити такі основні проблеми його розвитку: наявність певних диспропорцій у темпах розвитку між фінансовим та реальним секторами національної економіки; невисока привабливість інвестиційного клімату, викликана політичною нестабільністю, слабкістю законодавчого захисту прав кредиторів, низькою ефективністю господарювання тощо; відсутність розвинутої інфраструктури інвестиційного ринку, ринку землі та нерухомості тощо.

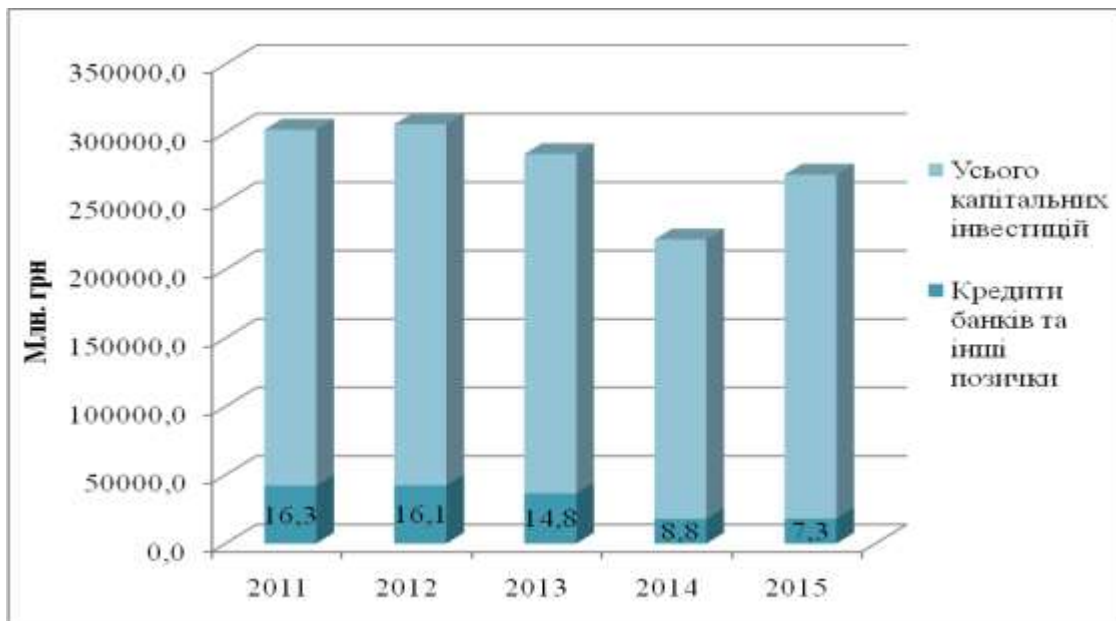


Рисунок 2 – Динаміка частки кредитів банків та інших позик у загальній структурі джерел фінансування капітальних інвестицій

Джерело: побудовано за даними офіційного сайту Державної служби статистики. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Певні стримуючі фактори розвитку інвестиційного кредитування притаманні й банківській системі, а саме: обмеженість інвестиційного кредитування короткостроковою ресурсною базою банків та високою їх вартістю; відносно низька дохідність інвестиційних кредитів та підвищена ризикованість порівняно з іншими сферами банківської діяльності; складність оцінки платоспроможності позичальника та кредитних ризиків інвестиційних проектів; відсутність у більшості банків ефективних механізмів та інструментів управління ризиками, планування та стратегії розвитку; низький рівень банківського менеджменту і корпоративного управління тощо.

Ми вважаємо, що ефективність використання банківського кредиту в суспільному відтворенні значно зростає, якщо він іде на фінансування тих інвестиційних проектів, котрі містять інноваційну складову.

Іншими словами, вплив на соціально-економічний розвиток країни забезпечує інвестиційний кредит у випадку, коли: 1) стимулює підприємства на здійснення інвестицій у новітні (модернізовані) нефінансові та нематеріальні активи і науково-дослідні й дослідно-конструкторські роботи (НДДКР); 2) забезпечує якісні зміни у виробництві (нова техніка, технології, форми організації виробництва та управління); 3) підвищує конкурентоспроможність продукції, робіт і послуг не лише на внутрішніх, а й на світових ринках.

Однак кредитування інновацій – це досить ризиковий інструмент, і без державної підтримки його розвиток в Україні неможливий.

Пропонуємо для вітчизняних банківських установ такий механізм (схему) “інноваційного кредиту”. Потенційними позичальниками можуть

бути наукові установи Національної академії наук України, науково-дослідні інститути різних сфер діяльності, проектно-вишукувальні інститути і проектні бюро, вищі навчальні заклади, технопарки, бізнес-інкубатори та інші суб'єкти інноваційної діяльності. Цільове призначення такого кредиту – створення та впровадження науково-технічної продукції, а саме: науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт; розробка техніко-економічних розрахунків (ТЕР), техніко-економічних обґрунтувань (ТЕО) у складі передпроектної документації, пошукових та проектно-пошукових робіт; розробка креслень нестандартного нестандартизованого обладнання; виготовлення промислових зразків, придбання нематеріальних активів тощо.

Однак для зацікавлення банків у видачі інноваційних кредитів необхідно запровадити заходи щодо стимулювання їх кредитної діяльності в інноваційній сфері шляхом:

- пільгового оподаткування, а саме: звільнення від оподаткування прибутку банків, отриманого від операцій з інноваційного кредитування терміном більш як на 3 роки; зменшення діючої ставки податку на прибуток банків, отриманий від операцій з інноваційного кредитування на строк до 3 років; зниження ставки податку на ту частку прибутку банків, яка спрямовується ними на фінансування інноваційних проектів;

- зниження норми обов'язкового резервування ресурсів, які залучаються на термін від одного року, що, з одного боку, сприятиме збільшенню ресурсної бази інноваційного кредитування, а з другого, – дасть змогу зменшити вартість цих кредитів для кінцевого позичальника;

- включення всіх сум, спрямованих на формування резерву для відшкодування можливих втрат за наданими кредитами (в інноваційну сферу), до складу валових витрат у податковому обліку комерційного банку;

- надання банкам права на включення вартості заставленого майна (майнових прав) позичальника в розрахунок розміру резерву для відшкодування можливих втрат за наданими інноваційними кредитами;

- забезпечення стабільності національної валюти на середньо- та довгостроковому інтервалах, що дасть змогу мати стійку базу для прогнозування надходжень від інноваційних вкладень на тривалому проміжку часу;

- впровадження механізму довгострокового рефінансування Національним банком України комерційних банків, виходячи з наявності високоефективних інноваційних проектів, що мають стратегічний пріоритет із точки зору цілей державної економічної політики;

- організація державного страхування інноваційних кредитів і надання державних гарантій за стратегічно пріоритетними напрямками інноваційного фінансування.

Зазначені нами заходи сприятимуть активізації ролі банківського інвестиційного кредиту в фінансовому забезпеченні інновацій.

КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Корабахіна А.Ю., асистент

Миколаївський національний аграрний університет

Розвиток підприємництва в умовах макроекономічної нестабільності складно забезпечити, особливо за наявності дефіциту оборотних коштів. Так, серед основних форм фінансового забезпечення господарської діяльності важливу роль відіграє саме кредитування підприємств.

Відповідно до Закону України “Про Державний бюджет України на 2015 рік” [1] передбачено видатки загального фонду за програмою “Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів” з обсягом фінансування 300 млн грн., з яких фактично використано 96,9%, що в абсолютному виразі становить 290,6 млн грн.

Порядком використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів [2], визначено, що компенсація надається на конкурсній основі за укладеними кредитними договорами за умови, що сума відсотків за користування кредитами та розмір плати за надання інших банківських послуг не перевищує 30 відсотків річних.

Варто відмітити, що компенсації підлягають відсоткові ставки за кредитами, залученими для покриття витрат, пов'язаних із закупівлею пально-мастильних матеріалів, насіння, мінеральних добрив, засобів захисту рослин, кормів, сировини та інгредієнтів для виробництва комбікормів, ветеринарних препаратів, молодняку сільськогосподарських тварин та птиці, обладнання для тваринницьких ферм і комплексів тощо.

За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України бюджетні кошти дозволили здешевити кредити загальним обсягом 7,8 млрд грн, в тому числі: 3,2 млрд грн – кредити, залучені у 2014 р. та 4,6 млрд грн – кредити, залучені у 2015 р. Зазначені грошові ресурси були залучені сільськогосподарськими підприємствами на фінансування:

- витрат у галузі рослинництва – понад 5,2 млрд грн (66,9%);
- витрат у галузі тваринництва – майже 2,3 млрд грн (28,9%);
- витрат на закупівлю молодняку сільськогосподарських тварин та птиці – 282,9 млн грн, (3,6%);
- інших витрат – 48,9 млн грн (0,6%) [3].

Загальна кількість підприємств, які скористались у 2015 р. програмою фінансової підтримки склала 630 підприємств, з них: 439 підприємств, які залучили кредити у 2015 р. та 338 підприємств, які залучили кредити у

попередні роки (147 підприємств залучали кредити, як у 2015 р., так і у 2014 р.).

Частка підприємств сільського, лісового та рибного господарства, які планували брати кредити на кінець 2015 р. становила 43,4%. Основними причинами відмови від кредитних ресурсів стали надто високі відсоткові ставки, надмірні вимоги до застави та значні коливання курсу гривні до іноземних валют (рис. 1). Відмітимо, що більшість малих та середніх сільськогосподарських підприємств залучають кредити у національній валюті, а великих – у іноземній валюті, зокрема у доларах США та євро.

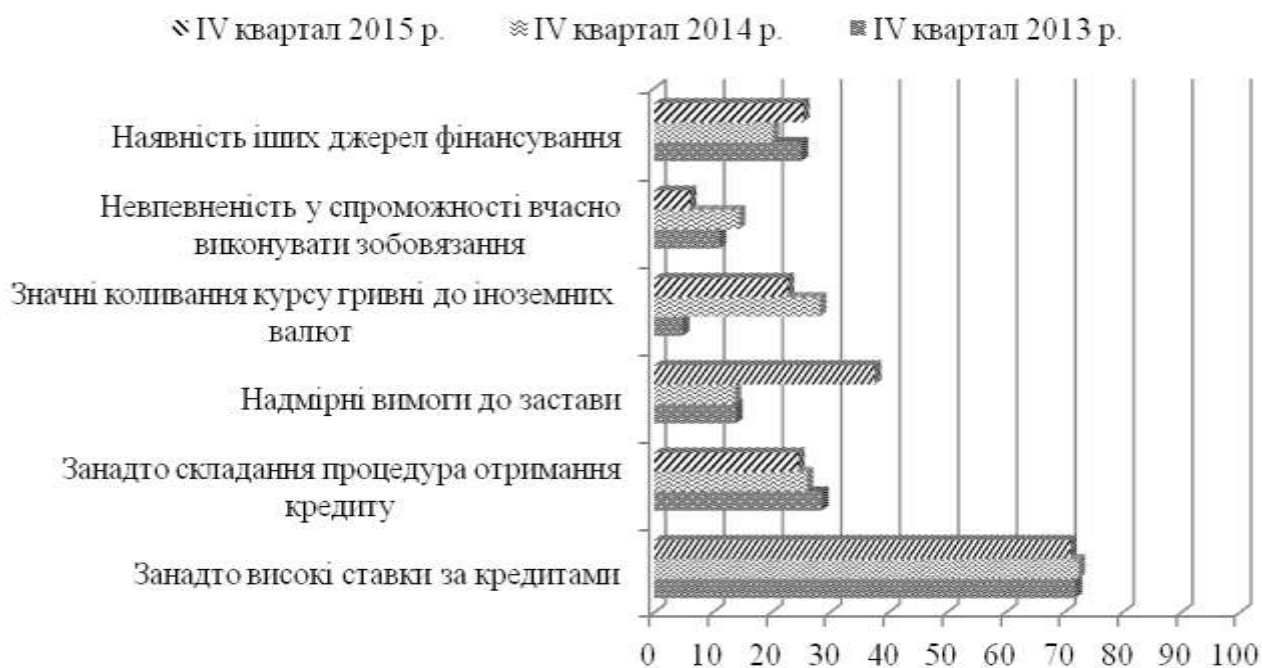


Рисунок 1 – Найбільш впливові фактори, які змушують сільськогосподарські підприємства уникати використання кредитних послуг банків, %

Джерело: побудовано автором з використанням матеріалів [4]

Прострочена заборгованість за кредитами, наданими сільськогосподарським корпораціям на кінець січня 2015 р. становила 7,4 млрд грн, з яких 3,8 млрд грн – за кредитами в іноземній валюті, 3,6 млрд грн – за кредитами у національній валюті [4].

Отже, кредитне забезпечення сільськогосподарських підприємств відіграє важливу роль у забезпеченні розвитку вітчизняного агропромислового комплексу. Зменшення припливу фінансових ресурсів унеможливає інтенсифікацію виробництва, впровадження нових сучасних технологій, а також перехід на інноваційний тип розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про державний бюджет на 2015 рік : Закон України № 80-VIII від 28.12.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80-19>

2. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. № 300 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/300-2015-п>

3. Стан кредитування АПК у 2015 році. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/node/17529>

4. Ділові очікування підприємств України за IV квартал 2015 р. Випуск №4 (40) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/>

5. Кредитування сільськогосподарських корпорацій. Статистичний випуск Національного банку України, січень 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>

УДК 167.7:338.43 (477)

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Щербина Ю.О., асистент

Миколаївський національний аграрний університет

Важливе місце в економіці України, на сьогоднішній день, посідає сільське господарство. Воно є однією із основних конкуруючих галузей на світовому ринку. Україна посідає провідні місця у торгівлі зерновими та олійними культурами. Проте, кожного дня аграрні підприємства стикаються з різноманітними проблемами (рис. 1). Нестабільність податкового законодавства, відсутність реального фінансування агропромислового комплексу України стримують розвиток сільськогосподарських підприємств.

Питання аналізу проблем розвитку сільського господарства України ставало предметом досліджень багатьох науковців, зокрема таких, як: О. Барилевич [1], А. Зоря [3], К. Звягіна [3] та ін. Проте, на сьогоднішній день, проблема ефективного розвитку сільського господарства потребує подальших досліджень та практичних розробок.

Внесок сільського господарства у ВВП України з кожним роком зростає. Зокрема, за підсумками 2014 р. цей показник становив 10,2% [2]. Можна зазначити, що саме сільське господарство є локомотивом української економіки (рис.2).

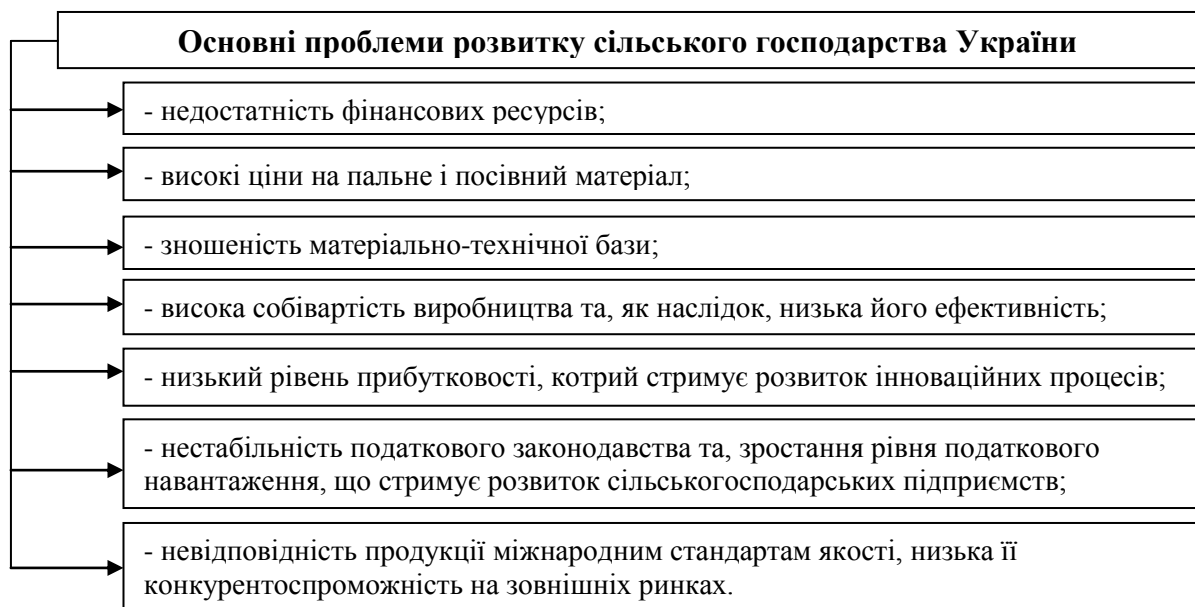


Рисунок 1 – Основні проблеми розвитку сільського господарства України

Джерело: побудовано з використанням матеріалів [1]

Ще однією з проблем для сільського господарства є відтік іноземних інвестицій. Багато потенційних іноземних інвесторів утримуються від інвестування в аграрний сектор України [3]. За 2014 р. з сільського господарства України було виведено понад 245 млн. доларів прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу), що становить майже 29% від загального їх обсягу [5].

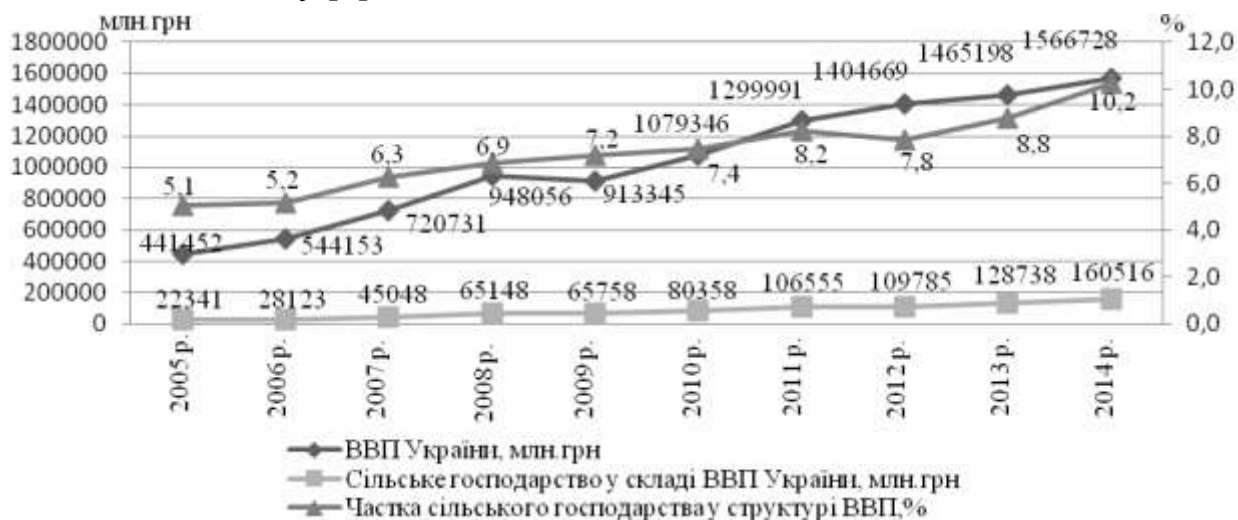


Рисунок 2 – Частка сільського господарства у структурі ВВП України, %

Джерело: побудовано з використанням матеріалів [2]

Зміни внесені до Податкового кодексу України негативно позначились на діяльності сільгоспвиробників. Раптове та непередбачуване підвищення ставок деяких податків призвело до зростання рівня податкового навантаження майже у 20 разів. В результаті податкової реформи, середній розмір ФСП (єдиного податку 4 групи) з 1 га становив понад 115 грн, замість 5-6 грн у попередніх 2013-2014 рр. Сільськогосподарські підприємства, котрі

займаються утриманням великої рогатої худоби, виробництвом молока, вимушені сплачувати до бюджету 20% ПДВ, всі хто займається рослинництвом – 85%, усі інші – 50%. На нашу думку, наслідком цього стане занепад сільського господарства [4].

Отже, можемо зазначити, що необхідно вжити комплекс заходів, який призведе до підвищення рівня ефективності сільського виробництва. Серед них: удосконалення податкового законодавства України; оптимізація рівня податкового навантаження; всебічна державна підтримка; контрольованість цінової політики при реалізації сільськогосподарської продукції, тощо. Все це дасть змогу сільськогосподарським товаровиробникам працювати більш ефективно, отримувати прибутки, займатися інноваційною діяльністю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барилевич О. М. Стан та проблеми розвитку сільського господарства України / О. М. Барилевич // Молодий вчений. – 2015. – № 8. – С. 36-39.
2. Валовий внутрішній продукт за 2014 рік (без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>. – Дата останнього доступу : 10.03.2016 р.
3. Зоря А. Щоб інвестиції принесли урожай / А. Зоря, К. Звягіна // Агробізнес. – 2015. – № 6 (301). – С. 18-20.
4. РБК – Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.rbc.ua/ukr/analytics/kabmin-uvvelichil-nalogovuyu-nagruzku-apk-1427103928.html>. – Дата останнього доступу: 10.03.2016 р.
5. Обсяг прямих іноземних інвестицій у сільське господарство України зменшився на третину за останній рік [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.agroua.net/news/index.php?nd=07&monthsel=04&yearsel=2015>. – Дата останнього доступу: 10.03.2016 р.

СЕКЦІЯ
“АКТУАЛЬНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ПОЛІТИЧНІ
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА”

УДК 316.42

ЛЮДИНА ЯК ГОЛОВНА ЦІННІСТЬ СУЧАСНОЇ ЄВРОПИ

Ханстантинов В.О., доктор політичних наук, професор
Миколаївський національний аграрний університет

Майже увесь час новітньої української незалежності лунають слова про нашу належність до Європи або принаймні про єдино правильний вектор розвитку української держави – європейський. Перед Україною залишаються як актуальні ті рубежі у цьому напрямі, які вже давно досягнуто її західними сусідами. Це загострює увагу до феномену європейськості, адже, з посиленням саме на невідповідність її атрибутивним ознакам робиться висновок про необхідність реалізації Україною чергових “домашніх завдань”. Для прояснення ситуації уявляється плідним холістський підхід.

Холізм (від грец. holos – ціле, цілісність, цільність, увесь) – методологічний підхід, відповідно до якого ціле онтологічно або логічно є первинним і має пріоритет над своїми частинами. Цілісність трактується у холізмі як принцип, який синтезує в собі об’єктивне і суб’єктивне і проголошується “останньою реальністю універсуму”. Гносеологічний принцип в холізмі передбачає, що пізнання цілого повинно передувати пізнанню його частин. Епістемологічна цінність холізму полягає в тому, що на базі його відбулось розроблення системної методології пізнання у ХХ ст.

Виходячи з цього, ми вважаємо, що проблему наближення України до європейських стандартів і оцінювання відповідності здійсненого нею їх вимогам не можна розглядати у суто кількісному вимірі, наприклад, через перелік ухвалених на очікування з боку Євросоюзу законів та проведених реформувань у структурі та організації діяльності органів влади та управління, конкретних змін у податковій, митній та інших державних службах, у веденні бізнесу тощо.

Першоджерело вітчизняних невідповідностей загальноприйнятій європейській практиці ми пов’язуємо з особливостями усталеного в нас статусу людини в світоглядно-ментальному, політико-правовому, соціально-психологічному, духовно-культурологічному вимірах. Зазначимо, що саме у лоні європейської цивілізації поступово, із великими складнощами, у ході запеклої боротьби між старим і новим в самій тканині життя складалось сучасне уявлення про людину, що остаточно оформилось у загальновизнаний майже у всіх куточках планети корпус загальнолюдських цінностей,

закріплений багатьма найавторитетнішими міжнародними і європейськими документами інститут прав і свобод людини. Абсолютно унікальною за всю історію людства міждержавною установою, на яку європейською спільнотою покладений контроль за дотриманням прав і свобод людини та громадянина, закріплених в Європейській конвенції з прав людини від 1950 року, Європейського суду з прав людини.

Прикметно, що у всіх ключових за значенням повоєнних європейських нормативно-правових актах саме людину і її гідність однозначно розглянуто як політичний, моральний, соціальний і культурний імператив, згідно з яким здійснюється розбудова суспільного життя в кожній з держав-підписантів. Так, у Хартії основних прав Європейського Союзу (2000 р.), наголошується на значенні всезагальності і неподільності цінностей людської гідності, свободи, рівності, солідарності; проголошується свобода художньої, науково-дослідницької, викладацької у вищих навчальних закладах діяльності (ст. 13), плюралізм засобів масової інформації (ст. 11); міститься заборона дискримінації на будь-яких підставах, в тому числі у зв'язку з генетичними відмінностями, обмеженою працездатністю, віком, сексуальною орієнтацією (ст. 21) [1]. До цього треба додати також Європейську соціальну Хартію (1996 р.), Документ Копенгагенської наради Конференції з питань людського виміру НБСЄ (1990 р.), інші акти.

Політичною стратегією Ради Європи, що спряжена з виконанням ключових завдань цієї організації в області прав людини, демократії і верховенства права, стала соціальна згуртованість. Було розроблено ряд програмних документів. Стратегія соціальної згуртованості як раз і спрямована на пом'якшення цих суспільних розмежувань, скорочення соціально зумовлених "розривів" між індивідами, кожен з яких є однаково значущою клітиною для підтримання єдності суспільного організму. Як результат ми маємо достатньо завершену оригінальну Європейську модель соціальної політики, яка, як справедливо відмічає М. Каргалова, є "найкращою в світі" [2, с. 9].

Отже, проголошений як магістральний напрям для вітчизняного суспільства курс на євроінтеграцію матиме реальну перспективу тоді, якщо в Україні людина та її гідність реально перетворяться на головну цінність. Це і стане джерелом продукування європейськості у всіх сферах нашого соціуму.

ЛІТЕРАТУРА

1. Хартія основних прав Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_524
2. Социальная Европа в XXI ст. /под ред. М. В. Каргаловой. – М. : Весь мир, 2011. – 528 с.

СЕРЕДНІЙ КЛАС І ПРОБЛЕМА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

*Біліченко О.С., кандидат економічних наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет*

Економічне зростання є основним показником сталого розвитку і добробуту будь-якої країни. На практиці сучасна політика стабілізації економіки ґрунтується на короткостроковому або статичному підході. Динаміка економічного зростання залежить як від екстенсивних, так і від інтенсивних факторів. Ступінь їх впливу, з урахуванням особливостей країни, різниться. Використання таких екстенсивних факторів як збільшення фізичного обсягу капіталу та чисельності зайнятих для України залишається фактично неможливим. Реальними є чинники інтенсивного впливу: технологічний прогрес, рівень освіти та професійної підготовки кадрів, покращення розподілу ресурсів, економія за рахунок зростання масштабу виробництва та інші. Але протидія факторів, що стримують економічне зростання України, сильніша. Недостатній рівень сукупних витрат, напружена соціально-політична ситуація в країні, зростання злочинності та невщухаючий військовий конфлікт на Сході ставлять під сумнів загально визнану серед економістів тезу про те, що економічне зростання має важливіше значення, ніж стабільність.

В сучасній західній “соціології розвитку”, увага зосереджена на проблемах перетворення традиційно аграрних країн у промислово розвинені. У книзі Томаса Пікетті “Капітал в ХХІ сторіччі” акцент розвитку бідних країн зроблено на економічному зростанні багатих країн. Населення країн, що розвиваються, покладається на зростання багатих країн, сподіваючись на їхню допомогу у подоланні бідності [1]. Представники теорії модернізації пропонують розглядати, як основну закономірність механізму соціально-економічного розвитку, процес осучаснення суспільства. Його змістом є зміна суспільних інститутів (економічних, соціальних, політичних та інших), необхідних для ефективного функціонування сучасного виробництва.

Беззаперечно, українська економіка потребує змін. Але не менш важливою є також зміна соціальної структури суспільства, де виразнішою стала роль так званого “середнього класу”, тобто, економічно та політично самостійних людей [2].

Нобелівський лауреат 2015 року в сфері економіки Ангус Дітон проводив аналітику споживання, бідності й добробуту. Особливу увагу він приділив дослідженню середнього класу в країні. Рівень доходів сам по собі не є визначальним. Багато людей із високими і середніми доходами відносять себе до середнього класу. Проте, середній клас поєднує в собі відповідні цінності, очікування, стремління і рівень доходу. Середній клас, а також родини, які намагаються бути середнім класом, дбають про економічну

стабільність, самодостатність та безпеку життя в майбутньому. Існування середнього класу є запорукою розвитку сильної держави.

Середній клас, за світовими стандартами, – це люди, які від проблеми виживання переходять до проблеми нагромадження. Середній клас визначається як група людей, які характеризуються середнім доходом, середньою або вищою освітою, а також дотримуються конформістських поглядів. Бідні люди є в усьому світі. Різниця полягає в тому, які критерії є основою визначення стандартів життя. Наприклад, за статистичними підрахунками, рівень доходів американської родини з двома дітьми до 18 років, яка відносить себе до середнього класу, становить від 40 000 до 250 000 доларів на рік [3]. В Україні, на думку економіста О. Савченка, в перерахунку на долари цей показник коливається від 1 250 до 12 500 [4].

До основних характеристик середнього класу можна віднести: повагу до закону; сильну орієнтацію на планування витрат; контроль за своїм майбутнім; рух вгору по кар'єрним сходинкам завдяки наполегливій праці та освіті; захист від непередбачуваних обставин; заощадження коштів і придбання фінансових активів; інвестиції в нерухомість та бізнес; всебічна освіта для своїх дітей; безпека і турбота про здоров'я; придбання автомобілів і товарів високої якості; сімейний та культурний відпочинок (театри, музеї, концерти, ресторани); відкладання заощаджень на пенсію. Представники середнього класу зацікавлені в політичній та економічній стабільності в країні. Вони – противники революцій та різких змін, хоча б тому, що їм є що втрачати. Їхні доходи формують споживчі витрати та виступають джерелом надходження податків до бюджету, що опосередковано визначає держані видатки. Заощадження середнього класу слугують джерелом інвестицій в країні. Купуючи товари іноземного виробництва, вони підвищують роль імпорту в країні, скорочуючи, тим самим, чистий експорт товарів і послуг.

Середній клас є основним носієм ділової активності, технічного прогресу, людського і фізичного капіталу, якісних характеристик праці, регулятором їхньої взаємодії і взаємозаміщення у процесі розвитку і, таким чином, одним із ключових ресурсів і факторів економічного зростання в Україні. Економічне зростання має забезпечити подолання незбалансованості обсягу національного продукту, рівнів цін та зайнятості, тимчасові лаги фіскальної і монетарної політики, асиметричність економічної інформації, мінливість економічних очікувань, песимістичність історичних аналогій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Capital in the Twenty-First Century, Harvard Univ. [Електронний ресурс]. – Press, 2014. – Режим доступу : <http://www.rulit.me/books/capital-in-the-twenty-first-century-read-347828-2.html>

2. Томенко М.В. Україна буде успішною лише як держава політично та економічно самостійних людей. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tomenko.ua/statti/ukrajina-bude-uspishnoyu-lyshe-yak-derzhava-politychno-ta-ekonomichno-samostijnyh-lyudej/>

3. MIDDLE CLASS IN AMERICA Prepared by the U. S. Department Of Commerce Economics and Statistics Administration for the Office of the Vice President of the United States Middle Class Task Force January 2010. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

УДК 378.3

ІНТЕРАКТИВНА МОДЕЛЬ НАВЧАННЯ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Золотих І.Б., кандидат економічних наук, доцент, докторант
Миколаївський національний аграрний університет*

В умовах інформатизації навчального процесу, пов'язаного з впровадженням комп'ютерних технологій, важливого значення набуває впровадження інноваційних форм і методів навчання. Сьогодні постає необхідність поєднання директивної та інтерактивної моделей як найбільш продуктивне та орієнтоване на особистість студента, що навчається.

Як відомо, традиційною методикою (директивна модель навчання) передбачено спілкування викладача зі студентом, постійний контроль з боку викладача за його навчальною діяльністю й засвоєнням матеріалу.

Продуктивність такої взаємодії залежить від правильного виконання поставлених завдань:

- ✓ визначення навчальної мети й відповідної їй мотивації студента;
- ✓ реалізація передачі матеріалу певного змісту на лекціях та інтерпретація його студентами на семінарах;
- ✓ контроль знань.

Така модель навчання має директивний характер. За такої моделі навчання результат вважається передачею знань засобом раціональної організації змісту навчального процесу, коли відбувається майже односторонній діалог, адже активною стороною є викладач.

На наш погляд, в нинішніх умовах розвитку ринку освітніх послуг і вимог інформаційних технологій викладання повинно поєднувати створену практикою традиційну й сучасну, наділену інноваційним характером інтерактивну модель навчання.

Такими формами й методами навчання у ВНЗ є: метод проблемного викладу, презентації, дискусії, кейс-стаді, робота в групах, метод мозкової атаки, критичного мислення, міні-дослідження, ділові й рольові ігри, метод Insert (індивідуальних позначок, коли студенти пишуть 7-10-хвилинне асоціативне есе), метод бліц-опитування, метод анкетування. Безпосередньо процес передачі інформації побудовано на взаємодії викладача й студента. Ним передбачено високу активність того, хто навчається, його творче усвідомлення отриманих відомостей.

Основними завданнями інтерактивної моделі навчання є:

- ✓ підвищити зацікавленість того, хто навчається;
- ✓ наблизити навчання до практичного повсякденного життя (шляхом формування ефективної комунікації, адаптації до мінливих умов життя, підвищення психологічної стресостійкості, набуття навичок урегулювання конфліктів);

- ✓ навчити прийомам нового соціологічного знання.

Інноваційними технологіями навчання вважають способи створення, поширення, використання, впровадження й можливість комерціалізації винаходів і нових видів послуг. Отже, розвиток інноваційних технологій відбувається за такими напрямками, як:

- ✓ репродуктивне навчання (персоніфіковане, індивідуальне);
- ✓ дослідне навчання (процес навчання вибудовується як пошук пізнавально-прикладних відомостей) ;
- ✓ розробка моделей навчальної дискусії;
- ✓ організація навчання на основі ігрових моделей (введення до навчального процесу імітаційного й рольового моделювання).

При цьому також слід враховувати особливості предмета, що вивчається, доцільність застосування того чи іншого методу навчання.

Варто звернути увагу на зміст деяких інноваційних методик інтерактивного викладання. Одним з ефективних методів активізації навчального процесу є метод проблемного викладу. За такого підходу лекція нагадує діалог, викладання імітує дослідний процес (спочатку формулюються декілька ключових постулатів за темою лекції, виклад вибудовується за принципом самостійного аналізу й узагальнення студентами навчального матеріалу). Ефективність методу полягає в тому, що студенти можуть самостійно вирішувати проблему, використовуючи в такий спосіб свої знання. При цьому нівелюється протиріччя між розумінням і знаннями, що вимагаються від студента. До того ж студенти самостійно можуть порушувати ті чи інші проблеми, а викладач вимагати від аудиторії “самостійного вирішення” проблем [1, с.150].

Іншим ефективним методом інноваційного навчання можна назвати метод кейс-стаді або метод навчальних конкретних ситуацій (НКС). Центральним поняттям є ситуація, тобто набір змінних, вибір будь-якої з яких призводить до кінцевого результату та ін. [2, с.174].

Основні критерії інтерактивної моделі навчання: можливість неформальної дискусії, вільного викладу матеріалу, мінімальна кількість лекцій і максимальна – семінарів, ініціатива студентів, наявність групових завдань, що потребують колективних зусиль, постійний контроль протягом семестру виконання письмових робіт. Безумовно, пріоритетним принципом системи вищої освіти є принцип урахування інтересів студентів. Тому завдання, поставлене перед викладачами – відпрацювання таких прийомів і методів навчання, які були б націлені на активізацію творчого потенціалу студентів, їх бажання навчатися.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дудченко В. С. Основы инновационной методологии. / В. С. Дудченко. – М. : Институт социологии РАН, 2007. – С. 150.
2. Добрынина Д. В. Инновационные методы обучения студентов вузов как средство реализации интерактивной модели обучения / Д. В. Добрынина // Весник Бурятского университета. – 2010. – № 5. – С. 172-176.

УДК 338.439.5:635

ІНФРАСТРУКТУРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РИНКУ ПРОДУКЦІЇ ОВОЧІВНИЦТВА

*Лесік І.М., кандидат економічних наук
Миколаївський національний аграрний університет*

Комплекс інфраструктурних елементів має тісний зв'язок із галузевими особливостями, що обґрунтовує необхідність оцінки з урахуванням технологічних і асортиментних змін.

Частина підприємств у складі інфраструктури, що надають послуги виробничого характеру, утворюють один із базових елементів аграрного ринку – виробничу інфраструктуру, як комплекс інженерно-технічних споруд і об'єктів, які забезпечують необхідні матеріально-технічні умови для розміщення та успішного функціонування підприємств [1, с. 242].

Забезпечення матеріально-технічних умов для галузі овочівництва розглядається через низку складових, серед яких: забезпечення мінеральними та органічними добривами, наявність магістральних водопроводів сільськогосподарського призначення, сховищ, тепличних комбінатів тощо.

Вплив мінеральних добрив на урожайність вирощуваних сільськогосподарських культур безсумнівний. Але при цьому слід зауважити і про шкідливий вплив необґрунтованого внесення добрив на навколишнє середовище та здоров'я людини, через що у суспільстві формується негативне ставлення до використання хімічних речовин у сільському господарстві.

Обсяги внесення мінеральних добрив під посіви овочевих культур в Україні постійно змінюються, так у 2013 р. було внесено 197 кг поживної речовини на 1 га посівної площі, обсяг 2014 р. становив 201 кг, що на 2,0% більше показника попереднього року. Використання органічних добрив залишається незначним, хоча і має зростаючу тенденцію, а саме у 2014 р. їх обсяг становив 700,0 кг на 1 га посівної площі, який більше за показник 2013р. на 40,0% [2].

Через велику концентрацію виробництва у господарствах населення, значно ускладнюється нагляд за надмірним використанням різних стимуляторів росту, діюча вітчизняна система контролю за якістю

продовольчої продукції сьогодні неспроможна забезпечити дотримання покладених на неї функцій у повному обсязі.

Наявність системи зрошення може забезпечити автоматизований процес поливу і живлення рослин що, у свою чергу, приводить до значної економії трудовитрат.

За статистичними даними, в Україні у 2005 р. було прийнято в експлуатацію магістральних водопроводів сільськогосподарського призначення 13 км, за даними 2013 р. – 2 км, у 2014 р. таких робіт не проводилось [3].

Система зрошення в Україні занепадає, що спричиняє її руйнацію. Тому потрібно невідкладно вжити заходів, аби не тільки зупинити деградацію цих систем, але й відновити їх. Для цього необхідно вирішити ряд проблемних питань, серед яких: недосконалість законодавства щодо відповідальності землевласників та землекористувачів за використання зрошуваних земель, невизначеність мінімальних термінів оренди землі, порушення технологічної цілісності зрошувальних систем через розпаювання і подрібнення земельних ділянок, а також порушення технологій вирощування та структури посівних площ і сівозмін на зрошуваних землях.

На думку голови Міністерства аграрної політики та продовольства, відновлення та розвиток зрошення необхідно проводити на основі інвестиційних проектів шляхом залучення довгострокових кредитних ресурсів під державні гарантії. Відновлення зрошення в межах локальних зрошувальних систем може здійснюватись шляхом реалізації інвестиційних проектів на основі передачі систем в тривалу оренду. Ефективність зрошення та окупність інвестицій в розвиток зрошення також будуть забезпечені за умов вирощування на зрошуваних землях високорентабельних культур за новітніми агротехнологіями [4].

Овочевосховища є найкращим способом зберегти продукцію у свіжому вигляді, дотримуючись при цьому державних стандартів, і, таким чином, збільшити період реалізації продукції. Наявність потужностей з переробки овочів безпосередньо зводить до мінімуму втрати, запобігає збиткам, а найголовніше, дає можливість отримувати додатковий прибуток від продажу переробленої продукції.

Отже, функціонування ринку орієнтовано на наявність інфраструктурного забезпечення, яке являє собою взаємоузгодженість процесів ресурсозабезпечення, виробництва, збуту, зберігання, доробки, транспортування і переробки. Але для галузі овочівництва комплексне вирішення проблемних питань ускладнюється переміщенням основного обсягу виробництва овочів з великотоварного у дрібнотоварний сектор.

Площі посівів незначні: не можна ні застосувати сучасні технології, ні механізувати процеси вирощування, на високоякісне насіння та ефективні засоби захисту рослин недостатньо коштів. Переміщення основного обсягу виробництва овочів з великотоварного до дрібнотоварного сектору призвело до скорочення державних інвестицій у розвиток овочівництва, з іншого боку

— перетворило крупну спеціальну галузь в городництво, яке повністю базується на малопродуктивній ручній праці, а основний тягар по забезпеченню населення овочами лежить на фінансово менш потужних виробниках [5].

Використовуючи досвід розвинених країн, Україні слід звернути увагу на формування державної аграрної політики з урахуванням значної підтримки виробників продуктів харчування, з метою забезпечення здоров'я нації та формування продовольчої безпеки країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Атамас О. П. Сутність та класифікація виробничої інфраструктури АПК [Електронний ресурс] / О. П. Атамас. // Ефективна економіка. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?operation=1&iid=826>.
2. Прокопенко О. М. Внесення мінеральних та органічних добрив під урожай сільськогосподарських культур у 2014 році : статистичний бюлетень / О. М. Прокопенко. – К, 2015. – 52 с.
3. Прокопенко О. М. Сільське господарство України : статистичний збірник / О. М. Прокопенко. – К., 2015. – 380 с.
4. Голова Міністерства аграрної політики заявив про загрозу руйнування систем зрошення в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.rbc.ua/ukr/news/glava-minar-zayavil-ugroze-razrusheniya-sistem-1452605699.html>
5. Кучеренко, Т. Экономическая эффективность выращивания овощей открытого грунта [Текст] / Т. Кучеренко // Овощеводство. – 2014. – № 11. – С. 28-37.

УДК 94(477).373.1

РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРА ПІВДНЯ УКРАЇНИ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ 60-Х РР. ХХ СТ.

Шарін О.В., асистент

Миколаївський національний аграрний університет

У статті визначено історичні чинники, що зумовили необхідність проведення чергових аграрних реформ у другій половині ХХ ст. Здійснення реальних аграрних перетворень в повному обсязі залишалось неможливим.

Необхідність проведення чергових реформ в аграрній сфері України у другій половині 60-х рр. минулого сторіччя була зумовлена неефективністю попередніх перетворень на селі. В період “хрущовської відлиги” (1954-1964рр.) у державі продовжувало домінувати необдумане експериментаторство в сільському господарстві. З іншого боку, постійні ініціативи М.С. Хрущова в економіці в цілому та в аграрному секторі зокрема надзвичайно виснажували сільське господарство.

У зв'язку із складним становищем у сільському господарстві радянське керівництво намагалося вивести галузь із системної кризи. Аналіз стану

справ у сільському господарстві країни було зроблено на березневому (1965р.) пленумі ЦК КПРС, який окреслив завдання піднесення сільського господарства та підведення під нього міцної економічної основи, ліквідації відмінності між містом і селом, перетворення сільськогосподарської праці в різновид індустріальної, створення максимально сприятливих умов для всебічного розвитку особистості.

Історики, аналізуючи зміни господарювання на селі, вважають період після березневого (1965р.) пленуму ЦК КПРС та квітневого (1965 р.) пленуму ЦК КПУ новим етапом у розвитку сільського господарства [1]. Дійсно, пленуми намітили курс на сталий та прискорений розвиток галузі, хоча наслідки чергової аграрної реформи були неоднозначні. Сільське господарство України продовжувало розвиватися в умовах функціонування командно-адміністративної, тоталітарної системи управління. Село розглядалося як сировинний придаток індустрії, полігон для апробації своєї господарської та соціальної політики. Реальної, виваженої аграрної політики як у Радянському Союзі, так і в Українській РСР не було створено.

Об'єктивні економічні закони господарювання не працювали, декларований новий порядок планування, розвиток товарних відносин, кооперації та виробничої демократії на селі, запровадження гнучкої цінової, податкової та кредитної політики так і не було втілено в життя, основне – адміністративно-примусові принципи та методи керівництва – залишалися пріоритетним.

Виробництво сільськогосподарської продукції в Українській РСР у середині 60-х рр. здійснювали 11 311 колективних та державних аграрних підприємств [2]. Підвищення закупівельних цін сприяло зростанню вартості основних виробничих фондів, збільшенню прибутків господарств. Проте, через подорожчання запасних частин, нафтопродуктів, будівельних матеріалів, збільшення відрахувань до фондів пенсійного забезпечення та соціального страхування господарства втрачали чотири п'ятих своїх доходів.

Були допущені також істотні прорахунки в напрямку спеціалізації і концентрації виробництва, особливо у тваринництві, слабкою залишалася інвестиційно-фінансова діяльність як колгоспів, так і державних сільгоспідприємств. Сільське господарство регіону виявилось не готовим до процесів прискореної спеціалізації та концентрації, що призвело до збільшення виробничих витрат, погіршення системи управління, руйнування цілісності сільськогосподарської праці та деформації соціальної інфраструктури села.

Аграрне виробництво регіону в 1960–х рр. ХХ ст. відзначалося окремими успіхами, які не могли суттєво вплинути на стабілізацію галузі. Причинами такого становища були істотні прорахунки у використанні землі; хронічна нестача матеріальних, фінансових ресурсів; низький рівень використання трудових ресурсів, неефективне управління аграрним сектором. Сільське господарство в досліджуваній період функціонувало в умовах командно-адміністративного тиску влади та суцільної централізації

управління, що негативно впливало на його розвиток.

Окремі організаційно-економічні заходи з боку партійних і радянських управлінських органів щодо підвищення рівня виробництва і рівня життя сільських трудівників не мали вагомої віддачі. Досягти запланованих обсягів сільськогосподарського виробництва в досліджувані роки не вдалося, що було зумовлено відсутністю ініціативи та самостійності у вирішенні організаційних питань керівництвом господарств, незацікавленістю працівників у результатах виробництва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Костик П. С. У боротьбі за технічне оснащення сільського господарства: (Діяльність Компартії України по створенню і дальшому розвитку матеріально-технічної бази сільського господарства південних областей УРСР, 1939 – 1975 рр.) / П. С. Костик. – Львів : Вища школа, 1980. – 168 с.

2. Народне господарство Української РСР в 1970 році [Текст]: статистичний щорічник. – К. : Статистика, 1971. – 565 с.

УДК 37.013.83

ТРЕНІНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

*Волковська Л.О., викладач, спеціаліст вищої категорії
та педагогічне звання “викладач – методист”
Новокаховський приладобудівний технікум, м. Нова Каховка*

Зростання ролі особистості як професіонала і громадянина в незалежній Україні потребує нових підходів до навчання і виховання фахівця.

Одним із шляхів модернізації освітньої системи України постає упровадження в навчальний процес інноваційних педагогічних технологій і методів. Інновації - нові форми організації діяльності і управління, нові види технологій, які охоплюють різні сфери життєдіяльності людства.

Сьогодні, як і раніше, люди шукають шляхи до успіху, і навіть знайшли спеціальні технології, які допомагають краще усвідомити власний внутрішній світ, робити своє життя успішнішим, не експериментувати ним, а керувати власними бажаннями і діями.

Ніхто не буде заперечувати, що особистість людини формується найінтенсивніше в період навчання.

У сучасному вимогливому та швидкозмінному соціально-економічному середовищі рівень освіти значною мірою залежить від результатів запровадження технологій навчання. Однією з таких технологій є тренінг.

У навчальному закладі тренінгова технологія базується на партисипаторному підході, тобто на методиці участі. Це означає, що

студенти, є активними учасниками процесу навчання. Тренінгова технологія дозволяє реалізувати потреби студентів в активній діяльності і спілкуванні. Тренінг, вважають фахівці, подібний до самого життя в мініатюрі. Навчання в тренінгових групах дарує учасникам радість, конструктивне спілкування, навички співпраці, відкриває нові перспективи.

Поняття «тренінг» застосовується для досить широкого кола явищ в навчально-виховному процесі, наприклад, педагогічних ігор. Є тренінги умінь, соціальні, організаційні тренінги. Тренінг, як активна форма соціально-психологічного навчання, являє собою цілісну психолого-педагогічну систему, здатну допомагати людині у глибинному пізнанні нею як інших, так і самої себе, своїх умінь спілкуватись і впливати на інших. Це запланований процес модифікації відношень, знань чи поведінкових навичок того, хто бере участь у тренінгу, через набуття певного досвіду з тим, щоб досягти ефективного застосування його в якомусь виді діяльності або в певній галузі. Він дає нові навички, допомагає освоїти різні психологічні можливості.

Термін «тренінг»(з англ. train, training) має низку значень: навчання, виховання, тренування, дресирування. Існує багато визначень цього поняття. Однак Ю. Ємельянов розглядає тренінг як групу методів, спрямованих на розвиток здібностей до навчання та оволодіння будь-яким складним видом діяльності.

Тренінг сьогодні є незамінним елементом системи навчання й розвитку в будь-якому навчальному закладі. Тренінг – це насамперед навчання, що опирається на досвід людини, а також допускає, що присутні на тренінгу люди, окрім отримання нової інформації, мають можливість відразу використовувати її на практиці, виробляючи нові навички. Сьогодні значна увага приділяється інтерактивним методам, що використовуються із застосуванням навчальних комп'ютерних програм, які реалізують більш дієвий підхід до знань.

Засобами реалізації зазначеного підходу слугують комплекси програмно-апаратних засобів (комп'ютер, мультимедійний проектор та сенсорна дошка), які забезпечують можливість організації навчально-пізнавальної діяльності шляхом інтерактивного навчання.

Інтерактивні методи захоплюють студентів, пробуджують у них інтерес та стимулюють мотивацію, навчають самостійного мислення та дій. Ефективність і сила впливу на емоції та свідомість студентів залежать від умінь, стилю роботи викладача. Вони вимагають проектування й розроблення таких засобів навчання, які б дозволили поєднати різні види інформаційного середовища (тексти, музику, графіку, звук, реалістичні зображення) з діяльнісною (інтерактивною) формою навчання, що дає можливість підвищити мотивацію навчання за рахунок комп'ютерної візуалізації, мультимедійного подання об'єктів вивчення.

Сьогодні у професійній підготовці спеціалістів визначаються такі напрямки тренінгової роботи:

1. Тренінги професійного навчання: передбачають удосконалення або формування різних аспектів певної професії (діловодства, бухгалтерського обліку, бізнесу, комп'ютерних технологій тощо).

2. Психологічні тренінги: спрямовані на навчання ефективної взаємодії (продавати, презентувати, впливати, управляти тощо).

3. Навчальні тренінги: мають головною метою розвиток, всебічне розкриття потенційних особистісних професійних можливостей тих, хто навчається.

Навчальний тренінг – це інтенсивна форма групової роботи, у якій акцент робиться не стільки на передачу інформації, скільки на отримання особистісного досвіду професійної діяльності.

Питання впровадження інновацій, проведення навчального тренінгу досліджували такі вчені, як Г. Бевз, Л. Анн (соціально-психологічні тренінги),

С. Торп та Дж. Кліффорд (тренінги у професійних сферах), Л. Рай (розвиток навичків тренінгу) та багато інших.

Основною відмінністю тренінгів від усіх інших форм навчальних занять є їхня чітка підпорядкованість головній навчальній меті - тренуванню навичок. Тренінгові форми роботи можуть базуватися на використанні одного основного методу (наприклад сюжетної гри) або кількох різних (міні-лекція, дискусія, кейс-метод, управлінська гра). Вибір методів залежить від складності тренінгових завдань та тривалості занять (від кількох годин до кількох днів).

Основні вимоги до організації тренінгу:

- тренінг повинен урахувувати базові знання, уміння, навички;
- тренінг повинен орієнтуватися на розв'язання конкретної проблеми організації;
- результати, отримані в тренінгу, повинні бути використані;
- тренінг повинен урахувувати соціально-психологічні особливості колективу.

Під час тренінгу створюється неформальне, невимушене спілкування учасників тренінгу, яке відкриває групі безліч варіантів розв'язання проблеми, сприяє розвитку групової динаміки, міжособистісних взаємин і норм у групі, заради якої вона зібралася або була сформована.

Тренінг, перш за все, орієнтований на запитання та пошук. На відміну від традиційних, тренінгові форми навчання ініціалізують весь потенціал особистості: рівень та обсяг її видів компетентностей, які мають місце в професійній діяльності (соціальна, соціально-психологічна, цільовизначальна, комунікативна, технологічна, продуктивно-результативна, прогностична, аналітико-синтетична, ситуативна, організаційна, емоційна та інтелектуальна), самостійність, здатність до прийняття рішень, до взаємодії тощо. Як правило, учасники в захваті від тренінгових занять, тому що ці методи роблять процес пізнання цікавим та не обтяжливим.

Тренінг, як і будь-яка інша організаційна форма навчання, підпорядкований певній меті.

Метою проведення тренінгів є:

1. Отримання інформації та набуття учасниками тренінгу нових професійних навичок та умінь.
2. Сформувати у студентів навички співпраці, толерантність шляхом визначення межі власної терпимості та поваги до прав і свобод інших.
3. Сформувати навички логічного мислення, аналізу, вибору і презентації інформації або проблематики.
4. Ознайомитись з новими технологіями в професійній діяльності.
5. Підвищити здатність учасників тренінгу щодо позитивного ставлення як до себе, так і до життя.

Після завершення тренінгу не всі його результати осмислюються учасниками одразу. Повною мірою ефект тренінгу з'ясуватиметься пізніше, коли учасники застосовуватимуть набуті знання та зміни в практиці, повсякденному реальному житті.

Тренінг дає не лише специфічні знання та навички з окресленої проблематики, а й допомагає змінити неконструктивне ставлення до них людей на більш ефективну модель співробітництва. Студенти, які беруть участь у тренінгах, отримують нові можливості змінити себе на краще, глибше зрозуміти власні почуття, навчитися керувати ними, обирати ефективні моделі поведінки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вороб І. Роль тренінгу в розвитку особистості майбутнього спеціаліста / І. Вороб // Інноваційний розвиток вищої освіти : матеріали міжнар. 157 наук.-метод. конф. (Київ, 10-11 березня 2010 р.): тези доповідей. – К. : Київ. нац. торг.-економ. ун-т, 2010. – С. 172 - 175
2. Данілович Н. В. Технологія організації та проведення тренінгу : навчально-методичний посібник / Н. В. Данілович, С. С. Левчук, Н. О. Несторук, І. Є Хронюк, Т. В. Ярова. За загальною редакцією С. С. Левчук. – Сквіра Джерело, 2010. – 64 с.
3. Левандовська Л. Впровадження технології тренінгу творчості при вивченні спеціальних дисциплін / Л. Левандовська // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2006. – № 5. – С. 47-53.
4. Штефан Л. В. Інноваційні технології в освіті : конспект лекцій Укр. інж.-пед. акад. – Харків, 2015. – 172 с.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

*Мандрик Л.П., викладач-методист Технологіко-економічного коледжу
Миколаївського національного аграрного університету*

Нинішній етап розвитку українського суспільства характеризується радикальними змінами, що відбулися внаслідок революційних подій кінця 2013-початку 2014 року, які визначили мейнстрим внутрішньополітичного розвитку держави і конкретизували вектор її зовнішньополітичних спрямувань. Одночасно цьому періоду властива глибока системна криза, в яку потрапило вітчизняне суспільство, і яка проявляється через падіння економіки, надскладну внутрішньополітичну ситуацію, спричинену війною на Сході України, зростанням масштабів бідності, безробіття та інших соціальних хвороб, невдалими і непродуманими діями влади, що поступово призводить до втрачання довіри до неї та проголошуваних її авторитетними представниками цілей та гасел.

В масовій політичній свідомості на зміну сподіванням на швидке розв'язання більшості наболілих соціально-економічних та політичних проблем приходять, з одного боку, настрої соціальної апатії, а з іншого, відбуваються процеси радикалізації деякої частини населення, особливо, молоді. Внаслідок розриву між словом і ділом, що притаманно українському політикуму, відбувається активізація тих сил, які в принципі не здатні до буденної, раціонально обґрунтованої, але конструктивної за своїм змістом роботи. На жаль, спостерігається гальмування вкрай необхідних для політичної системи реформ, що, наприклад, пов'язане з децентралізацією. Ще одним негативним чинником впливу на політичну свідомість молоді є нездатність правлячого політичного класу працювати консолідовано, розв'язувати неминучі конфліктні ситуації шляхом перемовин і досягнення компромісів. Події останнього часу у зв'язку із відставкою уряду А. Яценюка і переформатуванням коаліції у Верховній Раді лише додають відчуття невпевненості пересічному громадянину, слабо і недостатньо впливають на забезпечення легітимності влади загалом.

З огляду на вказані обставини, в політичній свідомості молоді спостерігаються достатньо тривожні тренди. Перший з них – це міграційні настрої, що підтверджуються неодноразовими соціологічними опитуваннями, за результатами яких приблизно половина українських студентів висловлюють бажання після отримання диплома про вищу освіту переїхати до іншої країни. Другий тренд пов'язаний із зниженням, як в масовій свідомості, так і в молодіжному середовищі, привабливості ідей навколо євроінтеграції. Через недоліки і відсутність очікуваних результатів в діях влади щодо євроінтеграції зростає песимізм стосовно реальної

можливості в оглядному майбутньому приєднатися до цивілізованої європейської сім'ї народів. Третій тренд ми пов'язуємо із тим, що у молодіжній свідомості уявлення про зміст політичної участі, головним чином, концентрується навколо боротьби з символами минулої комуністичної доби, вербальних кампаній і флеш-мобів в інтернет-середовищі і соціальних мережах, а також характеризується спадом або занепадом ідей волонтерського руху, який у 2014-початку 2015 року відзначався доволі широкими масштабами поширення.

У зв'язку із вищезазначеним в Україні останнім часом спостерігається щорічне збільшення виїзду випускників середніх загальноосвітніх шкіл на навчання в університети Польщі, Словенії, Чехії, Франції, інших країн. З огляду на те, що вказані країни широко пропагують свої можливості надати на безкоштовній основі вищу освіту юнакам і дівчатам з України стає зрозумілим, що без державної підтримки і зміни акцентів в державній молодіжній політиці, особливо у зв'язку з першим працевлаштуванням і рівнем оплати молодих спеціалістів наша країна все більше буде перетворюватися на постачальника трудових, в тому числі, інтелектуальних ресурсів за кордон.

Вкрай тривожним є також відсутність чіткого розуміння наслідків поступового збільшення кількості осіб – молодих українських громадян, які отримують паспорти інших держав, а також оформляють міграційні документи для виїзду (наприклад, карта поляка).

Водночас не можна не бачити прикметні ознаки того, що, принаймні, частина української молоді свідомо орієнтується на європейські стандарти і специфічні ознаки суспільного життя. Це стосується поширення уявлень про плюралізм думок і життєвих практик, необхідність бути терпимим до нетрадиційних вірувань, стосунків у сфері шлюбно-сімейних відносин, проведення дозвілля, запровадження у побут елементів європейського способу життя (участь в екологічних акціях, волонтерство, благодійна допомога, використання велосипедів для пересування по місту, особливо до вишів, створення і діяльність громадських молодіжних об'єднань як альтернативи вже існуючим структурам і т. ін.).

В той же час не можна не зафіксувати відмінностей у темпах поширення запозиченого з європейської практики способу життя між різними адміністративно-територіальними одиницями і поселенськими спільнотами. Збільшується розрив у відкритості до політичних ідей, властивих сучасній Європі, між столичною молоддю, молоддю великих міст, обласних центрів і сільською та селищною молоддю. Останнім особливо бракує для залучення до ліберально-демократичних європейських цінностей необхідного рівня культури, вихованості, освіти і т. ін.

Узагальнюючи сказане, маємо зробити такі висновки. В період бурхливих і радикальних змін у вітчизняному суспільстві політична свідомість молоді зазнає різноспрямованих впливів, характеризується поєднанням елементів старого і нового. На фоні глибокої системної

соціально-економічної кризи спостерігаються, з одного боку, тенденції радикалізації політичних поглядів і позицій у частини молоді, а з іншого, настрої розчарування, соціальної апатії, політичної байдужості.

Процес просування у масову молодіжну свідомість європейських ліберально-демократичних цінностей не є структурований інституціонально, йому властиві розриви у темпах і у якості перемін між представниками різних територіально-поселенських спільнот.

На фоні зміцнення процесу ідентифікації української молоді як складової політичної нації не може не викликати тривоги зростання в життєвих планах і в реальних практичних кроках міграційних настроїв.

УДК 316.6

ПРИЧИНИ СІМЕЙНИХ КОНФЛІКТІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ

*Покровська О.В., викладач Технологіко-економічного коледжу
Миколаївського національного аграрного університету*

Сім'я – це заснована на шлюбі та (або) кровній спорідненості мала соціальна група, члени якої об'єднані спільним проживанням і веденням домашнього господарства, емоційним зв'язком, взаємними обов'язками по відношенню один до одного.

В соціальній психології серед дослідників сімейних відносин постає важливим виокремлення основних характеристик сім'ї, які відрізняють її від інших малих соціальних груп. Тому виділяються такі загальноприйняті характеристики сім'ї: родинні, шлюбні зв'язки між членами сім'ї; спільність побуту; спільність бюджету; спільна територія проживання; гетерогенність, яка проявляється у вікових, статусних та статевих відмінностях між членами сім'ї; емоційність відносин.

У загальній структурі населення сім'я посідає одне з головних місць, тому постає одним з найважливіших інструментів соціалізації індивіда, історичною трансляцією культурних та моральних цінностей.

Сімейне життя має першочергове значення для людини, і те, як воно складається, які конфлікти виникають, і від того, яким чином відбувається їх розв'язання, залежить благополуччя сімейного життя. Адже протягом усього свого існування, а саме в умовах інтенсивної взаємодії з навколишнім світом, сім'я зіштовхується з багатьма проблемами, непорозуміннями, що викликають конфлікти та кризи сімейних відносин. Саме тому, конфлікти є неминучими в сімейному житті і вміння ними управляти та знаходити шляхи їх вирішення є мистецтвом, яким володіє не кожна сім'я.

Конфлікт – це зіткнення протилежних інтересів, двох членів сім'ї, їх боротьба між собою, відстоювання своєї думки у процесі розв'язання певної проблеми, яка є особистісно значимою для кожного учасника конфлікту. Під сімейним конфліктом розуміється і протиборство членів сім'ї на основі зіткнення протилежно спрямованих мотивів, поглядів і потреб кожного з членів сім'ї.

Найголовнішою є класифікація сімейних конфліктів за суб'єктом взаємодії: між подружжям; батьками і дітьми; подружжям та іншими членами сім'ї [1].

З огляду на цю класифікацію у сімейних стосунках виняткова роль належить конфліктам між подружжям, які в основному ґрунтуються на егоїстичній натурі кожного з подружжя, на розподілі домашніх обов'язків та бюджету сім'ї, на незадоволенні потреб кожного, або взагалі внаслідок незнання потреб один одного, оскільки потреби чоловіка та жінки відрізняються, і тому їм важко пристосуватися до подружнього життя.

Конфлікти між батьками і дітьми, на думку відомого науковця в області психології та педагогіки Кулагіної І.Ю., завжди існували, існують і будуть існувати. Причини конфліктів та сутичок, які виникають між поколіннями, науковці вбачають, перш за все: у надмірному контролі з боку батьків, що не залишає права вибору дитині; брак уваги з боку батьків; через невміння слухати один одного, розуміти та приймати індивідуальність дитини.

Конфлікти між подружжям та іншими членами сім'ї можуть викликати суттєва різниця у віці, різні підходи у методах виховання дітей, зіткнення різних характерів. Впливаючи на подружнє життя, родичі намагаються нав'язати та донести правильність особистого стилю взаємодії, який у багатьох випадках не відповідає індивідуальному стилю молодій сім'ї, що й провокує виникнення конфліктів.

До основних причин сімейних конфліктів відносять:

1. психо-сексуальну несумісність подружжя;
2. неповагу одного партнера до почуття гідності іншого;
3. незадоволені потреби в позитивних емоціях (відсутність турботи, уваги, любові, ласки, розуміння);
4. пристрасть одного партнера до надмірного задоволення своїх потреб (алкоголь, наркотики, азартні ігри, фінансові витрати лише на себе);
5. розбіжності в стилі відпочинку;
6. незадоволення потреби у взаємодопомозі по догляду за дітьми, по веденню домашнього господарства та у розподілі домашніх обов'язків.

У вирішенні сімейних конфліктів основу становлять відомі стратегії вирішення інших конфліктів: співпраця, конкуренція, пристосування, уникнення, компроміс, які були запропоновані відомим американським спеціалістом в галузі психології конфлікту К.Томасом.

Співпраця – це тип взаємодії в конфліктній ситуації, коли його учасники прагнуть до вирішення між ними протиріч шляхом досягнення

згоди, орієнтуючись при цьому на збереження позитивних відносин, і, спираючись на них в процесі взаємодії.

Конкуренція – прагнення наполягти на своєму шляхом відкритої боротьби, застосування примусу та інших засобів тиску.

Пристосування – орієнтованість на повне задоволення вимог партнера.

Уникнення – прагнення вийти із ситуації, не поступаючись, але й не наполягаючи на своєму, утримуючись від суперечок, від викладення своєї позиції, уникаючи відповідальності за прийняте рішення.

Компроміс – прагнення врегулювати розбіжності, поступаючись у чомусь в обмін на поступки іншої сторони, прийняття “середніх” рішень, що задовольняють обидві сторони повною мірою [2].

З огляду на вищевикладені шляхи подолання конфліктів, соціальні психологи все ж акцентують увагу на співпраці як найефективнішому та конструктивному шляху подолання сімейного конфлікту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Инина-Понуровская Е. Ю. Конфликтные отношения между родителями и детьми / Е. Ю. Инина-Понуровская // Два комсомольца, 2011. – С. 31-34.

2. Гришина Н. В. Психология конфликта. 2-е изд./ Н. В. Гришина. – СПб. : Питер, 2008. – 544 с.

СЕКЦІЯ “СУЧАСНІ КОМП’ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ Й ОСВІТІ”

УДК 001.92

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОНЛАЙН-ОСВІТИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

*Волосюк Ю.В., кандидат технічних наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет*

Дистанційні технології в освіті значно розширили її можливості. У сучасному світі отримувати освіту можливо, перебуваючи в будь-якій точці планети. І хоча традиційні форми отримання освіти не здають своїх позицій, технологія дистанційного навчання останнім часом набирає все більшу популярність.

Сьогодні в Україні відбувається становлення нової системи освіти, орієнтованої на інтеграцію у світовий інформаційно-освітній простір. Цей процес супроводжується помітними змінами в організації процесу навчання, який повинен відповідати сучасним технічним можливостям. Проникнення сучасних інформаційних технологій у сферу освіти дозволяє якісно змінити методи та організаційні форми навчання, зробивши його більш зручним та доступним.

Інформаційні і комунікаційні технології (ІКТ) – важлива частина процесу модернізації освіти. ІКТ – це різні пристрої і способи обробки інформації, і в першу чергу – комп’ютери з необхідним програмним забезпеченням та засоби телекомунікацій разом з розміщеною на них інформацією. Вони дозволяють здійснювати дистанційну взаємодію викладачів і студентів, іншими словами – отримувати освіту дистанційно.

Застосування дистанційних освітніх технологій закріплено “Концептуальними засадами розвитку електронної освіти в Україні” та “Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року”, які дали освітнім установам можливість використовувати їх на всіх формах навчання.

Застосування інформаційних і комунікаційних технологій в освіті передбачає кілька варіантів. По-перше, це – електронне навчання (E-Learning). Спочатку під терміном “дистанційне навчання” малося на увазі навчання за допомогою комп’ютера, але по мірі розвитку технологій

значення цього поняття розширилося. Тепер електронне навчання охоплює безліч освітніх технологій, які можна умовно розділити на дві групи – синхронні й асинхронні.

Синхронна електронна освіта – це навчання на дистанції, але у реальному часі. Воно дуже схоже на звичайне очне навчання, різниця лише в тому, що учасники процесу знаходяться на відстані один від одного. Широке поширення одержали вебінари, які є найяскравішим прикладом даної форми навчання. Для організації лекцій використовується спеціальне програмне забезпечення.

Асинхронна електронна освіта – це навчання, при якому студент отримує всю необхідну інформацію з онлайн-джерел або з електронних носіїв інформації (таких, як DVD або флеш-карти) і самостійно регулює темп і графік освоєння матеріалу.

По-друге, це – дистанційні освітні технології, – більш широке поняття, ніж E-Learning, яке є синтезом інтерактивного самонавчання та інтенсивної консультаційної підтримки. Таким чином, дистанційне навчання може вважатися одним з інструментів дистанційної освіти. Дистанційне навчання – це сукупність технологій, що забезпечують доставку здобувачам основного обсягу навчального матеріалу та інтерактивну взаємодію студентів і викладачів у процесі навчання. При цьому надання консультацій може здійснюватися і без участі комп'ютерів та Інтернету.

Але незважаючи на достатню кількість різноманітних технологій, слід зазначити ключові проблеми онлайн-освіти в Україні.

- повільний розвиток швидкісного мобільного інтернету;
- несприйняття зарубіжної практики дистанційної освіти вітчизняними вишами;
- відсутність інноваційного мислення у викладачів традиційних університетів;
- дотаційність так званої “державної” освіти;
- малий досвід потенційних викладачів у формуванні курсів / програм;
- відсутність методологічного апарату та практики дистанційного викладання;
- дефіцит інвестицій в онлайн-освіту;
- тривале ігнорування державою можливостей онлайн-освіти для дистанційного та інклюзивного навчання.

Як не дивно, але “вузькі місця” для онлайн-освіти в Україні можуть стати і можливостями:

- інклюзивна освіта в університетах може отримати новий поштовх завдяки онлайн-платформам;

- інтеграція сільських районів та малих міст і молоді з таких населених пунктів у загальні процеси розвитку освіти та науки, технологій та комунікацій, що дасть привести в дію “соціальний ліфт” для талановитої молоді;
- поява нових спеціальностей та освіти за ними в тих сферах, де бракує літератури та академічних знань;
- викладання для діаспори та вчених-україністів за кордоном на базі.

Все залежить лише від готовності і тих, хто викладає, і тих, хто навчається, сприяти розвиткові онлайн-платформ для навчання та освітньої мотивації людей будь-якого віку. І звісно, в цей процес не завадить включитись державним структурам та великому бізнесові – лише вони можуть забезпечити прихід серйозних грошей та правової підтримки для таких починань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концептуальні засади розвитку електронної освіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua> – Назва з екрану.
2. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/ru/documents/15828.html> – Назва з екрану.
3. Тема тижня: В якому стані онлайн-освіта в Україні? [Електронний ресурс] // Новини наукової тематики – 2016. – Режим доступу: <https://www.imena.ua/blog/online-education-ua/> – Назва з екрану.

УДК 322.2:322.33

ГОЛОВНІ ПЕРЕДУМОВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

*Мороз Т.О., кандидат економічних наук, асистент
Миколаївський національний аграрний університет*

Подальший успіх трансформаційних процесів, що відбуваються в Україні, значною мірою залежить від розвитку сільських територій, де проживає третина всього населення країни, та формується продовольча безпека держави.

Проте зміни, які відбулися в економіці за останні десятиліття, пов’язані з формуванням приватної власності на засоби виробництва, реформуванням сільського господарства, адміністративною реформою, суттєво змінили умови функціонування господарюючих суб’єктів та об’єктів соціальної інфраструктури, загострили екологічні проблеми.

За таких обставин, перехід до сталого розвитку сільських територій, що визнано одним з пріоритетних напрямів державної політики є об’єктивною

необхідністю. Отже, пошук та вибір ефективних шляхів поступового відродження та розвитку сільських територій – невідкладне завдання, через вирішення якого можливо розв'язати цілий комплекс наявних соціально-економічних проблем та сконцентрувати зусилля на припинення занепаду переважної частини сіл.

Науковці, економісти сталий розвиток сільських територій розглядають як систему організаційних, економічних, політичних і правових заходів, спрямованих на забезпечення пропорційних і одночасних, незворотних і стабільних прогресивних змін у виробничій, соціальній і економічній сферах, що відбуваються пропорційно і одночасно у кожній із складових сільських територій [1].

На нашу думку, сталий розвиток сільських територій - це процес прогресивних змін, які відбуваються пропорційно і одночасно у кожній із систем сільських територій. Його можна трактувати як сукупність дій, які направлені на рівномірне поліпшення соціальних показників (життєвого рівня сільського населення, якості освіти та охорони здоров'я) у відповідності і збалансованості з економічним і соціальним розвитком сільських територій.

Вирішення складної ситуації вимагає формування дієвого організаційно-економічного механізму сталого розвитку сільських територій – як цілеспрямованої відповідно до стратегії сталого розвитку структурно-функціональної системи, що являє собою взаємопов'язану сукупність, функцій, принципів, методів, важелів та інструментів функціонування сільських територій, які дозволяють організувати, регулювати і координувати процес раціоналізації для досягнення та підтримки оптимально необхідного рівня розвитку.

Дієвість зазначеного механізму забезпечена скоординованим функціонуванням правового, організаційного, економіко-інноваційного, фінансового, соціального, екологічного та інформаційного блоків.

Раціональний підхід до формування організаційно-економічного механізму розвитку сільських територій повинен бути спрямований на досягнення стратегічної мети – забезпечення сталого розвитку сільських територій враховувати основні критерії, такі як збалансованість, стабільність, оптимальність, наукова обґрунтованість, комплексність, ощадливість, економіко-соціальна безпека, висока ефективність, не виснажливність, планованість. Головними принципами його функціонування є: комплексність, динамізм, безперервність, гнучкість, послідовність та економічність.

Отже, формування механізму сталого розвитку сільських територій повинне бути спрямованим на досягнення стратегічної мети – сталого соціально-економічного та екологічного розвитку сільських територій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Єрмоленко В. М. Особливості формування категорії “Сталий розвиток сільських територій” / В. М. Єрмоленко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2010. – Вип.156. – С. 50-59.

УДК 378. 1: 004.9

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Борян Л.О., старший викладач

Миколаївський національний аграрний університет

Аграрні підприємства України незважаючи на складну політико-економічну ситуацію успішно розвиваються і є основними експортерами та джерелом надходження іноземної валюти в країну. Для нарощення експорту необхідно переходити на стандарти ЄС, і одним із ключових пріоритетів реформування є підвищення конкурентоспроможності сільського господарства.

Успіх розвитку конкурентоспроможного аграрного виробництва може бути забезпечений підвищенням ефективності управління виробництва. Допомагають в цьому інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), вони розширюють доступ до інформаційних ресурсів і сприяють прозорості бізнесу і удосконалюють умови конкуренції.

На ринку конкурентоспроможність проявляється в сильних і стійких позиціях, при цьому підвищується рівень продуктивності праці, покращується якість продукції, знижуються витрати виробництва, збільшуються розміри накопичень, прискорюються темпи науково-технічного прогресу, організаційних і структурних змін в економіці. Єдиний європейський ринок підштовхує підприємства, які вступають в конкурентну боротьбу, до збільшення витрат на інформаційні технології і вдосконалення інформаційної інфраструктури.

Сучасна ринкова економіка характеризується переходом до нової економічної моделі, провідне місце в якій займають інформаційні технології, засновані на комунікаційних засобах та засобах обробки і збереження інформації.

В умовах інформаційного суспільства для управління агропромисловим виробництвом необхідні великі об'єми інформації, а підвищенню продуктивності і ефективності управлінської праці сприяють сучасні інформаційні технології. Для забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств на внутрішньому та зовнішньому ринках необхідно впроваджувати інформаційні системи у виробництво. Щоб зменшити витрати

і збільшити прибутки аграрних підприємств необхідно знайти ефективне рішення виробничих завдань, а для цього необхідно зберегти і обробити велику кількість даних за допомогою інформаційних технологій. Мета впровадження нових інформаційних технологій – це збільшення таких економічних показників як прибуток, рівень рентабельності виробництва сільськогосподарського підприємства в умовах ринкової економіки.

Ефективність функціонування підприємства залежить від впровадження комп'ютерних технологій, які змінюють управління, прийняття рішень, організацію їх виконання. Необхідною умовою економічного розвитку є розвиток телекомунікаційних послуг. Мережа Інтернет надає користувачам необмежені інформаційні ресурси, такі послуги як електронну комерцію, дистанційне навчання, IP-телефонію. Щоб відповідати сучасним умовам підприємству необхідно використовувати обчислювальну техніку, інформаційні технології і системи електронної передачі інформації.

Для підвищення конкурентоспроможності підприємства у сучасних умовах, необхідно для реклами використовувати мережу Інтернет. Така реклама зробить інформацію про підприємство і продукцію доступною для багатьох користувачів мережі Інтернет, створить сприятливий імідж продукції, при цьому це один з найдешевших способів просування продукції, інформацію можна представити в різному вигляді: графіка, звук, анімація, відеозображення, також можна оперативно реагувати на ринкову ситуацію і оперативно вносити зміни в інформацію про себе або товарах, анонсувати нову продукцію. Через мережу Інтернет, не відкриваючи нових торговельних підприємств можна продавати свою продукцію, організувати інтерактивні магазини. На сьогодні актуальним є розробка Web-сайту і розміщення його в мережі Інтернет, для поширення інформації про товари і послуги. Відвідувачам сайту надається вся інформація про підприємство, послуги, фотографії продукції, контактні дані.

Для оперативного зв'язку з партнерами, колегами, клієнтами використовується електронна пошта. Це дуже економічний сервіс Інтернет, який можна використовувати для пересилання будь-якої інформації і для миттєвого обміну, який підвищує оперативність і ефективність роботи, також можна одержувати безкоштовно по підписці через e-mail безліч інформаційних повідомлень. Електронна пошта дає можливість співробітництва з провідними спеціалістами сільського господарства в будь-якій країні.

В Україні розроблені різноманітні аграрні сайти, які містять банки даних сільськогосподарських підприємств. Засоби банку даних дозволять представити своє підприємство і свою продукцію на власній веб-сторінці у мережі Інтернет, надають можливість проведення міні-тендерів для закупівлі ресурсів і послуг для власних потреб. Також сайти забезпечують сільськогосподарські підприємства актуальною інформацією про енергозберігаючі, екологічнобезпечні технології ведення виробництва, сучасний

стан і прогнози оцінки ефективності використання агроресурсів. Розвиток електронної комерції дозволяє практично повністю позбутися від збутової інфраструктури. Покупець сам може отримати всю необхідну інформацію на сайті підприємства і тут же провести оплату товару.

В 2007 році для національних товаровиробників запустили в Україні національний сегмент мережі інформаційно-маркетингових центрів (ІМЦ) країн СНД, державним підприємством „Розрахунково-кліринговий центр”, яке підпорядковане Міністерству аграрної політики та продовольства України. Система ContentNet в мережі ІМЦ надає користувачам можливість організувати ефективну підприємницьку діяльність на основі технологій електронного бізнесу. В системі ContentNet використовуються міжнародні стандарти в області електронного обміну документами (UN/EDIFACT) і електронного бізнесу (ebXML, UDDI та ін.), які дозволяють автоматизувати бізнес-процеси. Система ContentNet мережі інформаційно-маркетингових центрів в світовому інформаційному просторі самостійно організовує взаємодію в режимі он-лайн.

Одним з основних чинників, що впливають на підвищення рівня конкурентоспроможності за рахунок підвищення рівня гнучкості і ступеню використання маркетингового потенціалу є ефективність впровадження і використання за визначеними напрямками маркетингових інформаційних систем і технологій.

На основі використання ІКТ збільшуються масштаби ринку збуту завдяки використанню каналів електронної комерції, відкриваються нові напрями діяльності на ринку, підвищується ефективність системи виробництва та управління, збільшується виробництво та реалізація товарів і послуг в самому секторі ІКТ за рахунок стимулювання внутрішнього попиту і реалізації експортного потенціалу, в державі розвиваються конкурентоспроможні підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ляшко Д. Ю. Сучасні маркетингові інформаційні системи і технології як засіб підвищення конкурентоспроможності підприємства [Електронний ресурс]. / Д. Ю. Ляшко – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/9_DN_2010/Economics/53561.doc.htm
2. Кропивко М. Ф. Про концептуальні засади удосконалення системи управління в аграрному секторі / М. Ф. Кропивко, О. П. Савицька ; ІАЕ УААН. // Інформаційні ресурси та їх використання в агропромисловому виробництві : Зб. наук. пр.– К., 2005. – № 4. – С. 57-59.
3. Смолінський В. Комп'ютерні технології як чинник підвищення інноваційного потенціалу аграрних підприємств / В. Смолінський, В. Хомка // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.7 – С. 355-360.
4. Покровская С. Ф. Информационные технологии в сельском хозяйстве: обзор. информ. / С. Ф. Покровская ; Центр информации и технико-экономических исследований АПК. – М., 2010. – 78 с.

ТЕХНОЛОГИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ NAS И UNIX СИСТЕМ ДЛЯ СОЗДАНИЯ ФАЙЛОВОГО ХРАНИЛИЩА

*Алексеев М.Г., инженер-програмист I категории,
Миколаївський національний аграрний університет*

Системы хранения данных представляют собой технологии для накопления информации и дальнейшей структуризации и распределению на части для построения необходимой инфраструктуры и дальнейшей работы с ней.

Проект любой сложности, сталкивается с задачей хранения данных. Таким хранилищем могут быть разные системы хранения данных. В любом вменяемом проекте перед покупкой того или иного решения проводятся тесты для проверки определённых параметров в определённых условиях.

Платформа NAS, UNIX, BSD, обладает множеством возможностей, а основа ее успеха – способность адаптироваться к совершенно различным вариантам использования. При этом одна из самых сильных сторон NAS – это способность выступать в качестве ключевого компонента в области хранения данных. При упоминании NAS и систем хранения данных обычно сразу вспоминаются жесткие диски или новейшие файловые системы, возможности NAS в этой области больше, чем кажется на первый взгляд.

Технология NAS (сетевые подсистемы хранения данных, Network Attached Storage) развивается как альтернатива универсальным серверам, несущим множество функций (печати, приложений, факс сервер, электронная почта и т.п.). В отличие от них NAS-устройства исполняют только одну функцию – файловый сервер. И стараются сделать это как можно лучше, проще и быстрее.

NAS подключаются к ЛВС и осуществляют доступ к данным для неограниченного количества гетерогенных клиентов (клиентов с различными ОС) или других серверов. В настоящее время практически все NAS устройства ориентированы на использование в сетях Ethernet (Fast Ethernet, Gigabit Ethernet) на основе протоколов TCP/IP. Доступ к устройствам NAS производится с помощью специальных протоколов доступа к файлам. Наиболее распространенными протоколами файлового доступа являются протоколы CIFS, NFS и DAFS. Внутри подобных серверов стоят специализированные ОС, такие как MS Windows Storage Server.

Аппаратный NAS

Итак, NAS – это все тот же высокопроизводительный файловый сервер, обеспечивающий надежное хранение данных с помощью технологии RAID и поддерживающий большой набор сетевых протоколов файлового обмена. Единственным отличием NAS от “взрослых” файловых серверов является его ориентация на использование дома или в небольших офисах. Для настоящего

файлового сервера в крупной корпоративной сети выделяют специальный шкаф с вентиляцией в кондиционированном помещении, которое к тому же находится далеко от рабочих станций пользователей.

Протокол	Описание
CIFS/SMB	Common Internet File System/Server Message Block — семейство протоколов прикладного уровня для обмена файлами и удаленной печати в сетях Windows-компьютеров. Имеется версия для Unix-систем, именуемая Samba
AFP	Apple Filing Protocol — прикладной протокол файлового обмена компьютеров под управлением Mac OS/Mac OS X
Bonjour	Протокол от компании Apple для автоматического обнаружения компьютеров, подключенных к локальной сети. Имеет реализации для Mac OS X, Windows и Unix-систем
NFS	Network File System — протокол сетевого доступа к удаленным файловым системам. Наиболее распространен в Unix-системах, но имеет реализации и для Windows-систем
UPnP	Universal Plug-n-Play — семейство протоколов для автоматического подключения к сети и конфигурирования компьютеров и интеллектуальных устройств наподобие медиаплееров, смартфонов
DLNA	Digital Living Network Alliance — семейство протоколов обмена медиаконтентом (видео, музыка, фото) между компьютерами и различной бытовой электроникой (телевизоры, медиаплееры). Подключение устройств к DLNA-сети, как и в случае UPnP, происходит автоматически

Рисунок 1 – Основные протоколы передачи файлов

Чтобы файловый сервер мог обслужить самые разнообразные компьютеры, подключаемые к сети, он должен быть настоящим полиглотом. Ведь заранее нельзя сказать, какая компьютерная система подключится к сети, чтобы забросить или скачать пару-тройку гигабайтов данных. Чтобы не опростоволоситься, файловый сервер должен уметь общаться с другими системами на массе диалектов – протоколов файлового обмена. Среди этих диалектов есть те, что понятны Windows-системам и компьютерам Apple, бытовой мультимедийной электронике и таким неразговорчивым объектам, как, например, видеокамеры. Чем больше таких протоколов поддерживает файловый сервер, тем проще с ним наладить контакт.

NAS же вынужден трудиться в том же самом помещении, где располагаются его потенциальные клиенты. И, значит, особо шуметь и греться ему нельзя. Именно поэтому типовой NAS имеет архитектуру настоящего файлового сервера, но адаптированную под особенности его домашнего применения.

Если заглянуть внутрь NAS, в нем можно обнаружить:

- материнскую плату с центральным процессором, оперативной памятью и контроллерами сетевых интерфейсов;
- RAID-контроллер, обеспечивающий подключение минимум двух дисковых накопителей по одному или нескольким RAID-стандартам;
- операционную систему, специализированную для обработки запросов на удаленные файловые операции;
- набор программ, расширяющих функциональность NAS.

Программный NAS

Программный NAS так жестко не ограничен аппаратными требованиями, как аппаратный и имеет ряд преимуществ и недостатков.

Аппаратная платформа как правило имеет жесткие ограничения, встроенную ОС (операционную систему) и поддерживает небольшое количество оборудования.

Требования для программного решения NAS.

- Компьютер с 96 Mb оперативной памяти (минимум), CD-приводом с возможностью загрузки, а также одно или несколько из следующих устройств:
- Привод флоппи-дисков (дискет) для хранения конфигурации и один или несколько жестких дисков (для хранения данных)
- Накопитель на флэш-памяти с интерфейсом USB или Compact Flash (CF) и один или несколько жестких дисков (для хранения данных)
- Загрузочный жесткий диск и один или несколько жестких дисков (для хранения данных)
- Загрузочный жесткий диск (Диск будет поделен на разделы для размещения FreeNAS и данных)
- Либо эмулятор виртуального ПК (VMware/QEMU, Microsoft VirtualPC, VirtualBox), сконфигурированный указанным выше образом.

Программный NAS использует преимущественно независимые друг от друга технологии и сервера для создания безотказного файлового хранилища и обеспечения работы с различными протоколами передачи данных.

CIFS (Samba)

CIFS – протокол, используемый для доступа к сетевым ресурсам в программной среде Microsoft. Этот протокол используется всякий раз, когда вы выбираете “Сетевое окружение” в Windows.

Если у Вас есть компьютер с Microsoft Windows, который нужно подключить к вашему FreeNAS, то именно протокол CIFS будет использоваться для этого.

При использовании на предприятиях систем хранения данных, которые позволяют добиться высокой надежности хранения за счет усовершенствования технологий как дисковых так и сетевых систем можно проанализировать готовые решения на базе встроенных систем NAS.

Смешанные сети на базе разных ОС можно также объединить в одну инфраструктуру с централизованным доступом и единой структурой доступа к данным. Технология хранения файлов позволяет добиться избыточности в надежности хранения данных, благодаря замене и дублированию информации автоматически с помощью разработанных аппаратных и программных технологий.

ЛИТЕРАТУРА

1. Джесси Рассел. Сеть хранения данных, СХД (англ. Storage Area Network, SAN) [Электронный ресурс]. / Джесси Рассел – Режим доступа : <http://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/76994>
2. Gary Sims. Learning FreeNAS ebook ISBN: 1847194680, 9781847194688 [Электронный ресурс]./ Gary Sims – Режим доступа: https://play.google.com/store/books/details/Gary_Sims_Learning_FreeNAS?id=DmJVYdrs1QY
3. Алан Хикс. Основы Slackware Linux. Вторая редакция. / Алан Хикс, Павел Марьянов, Крис Люменс, Дэвид Кантрелл, Логан Джонсон. – CA Канада. : 94513 Slackware Linux, Inc., 1164 Claremont Drive, Brentwood, 2005. – 328 с.

УДК 069.1:378:172-057.87

**РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ МУЗЕЇВ В
ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ
СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ**

*Березовська Т.В., кандидат історичних наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет*

Майже всі вищі навчальні заклади України мають свої музеї. Вони різняться концептуально, маючи різне спрямування: від природознавчих до історичних, присвячених історії і сьогоденню певного навчального закладу. В науковому співтоваристві панує думка, що “універсалізм та універсальність підготовки кадрів в університетах, неначе коріння, глибоко переплетені з освітніми можливостями музею” [1].

Проте сьогодні, коли в Україні відбуваються процеси становлення нової соціополітичної системи, коли перед країною гостро повстало питання ломки старих корупційних відносин і формування нової соціально активної свідомості, університетські музеї покликані формувати у студентської молоді чітко визначену громадянську позицію.

Тема особливостей формування і функціонування музеїв при вищих навчальних закладах знайшла своє висвітлення в роботах українських дослідників, таких як Іван Буланій, Іван Явтушенко, Юрій Омельченко, Галина Мезенцева [2]. Разом з тим питання про специфіку університетських музеїв залишається дискусійним [3]. Безумовно, особливістю музеїв при вищих навчальних закладах є відображення в експозиції університетського світу. Тим самим музей працює на формування корпоративної свідомості. Він закріплює в свідомості студента думку про належність до особливого університетського світу, який залишиться з ним на все життя.

Не викликає жодного сумніву, що кожен університет дбає про власний імідж. Місія музею цей імідж формувати і підтримувати. При цьому слід підкреслити, що музей не лише несе інформацію, але й впливає на свідомість відвідувача музею емоційно. І найбільшого ефекту виховна функція досягає через емоційний вплив. В музеї реалізуються завдання громадянського і патріотичного виховання. Тому є всі підстави для того, щоб додати до балансу трьох основних функцій музею, а саме: дослідницької, навчальної та презентаційної, додати ще одну-виховну. І її специфіка полягає в формуванні у студентської молоді стійкої громадянської позиції і відчуття патріотизму.

Основні пан рямки громадсько-патріотичного виховання через музейні експозиції мають декілька складових.

Перед усім це духовно-моральна складова, сутність якої полягає в усвідомленні студентами вищих цінностей, орієнтирів, ідеалів, соціально-вагомих процесів і проявів реального життя, здатністю керуватися ними як визначними принципами в практичній діяльності.

Друга складова покликана сформувати у молоді відчуття причетності до рідного краю, університету, Батьківщини. Це система заходів, спрямованих на пізнання історико-культурного коріння, усвідомлення неповторності власної країни, її долі, нерозривного зв'язку з нею, формування гордості за славних предків і визначних сучасників.

Третя складова-громадсько-правова. Впливає через систему заходів на формування правової культури і дотримання законів, навичок оцінки політичних і правових подій і процесів в суспільстві і державі, громадянської позиції, постійній готовності служити своєму народу і виконувати конституційний обов'язок.

Четверта складова-соціально-патріотична. Спрямована на активізацію морально-духовної і культурно-історичної традиції, на формування активної життєвої позиції.

П'ята складова-військово-патріотична. Орієнтована на формування у молоді високої патріотичної свідомості, ідей служіння державі, здатності до її військового захисту.

Специфіка сьогодення університетських музеїв в Україні визначена її новітньою історією, революцією гідності, подіями на Сході. В кожному музеї України частина експозиційної площі відведена під тематику, що висвітлює події останніх, непростих для України, років. Це матеріали, що присвячені Небесній сотні, участі викладачів та випускників університету в зоні антитерористичних дій на Донбасі та Луганщині, численні листи-подяки за волонтерську діяльність університету, за допомогу переселенцям та воїнам АТО.

Така експозиція створює ситуацію емоційної співпричетності, а через неї в свою чергу досягається мета патріотичного і громадянського виховання. Не слід забувати, що патріотизм являє собою моральну основу життєдіяльності держави і виступає в якості важливого внутрішнього мобілізуючого ресурсу розвитку суспільства, формування активної громадянської позиції особистості. Тому так важливо в університетських музеях формувати у студентства чітко визначену громадянську позицію, виховувати почуття патріотизму.

Таким чином, слід відзначити, що усвідомлення студентом свого внутрішнього світу залежить від сформованості у нього чітких соціальних установок. Громадянські якості формуються під впливом оточуючого середовища і власних зусиль особистості в певних умовах. Університетські музеї покликані зіграти в цьому процесі не останню роль, бо через співпричетність до інтересів свого навчального закладу студент виходить на співпричетність до інтересів своєї держави і бажання служити їй

процвітання. А це вже активна громадянська позиція, така необхідна сьогодні, в стрімкий, мінливий, непростий час.

Тому в добу глобалізації та інформації, зростаючої взаємозалежності цивілізацій, країн і народів, в обстановці, обумовленої змінами політичної ситуації, економічних умов, ідеологічних установок, духовних і моральних орієнтирів університетські музеї покликані достойно нести не лише просвітницьку, але й виховну функцію. А однією з важливих складових виховної функції сьогодні є формування стійкої патріотичної і громадянської позиції молоді.

ЛІТЕРАТУРА

1. Философский век. Альманах. Вып.30. История университетского образования и международные традиции просвещения.- Т.3 / Отв. ред. Т. В. Артемьева, М. И. Микешин. – СПб. : Санкт-Петербургский центр истории идей. – 2005. – С. 307.
2. Буланый І. Т. Громадські музеї України: історія, досвід, проблеми / І. Т. Буланый, І. Г. Явтушенко. – К. : Вища школа, 1979. – 210 с.
3. Омельченко Ю. А. Развитие навчальных музеев : навч. посібник / Ю. А. Омельченко. – К. : Наукова думка, 1988. – 180 с.
4. Мезенцева Г. Г. Музеезнаство: на матеріалах музеїв Української РСР / Г. Г. Мезенцева. – К. : Наукова думка, 1980. – 160 с.
5. Самойленко Л. Г. Освіта і музеї-партнери чи незручні сусіди? [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://prostir.museum/publication/ua>.

УДК 001.895:378

ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЯМИ У СУЧАСНІЙ ВИЩІЙ ШКОЛІ

*Шарата Н.Г., кандидат педагогічних наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет*

Сучасне суспільство висуває нові вимоги до освіти, адже освіта є визначальним фактором політичної, соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності людства. Інтеграція в європейський та світовий освітній простір, перехід до нових організаційних моделей, запровадження інноваційних технологій визначаються важливими завданнями модернізації освіти.

Аналіз процесів розвитку в різних сферах людської діяльності свідчить, що їх основою є різного роду інновації в науці, техніці, організації, що втілені в нові продукти, послуги, технології. Сучасний стан освіти не є винятком, адже він не може існувати без інновацій, які сприятимуть створенню конкурентоспроможного середовища, розширенню самостійності вищих навчальних закладів, наданню ними додаткових освітніх послуг тощо.

Це вимагає удосконалення структури, методів і форм управління, визначення пріоритетних аспектів відповідно до умов сьогодення.

Проблеми реформування освіти у нових соціально-економічних умовах досліджуються О.В. Киричуком, В.Г. Кременем, В.Ф. Паламарчук, І.П. Підласим та ін. [1, 2, 3, 4].

Проте, незважаючи на існуючі дослідження з інноваційної діяльності, у вітчизняній й зарубіжній літературі й до сьогодні залишилися недослідженими деякі значущі аспекти даної проблеми, зокрема питання управління інноваціями у вищій школі, що і зумовило вибір нашого дослідження.

Якісне здійснення інновацій у сучасній вищій школі забезпечується змінами як в організації навчально-виховного процесу, у змісті освіти, у використанні сучасних та ефективних педагогічних й освітніх технологій, у нових методиках діагностики студентів і науково-педагогічних працівників, так й у керуючій системі освітнього закладу.

Навчально-виховний процес, а також процеси, що його забезпечують є об'єктом управління при роботі вищої школи у режимі функціонування. У режимі розвитку сама інноваційна діяльність колективу вищої школи стає об'єктом управління.

Залежно від виробленої стратегії інноваційної поведінки зміст функцій, що реалізуються керуючими системами, буде суттєво змінюватися. Якщо в освітньому закладі вводяться локальні інновації, то виконуватися буде частина функцій управління розвитком, що пов'язані із плануванням нововведень, мотивацією виконавців, контролем. При системних нововведеннях функції управління розвитком будуть більш широкими. При цьому підвищиться й час, який керівник буде витратити на вирішення завдань, пов'язаних із управлінням інноваційними процесами в умовах вищої школи.

Управління інноваціями включає в себе компонент творчості. Основним завданням інноваційного менеджера є трансформація креативних ідей корисних для організації. Даний процес називається "комерціалізацією ідей". На сьогодні багато керівників не можуть дати відповідь на запитання, про те, чи можна управляти творчим компонентом інновації, виходячи з того що структури й процеси є природними противниками креативності. Тим не менш правильно сформована структура, навпаки покращує результати творчої діяльності. Відсутність організаційної структури управління інноваційною діяльністю призведе до того, що творчість витіснить комерціалізацію або навпаки [5].

Важливим етапом при формуванні інноваційної структури є створення інноваційної стратегії, що залежить від загальної стратегії. Вибір інноваційної стратегії означає роботу у конкретних напрямках інноваційної діяльності, яких може бути багато. Користь виявлення стратегічних напрямів інноваційної діяльності у ВНЗ полягає у розширенні уявлення його можливостей. Залежно від обраної стратегії, керівництво може збільшувати

інноваційні зусилля у певних напрямках, спрямовуючи відповідно більшу кількість ресурсів. Одночасно керівник може виключати або додавати напрямки, змінюючи, таким чином, існуючу інноваційну стратегію [6].

Отже, педагогічна наука й провідний досвід інноваційної діяльності дозволяють визначити загальні правила ефективного управління інноваціями у сучасній вищій школі:

1. Усі інноваційні цілі та завдання мають бути інтегровані в єдину концепцію її розвитку. При цьому обов'язково: усі суб'єкти освітнього закладу розуміють загальноприйнятту концепцію інноваційного розвитку й дотримуються її; усі сфери діяльності освітнього закладу ефективно взаємодіють й погоджено розвиваються у рамках цієї концепції; інноваційні проблеми орієнтовані на вирішення завдань, поставлених суспільством перед вищою професійною освітою; інноваційний потенціал зосереджено в обмеженому інноваційному просторі.

2. У вищій школі має бути створено й підтримано плідний інноваційний клімат, а саме: здійснюватися стимулювання інноваційної активності; кооперуватися діяльність з іншими освітніми закладами й партнерами.

3. Діяльність вищої школи будується на використанні неординарних організаційних рішень. Це означає, що в основі діяльності покладено інновації, а в освітньому закладі існують, підтримуються й розвиваються гнучкі, адаптаційні інноваційні структури.

4. Розробляються й активно застосовуються ефективні методи управління інноваційними процесами, а саме: здійснюється всебічна підготовка інновацій та якісне планування проектів, є об'єктивні оцінки й ретельно обґрунтовуються проекти, забезпечується суворий контроль виконання проектів.

5. Забезпечується висока ефективність інноваційної діяльності й високий ефект інновацій, зокрема забезпечується високий рівень виконання поставлених цілей і завдань, здійснюється випереджувана інноваційна діяльність, мінімізуються матеріальні, фінансові й трудові затрати ресурсів на здійснення інновацій, постійно ідентифікуються вищі досягнення у сфері інноваційної діяльності, що реалізується й орієнтуються власні інновації на їх використання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Киричук О. Принцип розбудови інноваційної педагогічної системи освітнього закладу / О. Киричук // Рідна школа. – 2000. – № 10 (850). – С. 3-9.
2. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти: Стратегія. Реалізація. Результати / В. Г. Кремень. – К. : Грамота, 2005. – 416 с.
3. Паламарчук В. Ф. Сучасні тенденції розвитку вищої школи в контексті європейського вибору : [Електронний ресурс] / В. Ф. Паламарчук, Л. І. Даниленко // Інтернет-конференція Інституту педагогіки і ЦППО АПН України “Педагогічні інновації : ідеї, реалії, перспективи – 2003”. – Режим доступу : www.Cippe.@ua.Net.
4. Підласий І. П. Діагностика та експертиза педагогічних проектів / І. П. Підласий. – К. : Україна, 1998. – 343 с.

5. Савченко О. Цілі і цінності реформування сучасної школи / О. Савченко // Філософія освіти в сучасній Україні : матеріали Всеукр. наук.- практ. конф. – К., 1997. – С.47-54.

6. Файзуллина Г. З. Инновационные процессы в сфере образования. [Электронный ресурс] / Г. З. Файзуллина // М-ли науково-практ. конф. Інтернет-педада. – 2002. : [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://pedsovet.alledu.ru>

УДК 001.4:811.161.2

ТЕРМІНОЛОГІЗАЦІЯ ЗАПОЗИЧЕНОЇ ЛЕКСИКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

*Кравченко Т.П., кандидат філологічних наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет*

У навколишньому світі предметів, явищ, процесів і властивостей значно більше, ніж слів на їхнє позначення у певній функціональній мові. Саме тому «збагачення лексичної системи відбувається не тільки новими одиницями, а й новими значеннями, коли слово в актах вторинної номінації отримує новий денотативно-сигніфікативний зміст, закріплений за його структурою» [4, 201]. Відбувається повторне використання номінативних одиниць, значення яких зазнає переосмислення, оскільки нові поняття, що з'являються на певному етапі розвитку, потребують номінації. Причинами семантичного розвитку слів, – на думку О.А. Стишова, – є «логічні й психологічні чинники (особливості асоціативного мислення, своєрідність ментальності кожного етносу, вплив індивідуально авторського світосприймання, мислення й мовотворчості на загальнонародну мову та ін.), а також фактори соціально-історичного характеру (зростання актуальності, суспільної вартості певних реалій і понять в окремі періоди розвитку соціуму й відповідне виявлення цієї актуалізації в тематичних групах лексики тощо)» [8, 13]. У цьому мовному явищі, на його думку, перетинаються фактори екстралінгвальної (технічний прогрес породжує нові поняття) і внутрішньомовної дійсності (потреби в номінативних ресурсах забезпечують використані у функції термінів слова загального вжитку). До інших причин, що зумовлюють поширення цього семантичного явища в термінології, він відносить також: а) «тісний взаємозв'язок та постійний взаємообмін» між загальнонародним лексиконом і словником науки; б) «прагнення до мовної економії», що є винятково важливим у науковому стилі [8, 13-14].

Термінологізуватися можуть не тільки питомі українські, але й запозичені слова. Таким є слово «*грунт*», запозичене українською мовою з німецької через посередництво польської мови. Його основне значення – «земельний наділ», два інших значення – «садиба» та «верхній шар земної

кори” – були другорядними, похідними [11, 79]. Нині в сучасній українській мові лексема “*грунт*” зі своїм значенням “верхній шар земної кори, придатний для життя рослин або верхній шар землі щодо його складу” [7, Т.ІІ, 181; 1, 205] виступає синонімом до слова “земля”. Як бачимо, на перший план висунулося неосновне значення, а основне подають із приміткою “застаріле”. Термін “*грунт*” у термінології економіки АПК набуває чіткого визначення: “самостійне природно-історичне біоорганомінеральне тіло, яке виникло на поверхні земної кори внаслідок тривалої взаємодії біотичних, абіотичних і антропогенних чинників; має специфічні генетико-морфологічні ознаки та властивості” [2, 428]. Характерно, що слова, взяті із загальної мови і пристосовані для найменування спеціальних понять, могли використовуватися в декількох галузях, у різних сферах. Це були здебільшого багатозначні за своєю семантикою слова, що в спеціальних галузях використовувалися для вираження одного із властивих їм значень, яке виокремлювалося контекстуально. До того ж вони не втрачали зв’язку із народною мовою, залишалися її надбанням, що можна простежити на прикладі слів “земля” і “*грунт*”, які входять до різних термінологій, зокрема юридичної, геологічної та біологічної.

Семантичною інновацією в термінології економіки АПК є лексема “*пай*”, що давно була перейнята українською мовою з турецької, у якій означала частину, жереб. У загальнолітературному вжитку має такі тлумачення: “частка, яка вноситься в капітал якого-небудь товариства (кооперативного, акціонерного і т. ін.) кожним його членом або дістається кожному у разі його розподілу”, “частка, яку вносить у що-небудь спільне окремий учасник або яка припадає на кого-небудь” і “життєві умови, обставини, у які потрапляє хто-небудь: чиясь частка” [7, Т.VІ, 16]. Термінологізація та актуалізація першого значення відбулася внаслідок зміни форм власності на селі, розподілу майна та земель колгоспів. Оскільки ці соціально-економічні зрушення тільки тепер переживає український агропромисловий комплекс, то немає чіткого дефінування аналізованого поняття, напр.: *Пай* – це своєрідна форма акції, що засвідчує внесення кожним членом трудового колективу не коштів, а вкладу у формі майна, створеного спільною працею в господарстві [4, с. 192]. Навряд чи це визначення можна вважати таким, що охоплює всі нюанси термінованого поняття. Термін “*пай*” передає родові поняття в терміносполуках “*умовний пай*”, “*земельний пай*”, “*майновий пай*”.

Термінологізація більшості загальноновживаних запозичених лексем відбулася недавно, що зумовлено необхідністю номінування тих активних зрушень, які сталися в останнє десятиліття в економіці АПК. Зазнавши певних семантичних трансформацій, ці слова перейшли з розряду загальноновживаної до термінологічної лексики. Чимало з них стало агроекономічними термінами, поєднавшись із залежним компонентом, який звузив їхнє значення, що сприяло розмежуванню значень терміна і

вихідного слова. Передислокація запозиченого слова із загального вжитку до термінології економіки АПК супроводжується подальшим розвитком його семантики, як-от: *легалізація* “надання законної сили; узаконення” [1, 482] → *легалізація земельного кадастру* «дотримання державою і самоврядними структурами на мікро- та макрорівнях принципових положень і вимог земельного кадастру під час регулювання земельних відносин» [10, 132]; *консервація* 1) спеціальне оброблення чого-небудь, а також заходи, спрямовані на захист предметів або машин від руйнації; 2) тимчасове припинення якого-небудь процесу, діяльності тощо [6, 548] → *консервація землі* “тимчасове припинення використання земельних ресурсів для захисту їх від руйнації”; *паспортизація* 2) складання паспортів на що-небудь [7, Т. VI, 89; 1, 709] → *паспортизація земель* “створення документів, у яких визначено показники якісного стану ґрунтів” [10, 124]; *моніторинг* “безперервне стеження за будь-яким процесом з метою виявлення його відповідності бажаному результату” [1, 538] → *моніторинг земель* “системне спостереження за станом земель з метою своєчасного виявлення змін, їх оцінки, відвернення та ліквідації наслідків негативних процесів” [1, 494].

Термінологізація більшості загальнонавживаних запозичених лексем відбулася нещодавно, що зумовлено потребою номінувати ті активні зрушення, які сталися в останнє десятиліття в економіці АПК. Зрушення в семантиці цих слів, як і питомих українських, відбуваються не тільки внаслідок першої їхньої термінологізації, а й у процесі реактуалізації слів на позначення понять економіки АПК, що перестали функціонувати через об’єктивні причини, а недавно їх знову повернено до активного вжитку. Термінологізація загальнонавживаних слів спричиняє іншу лексичну сполучуваність їх, що виявляється в наявності уточнювального слова, вираженого іменником у родовому відмінку або прикметником, і в такий спосіб породжує нові терміносполуки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Великий тлумачний словник української мови / Уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. – К. : Ірпінь : Перун, 2002. – 1440 с.
2. Земельний кодекс України : Коментар. – Харків : Одиссей, 2002. – 600 с.
3. Мацибора В. І. Економіка сільського господарства : підручник. – К. : Вища школа, 1994. – 415 с.
4. Панько Т. І. Українське термінознавство : підручник / Т. І. Панько, І. М. Кочан, Г. П. Мацюк. – Львів : Світ, 1994. – 216 с.
5. Словник іншомовних слів / Уклад. С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. – К. : Наук. думка, 2000. – 680 с.
6. Словник іншомовних слів: 23000 слів та термінологічних словосполучень / Уклад. Л. О. Пустовіт та ін. – К. : Довіра, 2000. – 1018 с.
7. Словник української мови: У 11-ти т. – К. : Наук. думка, 1970-1980. – Т. I–XI.
8. Стишов О. А. Особливості розвитку лексичного складу української мови кінця ХХ ст. // Мовознавство. – 1999. – № 1. – С. 7–21.
9. Стишов О. А. Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі засобів масової інформації). – К. : КНЛУ, 2003. – 388 с.

10. Хорунжий М. Й. Організація агропромислового комплексу. – К. : КНЕУ, 2001. – 340 с.
11. Худаш М. Л. Лексика українських ділових документів кінця XVI–початку XVII ст. – К. : Вид-во АН УРСР, 1961. – 164 с.

УДК 140.8:101.9

ПОГЛИБЛЕННЯ СВІТОГЛЯДУ НА ОСНОВІ ПРАЦЬ ПАВЛА ФЛОРЕНСЬКОГО

Домбровська Л.І., асистент

Миколаївський національний аграрний університет

Павло Флоренський – російський філософ, релігійний мислитель, вчений, священик, послідовник відомого філософа В.С. Соловйова. Його творчий доробок має неабияке значення для формування світоглядних уявлень сучасної молоді. Інтерес до смисложиттєвої проблематики виникає у П. Флоренського досить рано – влітку 1899 він пережив духовну кризу, розчарувавшись у можливостях фізичного знання про реальність. Внаслідок цього відбувається його навернення до релігії, а також зародження “математичного” ідеалізму як переконання в тому, що всі можливі закономірності буття вже містяться у чистій математиці, яка витлумачується тут як перше конкретне самовиявлення принципів мислення.

Це ж у свою чергу зумовило “потребу побудувати собі філософське світорозуміння, спираючись на поглиблені основи математичного пізнання”. Відтепер органічне поєднання філософських, релігійних і науково-технічних інтенцій стає відмітною рисою всієї його творчості. У царині філософії П. виявив себе як релігійний мислитель, у діяльності котрого конкретизація метафізики всеєдності і вчення про Софію здійснюються паралельно з розробкою, в дусі християнської філософської апологетики, оригінальної системи теодицеї й антроподицеї та створенням низки оригінальних освітніх курсів з історії античної філософії (передусім Платона й платонізму), філософії Канта, філософії культури тощо [1]. Некласичним є й розуміння П.Флоренським людини та її світу. Мислитель відкидає універсалістськи-прогресистське тлумачення культури як єдиного у просторі й часі лінійно-поступального процесу, розглядає історію людства як множину окремих культур, підпорядкованих двом основним типам – культури середньовічної і культури Відродження, які ритмічно змінюють один одного. Перший тип, за П.Флоренський, відзначається “органічністю, об’єктивністю, конкретністю й самозібраністю”, другий – розщепленістю, суб’єктивністю, абстрактністю й поверховістю. На початку XX ст., як гадав філософ, завершила своє існування в Європі ренесансна культура, з перших же років цього століття виникли паростки культури нового, середньовічного типу, до зразків якої він

відносив і свій світогляд. При цьому культуру П. Флоренський трактує як дериват культу: віра визначає культ, культ – світорозуміння, останнє ж – культуру. Постаючи, отже, як упорядкування всього світу за категоріями культу, культура є, за П. Флоренським, уособленням логосу, нерівності, життя і свідомим протистоянням ентропії, вирівнювання, що призводить до смерті, як закону хаосу в усіх сферах світобудови.

Розглядаючи культове, символічне начало як вихідний пункт і рушій розвитку культури, П. Флоренський вважав наріжним завданням і онтології, і гносеології виявлення та осмислення мов символіки. Буття, як і розум, є, на думку філософа, наскрізь антиномічним[2]. Буття в одному з вимірів визначається, з одного боку, спрямованістю всередину самого себе, з іншого ж – енергетичною виявленістю назовні. Символи – імена та слова – філософ розглядає саме як форми цієї виявленості, носії енергій буття, зрештою, саме буття у його відкритості людині. Однак символи буття – не тільки енергія буття, а водночас і людська енергія – тобто роду людського і окремої особи. Тому слово як діяльність пізнання виводить розум за межі суб'єктивності й робить його причетним до світу, воно так само може стосуватися, на думку П. Флоренського, одкровення предмета у нас, як і нас у ньому. Тому пізнання тлумачиться мислителем своєрідним “шлюбом” буття, що пізнає з буттям, яке пізнається, взаємодією їх енергій. Подолання антиномічності світу на дорогах теодицеї (виправдання бога) він пов'язував з благодатною силою божою, подвигом віри й любові, беручи за основу церкву, живий церковний досвід, у якому людина випробовує бога за допомогою власного розуму й переконується в тому, що він насправді Бог, Суцця Правда, Спаситель. Антроподицея ж (виправдання людини) постає у Флоренського як подолання антиномії між тим, що людина, з одного боку, створена за образом і подобою божою, досконалою й розумною, з іншого ж – є істотою гріховною. Як і теодицея, антроподицея теж стає можливою лише силою божою.

На нашу думку, слово П. Флоренського – це дар небес, зустріч з особистістю такого геніального розуму стала для нас вмістилищем справжнього розуміння буття. Його світогляд – це вічний вогонь, який вказує ясно і точно шлях сенсу і осередку життя людського, воно багатоаспектне. По якій дорозі науки ми не підемо своїм інтелектуальним сходженням до його центру знань, переконуємося в істинності і достовірності того чи іншого знайденого на наше проблемне питання. Морально-естетична позиція вченого осяяна любов'ю і вірою, тим Сонцем Правди, яким висвітлюються всі дари. Універсальність філософа була безмежною.

Його цікавила і ікона, і дрібна пластика, аналіз простору і часу, біосфера і пневмосфера, проблема мови, музеєзнавство, літературознавство, грецька мова, символи та знаки, музика, мінералознавство, генеалогія, медицина, фізика і метафізика. Можна до безкінечності продовжувати ряд робіт, монографій, статей вченого. Сьогодні його працями ми користуємося і дякуємо за його творчу енергію, яка продовжує доводити до загального свідомості складні наукові відкриття. Тільки тепер ми можемо

безперешкодно вивчати його істину велич. Він вчив цінувати кожну годину життя.

Так, у своїй роботі “Стовп і ствердження істини” учений вказує, що сама істина вище інтелекту, вона не доводиться розумом, а інтуїтивно пізнається через розумове осмислення реальності. Явище Духа розкривається мислителем, як явище загальної фази розвитку людства. Головне в його працях – це спроба знайти Творця в конкретному. Наприклад, в живій нерукотворній квітці. Це конкретний ідеалізм, де божественне поруч з людським. Весь світ на думку П.Флоренського пронизаний божественним змістом, божественною енергією і божественним світлом. Людина в своїй (антроподицеї) надії на Бога перед обличчям світового зла, прагне до досконалості, а Творець (в теодицеї) виправдовує і прощає людину, дає їй вічне буття у Всесвіті. Завдяки вченню П.Флоренського наш світогляд значно розширюється, а його досвід стає частиною нашого життєвого досвіду.

Таким чином, творчість П.Флоренського – це входження в містичний досвід через віру в Бога, в розумінні екзистенції, тобто сенсу буття. Дихання його думки – це розуміння істини: “Цілокупна істина, – пише вчений, – падає з неба і розпадається на елементи таємничого Істина – реальна розумність, розумна реальність. Вона є кінцева нескінченність і нескінченна кінцівка. Вона – сонце і себе і весь Всесвіт освічує своїми променями” [3, с. 43].

Людина не може бути абсолютно ізольованою від свого Творця. Будь-який рух в духовній області поєднує в собі підйом людської думки до горнього від дольного. “Як не можна розділити полюсів магніту, так не можна відокремити і шляхів релігії” – вважав П.Флоренський [3, с. 10].

Центральною інтуїцією його філософії була ідея всеєдності, як і у В. Соловйова. Він говорив про вплив людини на Землю. На його думку немає нічого окремого, все переплетено. Якщо в одному місці болить, то в іншому віддається. Для розради душі він радив частіше дивитися на зірки і на небесну блакить вдень. Всіх, кого він так любив, він обіймав думкою, доводячи тим самим існування Бога, пневмосфери, яку В.Вернадський назвав – ноосферою. Його друг С.Булгаков про нього писав: “Взагалі найголовніше враження від о. Павла було сили, яка себе знає і собою володіє. І цією силою була якась первозданність геніальної особистості, якій дана самотність при повній природності. Джерело цієї сили – в тому осередку інтуїції і в тому, що стало в життєвому і творчому досвіді істинного” [2, с. 540]. П. Флоренський – це вершина культури, яка свідчить про істину, про Христа і про християнство як життя. Він є моральним орієнтиром в суспільстві, яке захлинається в невігластві та шукає свого місця в цивілізованому християнському світі. Вважаємо, що знайомство з такою людиною через його праці для тих, хто любить філософію, культурологію, природознавство буде великим святом і чималим відкриттям. Навіть ті, хто не прагне до мудрості знайдуть наснагу від прочитаного в його книжках.

ЛІТЕРАТУРА

1. Павел Флоренский, священник. Столп и утверждение истины: опыт православной теодицеи в двенадцати письмах. – М. : Лепта, 2002. – 814 с.
2. Булгаков С. Н. Священник о. П.А. Флоренский / С. Н. Булгаков. – Соч. в 2-х т. – М. : Наука, 1993. – С. 540-541.
3. Флоренский П. Христианство и культура / П. Флоренский. – Харьков : Фолио, 2001. – 672 с.

УДК 355.02:94(3) "-4"

ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОЛЬВІЇ В ПРОТИСТОЯННІ НАВАЛІ ВІЙСЬКАМ ОЛЕКСАНДРА МАКЕДОНСЬКОГО

*Стужук С.В., старший викладач
Миколаївський національний аграрний університет*

В історії Ольвії є декілька корінних віх, нерозривно пов'язаних з великими політичними подіями і чітко розмежовують один від одного якісно відмінні історичні періоди. Одним з таких рубежів, виявилися події, пов'язані з обороною міста від македонських військ під командуванням Зопіріона.

На жаль слід зазначити, що наративні джерела про Ольвійську державу дуже мізерні. Точніше сказати, з двох більш-менш великих описів, сама по собі Ольвія не є основним об'єктом.

У праці “батька історії” Геродота [1], Ольвія слугує декорацією, перед якою розігрується драматична історія скіфського царя Скіла. У другому – “Борисфенітської промови” [2]. Діон – Хрисостом – ритор – вигнанець із Пруси використовує Ольвію як екзотичний фон, на якому йому зручніше, викладати своє філософське credo про “добре влаштоване місто”.

Хоча зазначені праці безцінні тим, що є свідченнями очевидців, опис військових дій Ольвійської держави, оборонних споруд міста, метою зазначених творів не було.

Інші свідчення уривчасті та розрізнені. Це пояснюється тим, що Ольвія не була втягнута в світові катаклізми стародавнього світу. Тим не менш, саме такого роду джерела дещо проливають світло на події походу Зопіріона.

Так за свідцтвом Макробія – римського сановника і письменника кінця IV ст. н. е. “Борисфеніти, обложені Зопіріоном, відпустили на волю рабів, дали права громадянства іноземцям, змінили боргові зобов'язання і таким чином змогли витримати облогу ворога” [3].

Курцій Руф написав “Історію Олександра Великого Македонського” – одне з найбільш повних життєписів полководця. У вищевказаній праці автор вказує, що Олександр Македонський перебуваючи в Азії отримав звістку, що

“Правитель Фракії Зопіріон загинув з усім своїм військом під час походу проти гетів від раптово налетівшої грози та бурі” і, дізнавшись про це, народ одрисів повстав, після чого майже була втрачена Фракія [4].

Рівень оборонного мистецтва і доблесті ольвіополітів підтверджується розповіддю про спробу македонських саперів прорити підкоп, щоб обвалити західні ворота Ольвії в земляну каверну. Проте захисники фортеці, пробивши зустрічну штольню, “намертво замурували ворогів великими каменями”.

Римський історик Помпей у “Філіпповій історії” цитує мову стратега Зопіріона перед своїми солдатами напередодні збройного вторгнення у Велику Скіфію, одночасно ілюструючи його зневагу до ворога.

Він повідомляє важливу інформацію про значну кількість армії вторгнення, загибелі полководця і всієї армії, а також дає свою оцінку самому Зопіріону і причин походу. “Гл. 2 (16) Зопіріон, поставлений Олександром Великим в намісники Понта, вважаючи, що якщо він не вчинить жодних подвигів своїми силами, то він покаже себе бездіяльним, зібрав тридцятитисячне військо і пішов війною проти скіфів. (17) Він загинув з усім своїм військом і тим самим поніс кару за війну, яку він необачно розпочав проти народу, ні в чому неповинного”. Крім того, є вказівка на величезне значення цієї поразки оскільки перемога скіфів над Зопіріоном ставиться в один ряд із перемогами над Кіром Великим і Дарієм – I [5].

Історик V століття Павло Орозій (385-420) у праці “Історія проти язичників” згадує, що “Зопіріон префект Понта, зібравши тридцятитисячне військо, осмілився піти війною на скіфів і був вщент розбитий, повністю знищений з усіма своїми військами. Частково це синхронізація подій сходить до Епітоми Юстина (Jus. Epit. XII. 1.4)” [6].

До джерел наступного порядку слід віднести повідомлення придворного хронографа царя Філіппа II – Теотомпа, а так само грецького історика – кампілятора – Поліена. Вони надають нам характеристику самого полководця Зопіріона. Так, після перемоги над фракійцями та заволодіння величезної кількості золота (100 талантів), цар довіряє йому казну. А в битві при Хороней Зопіріон, будучи командиром гейтарів – аристократичної гвардії Філіпа II - переслідував “відступаючих фіванців і афінян, багатьох полонив, багатьох умертвив”.

Тільки у кінці XIX було покладено початок систематичного вивчення Ольвії та її військово політичного потенціалу. Головними для нас є праці Латишева В.В. і Фармаковського Б.В. Латишев В.В. випускає том I свого корпусу “Inscriptiones antiquae orae septentrionalis Ponti Euxini Graecae et Latinae”, включивши епіграфічні пам'ятники Ольвії. Дослідження стали зразковою працею, в якій використані всі наявні на той час письмові джерела, включаючи епіграфічні, витягнутий з них максимум інформації та на підставі її побудована гранично можлива історична картина розвитку Ольвії від заснування колонії до її остаточної загибелі. Невикористання автором археологічних джерел [7].

У XIX ст. Фармаковський Б.В. розпочав систематичні археологічні дослідження ольвійського регіону. З 1901 р. Фармаковський Б.В. починає планомірні дослідження ольвійського городища і некрополя. І хоча в його монографії “Ольвія” яка вийшла 1915 році, на жаль, не знайшлося місця для власне історії, переоцінити його археологічні досягнення неможливо.

Важливим аспектом, який розкриває військово-політичний стан Ольвії в період македонської облоги стало просування у вивченні Теменосу. З'ясувалося, що в останній чверті IV ст. відбувається не руйнування, а свідомо реконструкція громадського центру міста, що в свою чергу, було поставлено в зв'язок з прагненням демосу урочисто відзначити свою перемогу [8, 9].

Збірка “Написи Ольвії: 1917-1965” – суплемент до IOSPE. I 2, що включив в себе лапідарні написи, опубліковані після Латишева В.В.

Декрет на честь Каллиника (IOSPE. I2, 25+31) - є однією з найцінніших знахідок, яка на думку Виноградова Ю.Г. проливає світло на заходи поліса, за допомогою яких місто зуміло вистояти проти армії Зопіріона. Каллиник, “будучи чоловіком прекрасним і добрим”, нагороджується величезною грошовою сумою в 1000 золотих і постановкою бронзової статуї за видатні діяння і заслуги надані місту у вкрай важкий час. Завдяки діям Каллиника – скасування боргів і обкладення, звільнення рабів – були мобілізовані всі сили на оборону і Ольвія врятована від македонського завоювання [10]. Крім того цей екстраординарний декрет підтверджує свідоцтво Макробія.

Декрет IOSPE. 12. 325, знайдений в 1841 р. на о. Левка (о. Зміїний) є повністю синхронним з вищевказаному декрету, і згідно думки більшості дослідників також присвячений Каллинику. Пам'ятник проливає світло на події, наступні відразу за відступом війська Зопіріона, звільнення території, що належали Ольвії, зокрема священного острова Ахілла за допомогою військового флоту поліса.

Декрет на честь Протогена, хоча і відноситься до іншого періоду життя поліса, дає нам відомості про те, що під час вторгнення Зопіріона Ольвія не мала кріпосних стін уздовж Гипаніса. Крім того з цього виходить, що місто з цього боку захищав флот Ольвії, якого македонці не мали.

Результати археологічних розкопок Західних воріт Ольвії свідчать про сильну пожежу споруди під час облоги Зопіріона. Деякі вчені вважають цей факт підтвердженням того, що Ольвія все ж була частково взята ворогом.

Проблематика походу македонського війська на сьогодні є дуже дискусійною в сучасній археологічній та історичній науці. Лунають різні, майже протилежні точки зору стосовно приводів та ходу даної експедиції, тільки подальші археологічні дослідження на самому городищі та на території хори держави, можуть надати нам нові свідчення та тлумачення історичних подій, які пов'язують регіон Північного Причорномор'я з життям та діяльністю Олександра Македонського та його держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Herod. IV. p. – С.78-80.;
2. Dio Chrys. XXXVI. p. – С.1 -18.;
3. Macr. Sat. I, 2, 33.;
4. Curt., X, 1, 44.;
5. Trogus, Hist. p. 81 Seel. Iust., IX, 1, 3 = SC, 2, p. – С.51-52, 59-60.
6. Орозій – Hist. III, 18, 1 i 4.;
7. Латышев В. В. Эпиграфические новости из южной России 1906 / В. В. Латышев // ИАК. – Вып. 18. – С. 25-32.
8. Леви Е. И. Ольвийская агора / Е. И. Леви // МИА. – 1956. – № 50. – С. 34-46.
9. Карасев А. Н. Монументальные памятники ольвийского теменоса / А. Н. Карасев // Ольвия. Теменос и агора. – М.; Л.: Академическая книга, 1964. – С. 45-67.
10. Виноградов Ю. Г. Политическая история Ольвийского полиса VII-I вв. до н.э. / Ю. Г. Виноградов. – М. : Наука, 1989. – 245 с.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ “ОБЛІКОВЕ ТА АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ”

<i>Дубініна М.В., Горбач С.О.</i> ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	4
<i>Клочан В.П.</i> ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ	6
<i>Вишневська О.М.</i> ЕКОЛОГООРІЄНТОВАНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ	8
<i>Потривасєва Н.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	10
<i>Ксьонжик І.В.</i> ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ І ОРГАНІЗАЦІЯХ: ПРОБЛЕМИ І ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ	12
<i>Чебан Ю.Ю.</i> СТАН І ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ОБЛІКУ	15
<i>Сирцева С.В.</i> РОЛЬ ІНФРАСТРУКТУРИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ІННОВАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ	17
<i>Костирко А.Г.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	19
<i>Бобровська Н.В.</i> ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ НА ПРИРОДНО-РЕСУРСНІЙ ОСНОВІ	21
<i>Галкін В.В.</i> БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ПЕРВІСНОЇ ВАРТОСТІ АКТИВІВ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ	22
<i>Пісоченко Т.С.</i> СЕРТИФІКАЦІЯ ЕКСПОРТООРІЄНТОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО ПІДКОМПЛЕКСУ	24
<i>Лугова О.І.</i> ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	26
<i>Чебан Ю.Ю., Таранова Г.Д.</i> ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ОБЛІКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	28
<i>Коваленко В.І.</i> БЮДЖЕТНА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ОСНОВА, ПРИНЦИПИ, ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКОВОГО ПРОЦЕСУ	30
<i>Боднар О.А.</i> ПІДТРИМАННЯ РІВНОВАГИ СІЛЬСЬКО-МІСЬКОГО КОНТИНУУМУ	32
<i>Марковська Т.С.</i> ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	34
<i>Пілявський В.І.</i> ВПЛИВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА	36

**СЕКЦІЯ “ФІНАНСОВЕ ТА ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
АГРАРНОГО СЕКТОРА”**

<i>Сіренко Н.М.</i> УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ АГРАРНОГО СЕКТОРА НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	39
<i>Рябенко Г.М.</i> ПРОБЛЕМИ ОСОБИСТОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ	42
<i>Бурковська А. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОФШОРНИХ ТЕРИТОРІЙ	44
<i>Баришевська І.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ КАМЕРАЛЬНОЇ ПЕРЕВІРКИ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ	46
<i>Лункіна Т.І.</i> СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО – БІЗНЕС ІЗ СОЦІАЛЬНОЮ МІСІЄЮ	48
<i>Мельник О.І.</i> НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ НАУКОВО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ	50
<i>Парфьонова І.В.</i> КРЕДИТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ	53
<i>Корабахіна А.Ю.</i> КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ	58
<i>Щербина Ю.О.</i> ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ	60

**СЕКЦІЯ “АКТУАЛЬНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА
ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА”**

<i>Ханстантинов В.О.</i> ЛЮДИНА ЯК ГОЛОВНА ЦІННІСТЬ СУЧАСНОЇ ЄВРОПИ	63
<i>Біліченко О.С.</i> СЕРЕДНІЙ КЛАС І ПРОБЛЕМА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ	65
<i>Золотих І.Б.</i> ІНТЕРАКТИВНА МОДЕЛЬ НАВЧАННЯ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ	67
<i>Лесік І.М.</i> ІНФРАСТРУКТУРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РИНКУ ПРОДУКЦІЇ ОВОЧІВНИЦТВА	69
<i>Шарін О.В.</i> РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ ПІВДНЯ УКРАЇНИ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ 60-Х РР. ХХ СТ.	71
<i>Волковська Л.О.</i> ТРЕНІНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ	73
<i>Мандрик Л.П.</i> ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ	77
<i>Покровська О.В.</i> ПРИЧИНИ СІМЕЙНИХ КОНФЛІКТІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ’ЯЗАННЯ	79

СЕКЦІЯ “СУЧАСНІ КОМП’ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ ТА ОСВІТІ”

<i>Волосяк Ю.В.</i> СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОНЛАЙН-ОСВІТИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	82
<i>Мороз Т.О.</i> ГОЛОВНІ ПЕРЕДУМОВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ	84
<i>Борян Л.О.</i> ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ КОМП’ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	86
<i>Алексєєв М.Г.</i> ТЕХНОЛОГИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ NAS И UNIX СИСТЕМ ДЛЯ СОЗДАНИЯ ФАЙЛОВОГО ХРАНИЛИЩА	89

СЕКЦІЯ “ГУМАНІТАРНІ І СУСПІЛЬНІ НАУКИ”

<i>Березовська Т.В.</i> РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ МУЗЕЇВ В ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	93
<i>Шарата Н.Г.</i> ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЯМИ У СУЧАСНІЙ ВИЩІЙ ШКОЛІ	95
<i>Кравченко Т.П.</i> ТЕРМІНОЛОГІЗАЦІЯ ЗАПОЗИЧЕНОЇ ЛЕКСИКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	98
<i>Домбровська Л.І.</i> ПОГЛИБЛЕННЯ СВІТОГЛЯДУ НА ОСНОВІ ПРАЦЬ ПАВЛА ФЛОРЕНСЬКОГО	101
<i>Стужук С.В.</i> ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОЛЬВІЇ В ПРОТИСТОЯННІ НАВАЛІ ВІЙСЬКАМ ОЛЕКСАНДРА МАКЕДОНСЬКОГО	104

Наукове видання

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА – ОСНОВА АГРАРНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Матеріали Причорноморської
науково-практичної конференції
професорсько-викладацького складу
м. Миколаїв, 22-24 квітня 2016 р.

Технічний редактор: І.В. Ксьонжик

Комп'ютерна верстка: І.В. Ксьонжик

Формат 60 x 84 1/16. Ум. друк. арк. 7,8

Тираж 100 прим. Зам. № ____

Надруковано у видавничому відділі

Миколаївського національного аграрного університету

54020, м. Миколаїв, вул. Ї. Їонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.